

ຄູ່ມືເຫຼັ້ມທີ 3

ການສົ່ງເສີມສຸຂະພາບທີ່ເປັນການຮຽນຮ່ວມ ແລະເປັນເພື່ອນມິດໃນການຮຽນຮູ້

ກະຊວງສຶກສາທິການ
ສູນການສຶກສາຮຽນຮ່ວມ
ສະໜັບສະໜູນໂດຍ ອົງການອຸຍແນດສະໂກ
ນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ, ສປປ ລາວ

2011

ຄຳນຳ

ຊຸດຄູ່ມືແນະນຳການສ້າງສະພາບແວດລ້ອມທີ່ເປັນການຮຽນຮ່ວມ ແລະ ເປັນເພື່ອນມິດ ຕໍ່ການຮຽນຮູ້ ໄດ້ສ້າງຂຶ້ນໂດຍ ອົງການອຸຍແນສໂກປະຈຳພາກພື້ນອາຊີ-ປາຊີຟິກ ພ້ອມທັງພົມ ແຈກຢາຍຢ່າງກ້ວາງຂວາງ ໃນທົ່ວພາກພື້ນ. ຄູ່ມືດັ່ງກ່າວມີທັງໝົດ 4 ແຫຼ່ງຄື: ຄູ່ມືແນະນຳການ ສ້າງສະພາບແວດລ້ອມ, ຄູ່ມືແນະນຳການຈັດການສອນຫ້ອງຮຽນຮ່ວມ, ຄູ່ມືແນະນຳການສົ່ງເສີມ ສຸຂະພາບ, ຄູ່ມືແນະນຳການປະຕິບັດວິໄນ/ການສຶກສາອົບຮົມແບບສ້າງສັນ ໃນຫ້ອງຮຽນຮ່ວມທີ່ ເປັນການຮຽນຮ່ວມ ແລະ ເປັນເພື່ອນມິດໃນການຮຽນຮູ້.

ສຳລັບຄູ່ມືແນະນຳເຫຼົ່ານີ້ເປັນຄູ່ມືແນະນຳເຫຼົ່າທີ 3: ເນື້ອໃນເວົ້າເຖິງການສົ່ງເສີມສຸຂະ ພາບທີ່ເປັນການຮຽນຮ່ວມ ແລະ ເປັນເພື່ອນມິດໃນການຮຽນຮູ້. ຈຸດປະສົງຫຼັກຂອງຄູ່ມືແນະນຳ ເຫຼົ່ານີ້ ແມ່ນ ເພື່ອການຜັນຂະຫຍາຍນະໂຍບາຍສົ່ງເສີມສຸຂະພາບໃນໂຮງຮຽນ, ແນວຄວາມຄິດ ໃນການສ້າງສະພາບແວດລ້ອມໂຮງຮຽນທີ່ສະອາດ, ການປະເມີນ ແລະ ຕິດຕາມດ້ານສຸຂະພາບ ຂອງເດັກໃນໂຮງຮຽນ ແລະ ກຳນົດແນວທາງ ເພື່ອປ້ອງກັນຄວາມຮຸນແຮງໃນໝູ່ເດັກ. ສະນັ້ນ, ເພື່ອເສີມສ້າງຄວາມສາມາດໃຫ້ແກ່ຜູ້ຊົມໃຊ້ ກ່ຽວກັບການສອນ ທັກສະພື້ນຖານດ້ານສຸຂະສຶກ ສາໃນໂຮງຮຽນ, ວິທີການສ້າງສະພາບແວດລ້ອມ, ການຈັດການສອນຫ້ອງຮຽນຮ່ວມ, ການສົ່ງ ເສີມສຸຂະພາບ ແລະ ການປະຕິບັດວິໄນ/ການສຶກສາອົບຮົມແບບສ້າງສັນທີ່ເປັນການຮຽນຮ່ວມ ແລະ ເປັນມິດໃນການຮຽນຮູ້ຕາມຫຼັກວິຊາການ ເພື່ອສ້າງໂຮງຮຽນ ແລະ ຫ້ອງຮຽນໃຫ້ກາຍເປັນ ການສຶກສາຮຽນຮ່ວມ ແລະ ເປັນມິດຫຼາຍຂຶ້ນ, ຊຶ່ງເປັນປະໂຫຍດສູງສຳລັບຜູ້ສ້າງນະໂຍບາຍ, ຜູ້ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ແລະ ຊຸມຊົນ.

ເພື່ອສຳເລັດເປົ້າໝາຍການສຶກສາເພື່ອທຸກຄົນ ແລະ ເປົ້າໝາຍສະຫະສະວັດ ເພື່ອການ ພັດທະນາໃນປີ 2015. ອົງການອຸຍແນສໂກໄດ້ແນະນຳໃຫ້ແຕ່ລະປະເທດສະມາຊິກດຳເນີນ ການແປເປັນພາສາຂອງຕົນເອງ ແລະ ດັດປັບໃຫ້ແທດເໝາະກັບສະພາບຕົວຈິງ ຂອງແຕ່ລະ ປະເທດ. ສຳລັບ ສປປ ລາວ, ອະດີດກົມສາມັນສຶກສາໄດ້ຮັບການສະໜັບສະໜູນ ໃນການແປ ຈາກສະບັບຕົ້ນທີ່ເປັນພາສາອັງກິດມາເປັນສະບັບພາສາລາວ. ຈາກນັ້ນ, ໃນປີ 2010 ໂດຍການ ສືບຕໍ່ສະໜັບສະໜູນຈາກອົງການ UNESCO, ສູນການສຶກສາຮຽນ ຮ່ວມໄດ້ຮ່ວມກັບກົມສ້າງຄູ, ກົມປະຖົມ ແລະ ອະນຸບານ ແລະ ສະຖາບັນສ້າງຄູ 8 ແຫ່ງ ຈັດກອງປະຊຸມວິຊາ ການຮຽບຮຽງ, ປັບປຸງ ແລະ ຮິບໂຮມອີກຄັ້ງໜຶ່ງ. ການປັບປຸງ ແລະ ຮິບໂຮມຄັ້ງນີ້ບໍ່ໄດ້ປ່ຽນແປງເນື້ອໃນແຕ່ປະ ການໃດ ພຽງແຕ່ນຳໃຊ້ຄຳສັບ ແລະ ສຳນວນເປັນ ພາສາລາວ ເພື່ອໃຫ້ເຂົ້າໃຈງ່າຍຂຶ້ນ ແລະ ຕົວ ຢ່າງຈຳນວນໜຶ່ງຖືກຄັດອອກ ເພື່ອໃຫ້ມີລັກສະນະກະທັດລັດແກ່ຜູ້ຊົມໃຊ້.

ສູນການສຶກສາຮຽນຮ່ວມສະແດງຄວາມຂອບໃຈເປັນຢ່າງສູງ ມາຍັງທີມງານວິຊາການ ຈາກກະຊວງ ສຶກສາທິການ ແລະ ສະຖາບັນສ້າງຄູທັງ 8 ແຫ່ງ ທີ່ໄດ້ໃຫ້ການຮ່ວມມື ໃນການຮຽບ ຮຽງຄູ່ມື ດັ່ງກ່າວ. ພິເສດຂໍຂອບໃຈມາຍັງ ອົງການອຸຍແນສໂກ ທີ່ໃຫ້ການສະໜັບສະໜູນດ້ານງົບ ປະມານ ນັບທັງການຮຽບຮຽງ ແລະ ຄ່າພິມແຈກຢາຍອີກດ້ວຍ. ເປັນທີ່ແນ່ນອນວ່າການປັບປຸງ,

ນິບໂຮມຄັ້ງນີ້ຈະບໍ່ປາ ສະຈາກໄດ້ຂໍ້ຂາດຕົກບົກຜ່ອງ. ສູນການສຶກສາຮຽນຮ່ວມມີ ຄວາມຍິນດີຮັບ
ເອົາຄຳຕຳນິຕິຊົມທຸກປະການຈາກຜູ້ອ່ານ ແລະ ຜູ້ຊົມໃຊ້ ເພື່ອຈະໄດ້ປັບປຸງໃຫ້ດີຂຶ້ນໃນອະນາຄົດ.

ຜູ້ອຳນວຍການສູນການສຶກສາຮຽນຮ່ວມ

ສາລະບານ

ໜ້າ

ພາກສະເໜີ.....02

ບົດທີ 1. ນະໂຍບາຍສິ່ງເສີມສຸຂະພາບໃນໂຮງຮຽນ04

1. ການຜັນຂະຫຍາຍນະໂຍບາຍສິ່ງເສີມສຸຂະພາບ.....04

2. ການໂຄສະນາເຜີຍແຜ່ນະໂຍບາຍສິ່ງເສີມສຸຂະພາບໃນໂຮງຮຽນ.....06

3. ການສ້າງຂໍ້ຕົກລົງຮ່ວມກັນ.....07

4. ການສ້າງຂໍ້ຕົກລົງຮ່ວມກັນໂດຍຜ່ານການແລກປ່ຽນ.....07

5. ການປະເມີນຜົນ ແລະ ການຕິດຕາມສະຖານະພາບດ້ານນະໂຍບາຍສຸຂະພາບ
ໃນໂຮງຮຽນ.....09

5.1 . ການປະເມີນຜົນ ແລະການຕິດຕາມນະໂຍບາຍຂອງໂຮງຮຽນ.....09

6. ການແກ້ໄຂບັນຫາຄວາມຮຸນແຮງແລະ ການຫັນນະໂຍບາຍສູ່ພາກປະຕິບັດ.....11

6.1 . ຮູບແບບຂອງຄວາມຮຸນແຮງທີ່ເປັນພື້ນຖານ.....11

ກ. ຮູບແບບຄວາມຮຸນແຮງ.....11

ຂ. ສາເຫດຂອງຄວາມຮຸນແຮງ.....12

ຄ. ການສ້າງແຜນທີ່ຂອງຄວາມຮຸນແຮງ.....13

6.2 .ສັນຍານເຕືອນສຳລັບເດັກທີ່ຖືກທາລຸນ.....14

6.3 . ສັນຍານເຕືອນສຳລັບເດັກທີ່ມີຄວາມສ່ຽງ.....15

7. ແນວທາງເພື່ອປ້ອງກັນຄວາມຮຸນແຮງໃນໝູ່ເດັກ.....17

ບົດທີ 2. ການສອນທັກສະແກ່ເດັກເພື່ອການດຳລົງຊີວິດ.....19

1. ການສອນທັກສະພື້ນຖານດ້ານສຸຂະສຶກສາ19

2. ທັກສະທີ່ຈຳເປັນໃນການຮຽນຮູ້.21

3. ການນຳໃຊ້ທັກສະໃນການຮຽນຮູ້.23

4. ສຸຂະສຶກສາທີ່ອີງໃສ່ທັກສະພື້ນຖານເພື່ອປ້ອງກັນ ເອັດໄອວີ/ເອດສ໌.....26

**ບົດທີ 3. ແນວຄວາມຄິດກ່ຽວກັບການສ້າງສະພາບແວດລ້ອມໂຮງຮຽນທີ່ສະອາດ ແລະ
ສິ່ງອຳນວຍຄວາມສະດວກຕ່າງໆ.....32**

1. ແນວທາງເພື່ອຈັດຕັ້ງປະຕິບັດນະໂຍບາຍ.....32

2. ກິດຈະກຳເພື່ອປະຕິບັດ:ການນຳເອົາເດັກເຂົ້າມີສ່ວນຮ່ວມໃນວຽກສຸຂະອະນາໄມ
ສຶກສາ.....34

3. ການນຳເອົາເດັກເຂົ້າມີສ່ວນຮ່ວມໃນການສະໜອງນ້ຳທີ່ປອດໄພ.....37

4. ເດັກສາມາດຊ່ອຍເຫຼືອໄດ້38

5. ການຕິດຕາມ.....39

ພາກສະເໜີ

ນະໂຍບາຍແຫ່ງຊາດ ວ່າດ້ວຍການສົ່ງເສີມສຸຂະພາບໃນໂຮງຮຽນ ໄດ້ເຊັນຮັບຮອງຮ່ວມກັນ ລະຫວ່າງ ກະຊວງສຶກສາທິການແລະ ກະຊວງສາທາລະນະສຸກໃນຄັ້ງ ວັນທີ 21/5/2010. ນະໂຍບາຍນີ້ໄດ້ຖືກພັດທະນາຂຶ້ນ ເພື່ອແນໃສ່ເປັນບ່ອນອີງ ໃນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຍຸດທະສາດການສົ່ງເສີມສຸຂະພາບໃນໂຮງຮຽນ ໃຫ້ເປັນເອກະພາບ ສຳລັບຄະນະກຳມະການສົ່ງເສີມສຸຂະພາບໃນໂຮງຮຽນແຕ່ຂັ້ນສູນກາງລົງຮອດຂັ້ນທ້ອງຖິ່ນ, ຜູ້ບໍລິຫານໂຮງຮຽນ ນັບແຕ່ຂັ້ນອະນຸບານສຶກສາຈົນເຖິງຂັ້ນມັດທະຍົມສຶກສາ ທັງເປັນບ່ອນອີງ ໃຫ້ແກ່ບັນດາກະຊວງ, ບັນດາອົງການຈັດຕັ້ງສາກົນທີ່ມີຈຸດປະສົງສະໜັບສະໜູນ ວຽກງານສົ່ງເສີມສຸຂະພາບໃນໂຮງຮຽນ. ສຳລັບກຸ່ມເປົ້າໝາຍ ແມ່ນເດັກນັກຮຽນອະນຸບານ, ທ້ອງ ກຽມປະຖົມ ແລະ ມັດທະຍົມສຶກສາ.

ນະໂຍບາຍສະບັບນີ້ມີ 7 ອົງປະກອບ ຄື: ການຮັກສາສຸຂະພາບສ່ວນບຸກຄົນ ແລະ ທັກສະຊີວິດ, ສະພາບແວດລ້ອມດ້ານກາຍະພາບ, ສະພາບແວດລ້ອມດ້ານຈິດຕະ-ສັງຄົມ, ການກັນ ແລະ ຄວບຄຸມພະຍາດ, ການດູແລ ແລະ ການບໍລິການສຸຂະພາບ, ໂພຊະນາການ ແລະ ການຮ່ວມງານລະ ຫ່ວາງໂຮງຮຽນ ແລະ ຊຸມຊົນ

ໂຮງຮຽນສົ່ງເສີມສຸຂະພາບ/ການສົ່ງເສີມສຸຂະພາບໃນໂຮງຮຽນ

ໝາຍເຖິງໂຮງຮຽນທີ່ມີຂະບວນການເກື້ອໝູນ ແລະ ສະໜັບສະໜູນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດວຽກງານທີ່ ພົວພັນ ເຖິງສຸຂະພາບເຊັ່ນ: ສະພາບແວດລ້ອມທີ່ດີ, ມີການກັນ ແລະ ດູແລສຸຂະພາບ, ອາຫານ, ໂພຊະນາການ ທີ່ຖືກຕ້ອງໂດຍມີການຮ່ວມມື, ການປະສານງານກັບຫຼາຍພາກສ່ວນ.

ການສົ່ງເສີມສຸຂະພາບ

ໝາຍເຖິງຂະບວນການເກື້ອໝູນ ແລະ ສະໜັບສະໜູນໃຫ້ບຸກຄົນ ແລະ ກຸ່ມຄົນມີຄວາມສາມາດໃນ ການຄວບຄຸມ ດູແລສຸຂະພາບ ແລະ ບັບປຸງສຸຂະພາບຂອງເຂົາເຈົ້າເອງ.

ການມີສຸຂະພາບດີ

ໝາຍເຖິງຄົນທີ່ມີສະພາບທີ່ສົມບູນທາງດ້ານຮ່າງກາຍ, ຈິດໃຈ ແລະ ສັງຄົມ ພຽງແຕ່ສະພາບ ບໍ່ເປັນພະຍາດຫຼື ພິການເທົ່ານັ້ນ.

ສຸຂະພາບເດັກໃນປະຈຸບັນ

ບັນດາພະຍາດທີ່ເກີດຂຶ້ນກັບເດັກ ສ່ວນຫຼາຍແມ່ນໄຂ້ຍຸງ ອັກເສບລະບົບຫາຍໃຈຮຸນແຮງ ຖອກທ້ອງອັກເສບປາກ ແລະ ແຂ້ວ ແມ່ກາຝາກໃນລຳໄສ້ (ແມ່ທ້ອງ) ເລືອດຈາງ, ໄຂ້ທ້ວດ ແລະ ພະຍາດອື່ນໆ ລວມທັງ ການບໍລິໂພກອາຫານທີ່ບໍ່ເປັນປະໂຫຍດ.

ການປ້ອງກັນບັນດາພະຍາດຕິດແປດ

ການໃຫ້ຄວາມຮູ້ກ່ຽວກັບການກັນ ແລະ ຄວບຄຸມພະຍາດຍັງບໍ່ທັນທົ່ວເຖິງ ຈຶ່ງພາໃຫ້ເດັກຕິດເຊື້ອພະຍາດຕ່າງໆ ເຊັ່ນ: ພະຍາດຖອກທ້ອງ, ໄຂ້ຍຸງ, ອັກເສບປອດ, ວັນນະໂຣກ, ໄຂ້ເລືອດອອກ, ແມ່ກາຝາກ, ຕາແດງ, ໄຂ້ຫວັດ (ສັດປີກ, ສາຍພັນໃໝ່, ພະຍາດຕາມລະດູການ...). ນອກຈາກນັ້ນ ຍັງມີພະຍາດ ທີ່ເກີດຂຶ້ນຍ້ອນຂາດການອະນາໄມ ເຊັ່ນ: ເຫົາ, ເມັ່ນ, ພະຍາດຜິວໜັງ (ຂີ້ຫິດ, ຂີ້ເຮື້ອນ, ຂີ້ກາກ), ພະຍາດຕິດຕໍ່ ທາງເພດສຳພັນ(ເອດສ໌, ອັກເສບຕັບປີ), ພະຍາດທີ່ເກີດຈາກການສູບຢາ (ມະເຮັງປອດ..), ການບໍລິໂພກ ອາຫານ ທີ່ສ່ຽງຕໍ່ການເປັນພະຍາດແຂ້ວແມງ, ພະຍາດອ້ວນ ແລະ ບັນຫາໂພຊະນາການອື່ນໆ. ດັ່ງນັ້ນ, ໂຮງຮຽນເປັນຈຸດລິເລີ່ມທີ່ດີທີ່ສຸດໃນການສ້າງມາດຕະການການກັນ ແລະ ຄວບຄຸມພະຍາດລະບາດ ໂດຍສິ່ງເສີມພຶດຕິກຳການຮັກສາສຸຂະພາບທີ່ຖືກຕ້ອງຢ່າງຈິງຈັງ.

ໃນຊ່ວງຫຼາຍປີທີ່ຜ່ານມາ, ກະຊວງສຶກສາທິການ ແລະ ກະຊວງສາທາລະນະສຸກໄດ້ຮ່ວມກັນສ້າງກ່ອງສີຟ້າ ເພື່ອນຳໃຊ້ໃນການສິດສອນ ແລະ ພວມມີການຂະຫຍາຍການນຳໃຊ້ຢ່າງກວ້າງຂວາງ. ນອກຈາກນີ້ ຍັງມີການໃຫ້ການບໍລິການທາງດ້ານການແພດ ໂດຍສະເພາະ ການກິນຢາຂ້າແມ່ທ້ອງ. ດ້ານວຽກງານໂພຊະນາການກໍມີການໃຫ້ອາຫານເສີມ ເຊິ່ງພວມປະຕິບັດໃນບາງແຂວງກໍເປັນສ່ວນໜຶ່ງ ຂອງນະໂຍບາຍ ເຊິ່ງແນໃສ່ການສົ່ງເສີມສຸຂະພາບ ແລະ ການສຶກສາເພື່ອທຸກຄົນ.

ປຶ້ມຄູ່ມືເຫລົ່ານີ້ຈະຊ່ວຍເຫຼືອທ່ານ ແລະ ເພື່ອນຮ່ວມງານ ເພື່ອເລີ້ມຕົ້ນພັດທະນາອົງປະກອບ ກ່ຽວກັບວຽກງານສຸຂະພາບ ແລະ ການປ້ອງກັນໃນໂຮງຮຽນທີ່ມີປະສິດທິຜົນ. ຢູ່ໃນຄູ່ມືເຫຼົ່ານີ້ 2, ພວກເຮົາໄດ້ເຮັດວຽກ ເພື່ອນຳເອົາເດັກທຸກຄົນມາເຂົ້າໂຮງຮຽນ. ຖ້າຄວາມພະຍາຍາມຂອງພວກເຮົາບັນລຸໄດ້ຜົນສຳເລັດ, ຈະມີເດັກທີ່ມີພື້ນຖານຄວາມສາມາດແຕກຕ່າງຫຼາກຫຼາຍ ມີຈຳນວນຫຼາຍຂຶ້ນມາເຂົ້າໂຮງຮຽນທີ່ມີການຮຽນຮ່ວມ ແລະ ເປັນເພື່ອນມິດໃນການຮຽນຮູ້. ເດັກເຫຼົ່ານີ້ຈະເປັນຜູ້ໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດສູງສຸດ ເມື່ອໄດ້ຮຳຮຽນໃນສະພາບແວດລ້ອມທີ່ສົ່ງເສີມສຸຂະພາບ ແລະ ໄດ້ຮັບການ ປ້ອງກັນເປັນຢ່າງດີ.

ບົດທີ 1

ນະໂຍບາຍສິ່ງເສີມສຸຂະພາບ

1. ນະໂຍບາຍສິ່ງເສີມສຸຂະພາບ ແລະ ການປົກປ້ອງເດັກທຸກຄົນ.

ການຮັບປະກັນໃຫ້ເດັກທຸກຄົນມີສຸຂະພາບດີ, ໄດ້ຮັບການປົກປ້ອງ ແລະ ສາມາດທີ່ຈະຮຽນຮູ້ເປັນພາກສ່ວນທີ່ສໍາຄັນຂອງສະພາບແວດລ້ອມທີ່ເປັນການຮຽນຮ່ວມ ແລະ ເປັນເພື່ອນມິດໃນການຮຽນຮູ້. ການປັບປຸງສຸຂະພາບ ແລະ ການຮຽນຮູ້ຂອງເດັກໂດຍຜ່ານໂຄງການສິ່ງເສີມສຸຂະພາບ ແລະ ການປົກປ້ອງໃນ ໂຮງຮຽນນັ້ນບໍ່ແມ່ນສິ່ງໃໝ່, ຍ້ອນວ່າພວກເຂົາຮູ້ດີວ່າຄວາມສາມາດຂອງເດັກ ທີ່ຈະໄດ້ຮັບການພັດທະນາຢ່າງເຕັມທີ່ນັ້ນ ຂຶ້ນກັບການມີສຸຂະພາບທີ່ດີ, ມີໂພຊະນາການດີ ແລະ ມີສະພາບ ແວດລ້ອມຂອງການຮຽນຮູ້ທີ່ປອດໄພ, ເມື່ອໃດເດັກທາກມີຄວາມຮູ້ສຶກປອດໄພທີ່ສຸດເທົ່ານັ້ນ ເດັກຈຶ່ງ ຈະສາມາດຮຽນຮູ້ໄດ້ຢ່າງເຕັມທີ່.

ນະໂຍບາຍສິ່ງເສີມສຸຂະພາບໃນໂຮງຮຽນໝາຍເຖິງການປະຕິບັດກິດຈະກຳຕ່າງໆທີ່ພວກເຮົາຄວນຈະເຮັດເພື່ອປັບປຸງສຸຂະພາບ, ສຸຂະອະນາໄມ, ໂພຊະນາການ ແລະ ຄວາມປອດໄພຂອງເດັກ, ໂດຍສະເພາະເດັກ ເດັກທີ່ມີພື້ນຖານ ແລະ ຄວາມສາມາດແຕກຕ່າງກັນ. ນະໂຍບາຍດັ່ງກ່າວ ຈະຮັບປະກັນໃຫ້ໂຮງຮຽນມີຄວາມປອດໄພ ແລະ ປົກປ້ອງສິ່ງເສີມໃຫ້ມີສະພາບແວດລ້ອມທາງບວກດ້ານອາລົມຈິດ ສໍາລັບເດັກ.

ການນຳເອົາຫຼາຍພາກສ່ວນເຂົ້າມີສ່ວນຮ່ວມ ເຊິ່ງປະກອບມີ: ຄູ່, ພໍ່ແມ່, ຜູ້ປົກຄອງເດັກ, ເດັກ, ຜູ້ນຳຊຸມຊົນ ແລະ ຜູ້ໃຫ້ບໍລິການຕ່າງໆທາງສັງຄົມເປັນແນວທາງທີ່ດີທີ່ສຸດ ເພື່ອຜັນຂະຫຍາຍການປະຕິບັດນະໂຍບາຍສິ່ງເສີມສຸຂະພາບໃນໂຮງຮຽນ. ຫົວໃຈສໍາຄັນກໍຄືນຳເອົາຄົນເຫຼົ່ານີ້ ມາເລີ່ມກັນຄືນຄິດ, ສົນທະນາ ແລະ ຕົກລົງດຳເນີນການປະຕິບັດ.

ຕົວຢ່າງ ຂອງການຜັນຂະຫຍາຍນະໂຍບາຍສິ່ງເສີມສຸຂະພາບໃນໂຮງຮຽນ

(ອີງໃສ່ນະໂຍບາຍແຫ່ງຊາດວ່າດ້ວຍການສິ່ງເສີມສຸຂະພາບໃນໂຮງຮຽນ ສະບັບປີ 2010)

ປະເດັນບັນຫາຕ່າງໆຂອງນະໂຍບາຍ	ຕົວຢ່າງຂອງການຜັນຂະຫຍາຍນະໂຍບາຍໃນໂຮງ ຮຽນ
- ຢາສູບ ແລະ ໂຮງຮຽນທີ່ປອດຢາສູບ - ລົນນະລົງຕ້ານໄພຢາເສບຕິດທຸກປະເພດຢູ່ໃນໂຮງຮຽນ	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ຫ້າມຄູ ແລະ ນັກຮຽນສູບຢາໃນໂຮງຮຽນ ◆ ຫ້າມຂາຍຢາສູບໃຫ້ເດັກ ◆ ຫ້າມໂຄສະນາ ແລະ ສິ່ງເສີມຢາສູບ ◆ ຫ້າມບໍ່ໃຫ້ເດັກພົວພັນຢາເສບຕິດ ທຸກປະເພດ. ◆ ໃຫ້ຄວາມຮູ້ກ່ຽວກັບສານເສບຕິດ ແລະ ຄວາມອັນຕະລາຍຂອງມັນ, ໂດຍໃຊ້ຮູບພາບເປັນເຄື່ອງມື ຫຼື ນຳໃຊ້ສິ່ງຕ່າງໆ. ◆ ຈັດວັນຕ້ານຢາເສບຕິດໃນໂຮງຮຽນ
ສຸຂະອະນາໄມ	- ໃຫ້ສຸຂະສຶກສາເດັກ ຮູ້ປະຕິບັດຫຼັກການອະນາໄມ 3

ປະເດັນບັນຫາຕ່າງໆຂອງນະໂຍບາຍ	ຕົວຢ່າງຂອງການຜັນຂະຫຍາຍນະໂຍບາຍໃນໂຮງຮຽນ
	<p>ສະອາດ ແລະ ໃຫ້ກາຍເປັນຄວາມຊົນເຄີຍ ເຊັ່ນ: ກິນສະອາດ, ດື່ມສະອາດ ແລະ ນຸ່ງຫົ່ມສະອາດ ເປັນປົກກະຕິ</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ ໃຫ້ສຸຂະສິກສາ ຕາມນະໂຍບາຍຂອງໂຮງຮຽນ ◆ ມີນ້ຳດື່ມ ແລະ ນ້ຳໃຊ້ທີ່ປອດໄພ ◆ ແຍກຫ້ອງນ້ຳຍິງ - ຊາຍ ◆ ມີອ່າງເກັບນ້ຳ ແລະ ນ້ຳສະອາດສຳລັບຫ້ອງນ້ຳ ◆ ແນະນຳ ໃຫ້ເດັກຮູ້ຈັກວິທີລ້າງມືໃຫ້ຖືກຕ້ອງ ກ່ອນກິນອາຫານ ແລະ ລ້າງມືພາຍຫຼັງໃຊ້ວິດຖ່າຍ ◆ ໃຫ້ເດັກຮູ້ແຍກນ້ຳດື່ມ ແລະ ນ້ຳໃຊ້ ◆ ປູກຈິດສຳນຶກໃຫ້ເດັກຮູ້ປ່ອນຖິ້ມຂີ້ເຫຍື້ອ ແລະ ຖິ້ມ <p>ໃຫ້ຖືກຕ້ອງ</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ ມີຖັງເກັບຂີ້ເຫຍື້ອຢູ່ໜ້າຫ້ອງທຸກໆຫ້ອງ ◆ ມີທະນາຄານຂີ້ເຫຍື້ອ ແລະ ບ່ອນກຳຈັດສິ່ງເສດເຫຼືອຢູ່ໃນໂຮງຮຽນ ແລະ ການນຳມາຜະລິດຄືນໃໝ່ ◆ ສະມາຄົມພໍ່ແມ່ນັກຮຽນ, ຜູ້ບໍລິຫານໂຮງຮຽນ ຕ້ອງມີພັນທະຢ່າງຕັ້ງໜ້າໃນການປົກປັກຮັກສາສິ່ງແວດລ້ອມ
<p>- ການໃຫ້ທັກສະຄວາມຮູ້ພື້ນຖານກ່ຽວກັບການປ້ອງກັນເອັດໄອວີ/ເອດສ໌</p> <p>ເອັດໄອວີ/ເອດສ໌ ແລະ ການບໍ່ໄດ້ເຂົ້າໂຮງຮຽນ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ໃຫ້ສຸຂະສິກສາ ແລະ ເຜີຍແຜ່ລິນນະລິງຢ່າງເນື່ອງມິດລຽນຕິດດ້ານທັກສະພື້ນຖານທີ່ແນໃສ່ການປ້ອງກັນໂລກ ເອັດໄອວີ/ເອດສ໌ ◆ ກະຕຸ້ນການຊ່ວຍເຫຼືອແບບເພື່ອນສອນເພື່ອນ ແລະ ການແນະແນວ ກ່ຽວກັບການປ້ອງກັນເອັດໄອວີ/ເອດສ໌ ແລະ ຜົນຮ້າຍຂອງໂລກເອດສ໌, ສາເຫດຂອງການຕິດເຊື້ອ ແລະ ເຜີຍແຜ່ທາງສີ່ຕ່າງໆໃນໂຮງຮຽນ. ◆ ບໍ່ຈຳແນກຄູ ແລະ ນັກຮຽນທີ່ຕິດເຊື້ອເອັດໄອວີ ◆ ຮັບປະກັນການເຂົ້າເຖິງພາຫະນະປ້ອງກັນ
<p>ການລວນລາມທາງເພດແລະການທຳຮ້າຍຂົ່ມຂູ່ຂອງນັກຮຽນ ລວມທັງການກະທຳໂດຍຄູ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ໂດຍທາງກົດໝາຍ, ຕ້ອງຮັບປະກັນວ່າການລວນລາມ ແລະ ການໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດຖືກເກືອດຫ້າມໃນໂຮງຮຽນໂດຍຄູ ແລະ ນັກຮຽນ

ປະເດັນບັນຫາຕ່າງໆຂອງນະໂຍບາຍ	ຕົວຢ່າງຂອງການຜັນຂະຫຍາຍນະໂຍບາຍໃນໂຮງຮຽນ
	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ເຮັດໃຫ້ທຸກຄົນຮູ້ ແລະ ຍອມຮັບກົດໝາຍ, ໃຫ້ອຳນາດແກ່ເຍົາວະຊົນເພື່ອລາຍງານກໍລະນີທີ່ເກີດຂຶ້ນ ແລະ ໃຊ້ມາດຕະການທາງວິໄນທີ່ມີປະສິດທິຜົນສຳລັບຜູ້ຝ່າຝົນ ◆ ໃຫ້ຄວາມຮ່ວມມື ໃນການດຳເນີນຄະດີອາຍາຕໍ່ຜູ້ໃຫ່ຍທີ່ລວນລາມທາງເພດຕໍ່ເດັກ ຕະຫຼອດເຖິງ ການທຳລາຍຮ່າງກາຍຂອງເດັກ.
ການສົ່ງຊຸດເຄື່ອງມືຂອງການຮຽນຮູ້ແບບງ່າຍໆ ກ່ຽວກັບການສົ່ງເສີມສຸຂະພາບ ແລະ ໂພຊະນາການໃນໂຮງຮຽນ (ກ່ອງສີຟ້າ ແລະ ເຄື່ອງປະຖົມພະຍາບານ)	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ເຝິກອົບຮົມ ແລະ ໃຫ້ຄູເປັນຜູ້ນຳພາເຮັດວຽກງານກ່ຽວກັບການສົ່ງເສີມສຸຂະພາບ ແລະ ໂພຊະນາການແບບງ່າຍໆ ໂດຍຮ່ວມມືກັບພະນັກງານແພດ ແລະ ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນ. ◆ ມີລະບຽບການສຳລັບຜູ້ຂາຍອາຫານ ທີ່ຮັບປະກັນຄວາມປອດໄພ ທັງເປັນອາຫານທີ່ມີຄຸນນະພາບ, ຖືກຫຼັກສຸຂະອະນາໄມ ແລະ ມາດຕະຖານ, ອາຫານທີ່ຂາຍຕ້ອງເໝາະກັບໄວຂອງເດັກ

2. ການໂຄສະນາເຜີຍແຜ່ ນະໂຍບາຍສົ່ງເສີມສຸຂະພາບໃນໂຮງຮຽນ

ການໂຄສະນາວຽກງານສົ່ງເສີມສຸຂະພາບໃນໂຮງຮຽນ, ໂດຍການເຜີຍແຜ່ໃຫ້ຄູ, ນັກຮຽນ ແລະ ຊຸມຊົນຮຽນຮູ້ການເຝົ້າລະວັງການເກີດພະຍາດລະບາດເກີດຂຶ້ນໄດ້ທຸກເວລາ ຖ້າບໍ່ມີການປ້ອງກັນຈາກ ບັນດາ ພະຍາດຕິດແປດທີ່ອັນຕະລາຍຕໍ່ຕົວເດັກ ເຊັ່ນ:

- ພະຍາດຖອກທ້ອງ
- ທ້ອງບິດ, ອະຫິວາ
- ແມ່ກາພາກລຳໄສ້
- ໄຂ້ຍຸງ, ໄຂ້ເລືອດອອກ
- ໄຂ້ຫວັດ
- ໄຂ້ຫວັດສັດປີກ (H1N5)
- ໄຂ້ຫວັດໃຫຍ່ 2009 (H1N1)
- ເອດສໄອວີ/ເອດສ.

ການຜັນຂະຫຍາຍນະໂຍບາຍ ເພື່ອຮັບປະກັນໃຫ້ເກີດສະພາບແວດລ້ອມທີ່ສົ່ງເສີມສຸຂະພາບ, ການປົກປ້ອງ ແລະ ເປັນການຮຽນຮ່ວມມັນຮຽກຮ້ອງຕ້ອງການການສະໜັບສະໜູນທີ່ກວ້າງຂວາງ. ເພື່ອຈະໄດ້ການສະໜັບສະໜູນດັ່ງກ່າວ ຕ້ອງເລີ່ມດ້ວຍການໂຄສະນາຂົນຂວາຍ

ນັ້ນກໍໝາຍຄວາມວ່າ ຕ້ອງພັດທະນາຂໍ້ມູນຂ່າວສານທີ່ມີຄວາມໝາຍ ແລະ ມີລັກສະນະຈູງໃຈ ເພື່ອຊ່ວຍຜູ້ທີ່ຈະຕັດສິນໃຈ ໄດ້ເຫັນວ່ານະໂຍບາຍນັ້ນ ມີຄວາມຈຳເປັນທີ່ສຸດ.

ຂໍ້ຄວນເອົາໃຈໃສ່:

- ເພື່ອເຮັດໃຫ້ຊຸມຊົນເຂົ້າໃຈກ່ຽວກັບນະໂຍບາຍໃນການສົ່ງເສີມສຸຂະພາບໃນໂຮງຮຽນ
- ເພື່ອເຮັດໃຫ້ຊຸມຊົນມີສ່ວນຮ່ວມ ໃນການຕອບສະໜອງດ້ານທຶນຮອນ ແລະ ສິ່ງອຳນວຍຄວາມສະດວກຕ່າງໆ
- ເພື່ອເຮັດໃຫ້ຊຸມຊົນເຊື່ອໝັ້ນໂຮງຮຽນ, ໝັ້ນໃຈໃນການນຳເອົາລູກຫຼານຂອງຕົນມາເຂົ້າໂຮງຮຽນ ແລະ ເຮັດໃຫ້ອັດຕາສະເລ່ຍໃນການເຂົ້າຮຽນຂອງນັກຮຽນເພີ່ມຂຶ້ນ.
- ເພື່ອໃຫ້ເດັກທຸກຄົນມີສຸຂະພາບທີ່ດີແລະສາມາດຮຳຮຽນໃນໂຮງຮຽນໄດ້ກ່ຽວກັບປະເດັນບັນຫາສຸຂະພາບ
- ໃນທ້ອງຖິ່ນແລະໂຮງຮຽນຈະສາມາດຊ່ວຍແກ້ບັນຫາໄດ້ຢ່າງໃດ. ພວກເຮົາສາມາດເລີ່ມດ້ວຍສອງກິດຈະກຳ ຕໍ່ໄປນີ້:

3. ການສ້າງຂໍ້ຕົກລົງຮ່ວມກັນເພື່ອປະຕິບັດນະໂຍບາຍການສົ່ງເສີມສຸຂະພາບ ແລະ ການປົກປ້ອງເດັກໃຫ້ຈັດປະຊຸມກຸ່ມຄົນ ຜູ້ທີ່ສົນໃຈແລກປ່ຽນໃນວຽກງານສົ່ງເສີມສຸຂະພາບ ແລະ ການປັບປຸງການຮຽນຮູ້ຂອງເດັກໃຫ້ດີຂຶ້ນ. ກຸ່ມຄົນເຫຼົ່ານີ້ອາດເປັນທີມປະສານງານຂອງໂຄງການທີ່ໄດ້ຮັບ ການເຝິກອົບຮົມກ່ຽວກັບວຽກງານສຸຂະພາບໃນໂຮງຮຽນ. ການສ້າງສະພາບແວດລ້ອມທີ່ເປັນການຮຽນຮ່ວມ ແລະ ເປັນເພື່ອນມິດໃນການຮຽນຮູ້ ໂດຍໃຫ້ປະກອບຄະນະຮັບຜິດຊອບ. ດີແທ້ຄວນຄັດເລືອກເອົາສະມາຊິກ ຄະນະພັດທະນາການສຶກສາຂັ້ນບ້ານຈຳນວນໜຶ່ງມາເປັນແກນນຳ ໃນການປະຕິບັດວຽກງານດັ່ງກ່າວ. ນອກນີ້ຍັງຕ້ອງພົວພັນພະນັກງານແພດທ້ອງຖິ່ນ, ອາສາສະໝັກ ຫຼື ຜູ້ອື່ນໆເຊັ່ນ: ຜູ້ໃຫ້ບໍລິການທາງສັງຄົມຜູ້ທີ່ສາມາດ ຊ່ວຍທ່ານ ກຳນົດແລະອະທິບາຍກ່ຽວກັບການສົ່ງເສີມສຸຂະພາບ. ພະນັກງານສາທາລະນະສຸກທີ່ສາມາດໃຫ້ສຸຂະສຶກສາ ເຜີຍແຜ່ຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບບັນຫາສຸຂະພາບຂອງເດັກ ໂດຍເນັ້ນເຖິງການປ້ອງກັນພະຍາດເປັນສຳຄັນ ແລະ ພ້ອມກັນວາງແຜນເພື່ອພັດທະນາຕາໜ່າງຂະຫຍາຍວຽກງານສາທາລະນະສຸກ ໃຫ້ການບໍລິການ ການທົ່ວເຖິງໂຮງຮຽນ ທີ່ຢູ່ເຂດຫ່າງໄກສອກຫລີກ ເພື່ອຮັບປະກັນສຸຂະພາບຂອງເດັກໃຫ້ມີສຸຂະພາບດີ ໄປຄຽງຄູ່ກັບການປັບປຸງ ການຮຳຮຽນຂອງເດັກໃຫ້ດີຂຶ້ນ.

4. ການສ້າງຂໍ້ຕົກລົງຮ່ວມກັນໂດຍຜ່ານການແລກປ່ຽນເພີ່ມທະວີການສະໜັບສະໜູນໂດຍການແລກປ່ຽນແນວຄວາມຄິດ ແລະ ຕົວຢ່າງຕ່າງໆ ກ່ຽວກັບກິດຈະກຳສົ່ງເສີມສຸຂະພາບໃນໂຮງຮຽນ. ສິ່ງສຳຄັນຄືທ່ານຕ້ອງບັນຈຸຄົນເຂົ້າມາໃຫ້ຫຼາກຫຼາຍ ເຊັ່ນ: ຜູ້ນຳແບບເປັນທາງການ ແລະ ບໍ່ເປັນທາງການ, ຜູ້ຍິງ, ຜູ້ຊາຍ, ຊົນເຜົ່າ ແລະ ນັກຮຽນ. ປະຕິບັດ ການບາງຢ່າງທີ່ອາດຈະ ຊ່ວຍທ່ານເຮັດໄດ້ສິ່ງດັ່ງກ່າວນີ້ ປະກອບດ້ວຍ :

- ◆ ສິນທະນາໂອ້ລົມກ່ຽວກັບສິ່ງທີ່ເປັນໄພຂົ່ມຂູ່ພື້ນຖານຕໍ່ສຸຂະພາບ ໂດຍລວມທີ່ກະທົບການຮຽນ ຮູ້ຂອງເດັກ ແລະ ນະໂຍບາຍຂອງໂຮງຮຽນທີ່ຈະໃຫ້ປະໂຫຍດແກ່ນັກຮຽນ, ຄູອາຈານ ແລະ ຊຸມຊົນ ຄືແນວໃດ. ພົບປະກັບຜູ້ນຳຊຸມຊົນ ເພື່ອສິນທະນາອະທິບາຍແນວຄວາມຄິດພື້ນຖານ.
- ◆ ໂອ້ລົມກັບພໍ່ແມ່ຜູ້ປົກຄອງ ແລະ ນັກຮຽນເພື່ອແລກປ່ຽນຂໍ້ມູນຂ່າວສານ ແລະ ເພື່ອໃຫ້ໄດ້ ແນວ ຄວາມຄິດຂອງພວກເຂົາ.
- ◆ ເຊີນພໍ່ແມ່ຜູ້ປົກຄອງ ແລະ ສະມາຊິກຊຸມຊົນເຂົ້າຮ່ວມປະຊຸມແບບບໍ່ເປັນທາງການ ຫຼື ຈັດ ການສິນທະນາ
- ◆ ແບບບໍ່ເປັນທາງການຫຼັງຈາກທີ່ສິ້ນສຸດພິທີການຈັດງານຕ່າງໆຂອງໂຮງຮຽນ ເພາະວ່າຈະມີ ຫຼາຍ ຄົນມາໃນຊ່ວງເວລານັ້ນ.
- ◆ ສິ່ງເສີມຄວາມຕ້ອງການທີ່ຈຳເປັນ ເພື່ອນະໂຍບາຍ ແລະ ແຜນງານ/ໂຄງການສິ່ງເສີມສຸຂະ ພາບໃນໂຮງຮຽນ ໂດຍໃຊ້ເຕັກນິກການສຶກສາສາທາລະນະຊົນ ເຊັ່ນ: ໃບປົວ, ແຜ່ນພັບ, ວິທະຍຸ, ການປະຖະກະຖາ ແລະ ໂປສະເຕີ (ສິ່ງເຫຼົ່ານີ້ ແມ່ນແຕ່ນັກຮຽນກໍອາດສາມາດ ເຮັດໄດ້).
- ◆ ຈັດການປະກວດແຂ່ງຂັນບົດຂຽນ ຫຼື ຄຳຂວັນສຳລັບທ້ອງຖິ່ນ.
- ◆ ໃຫ້ການອຸປະຖຳການວາງສະແດງຕາມຖະໜົນໃນເຂດທີ່ເປັນຊຸມຊົນໜ້າແໜ້ນ, ຊຸກຍູ້ເດັກ ໃຫ້ປະດັບປະດາໂຮງຮຽນ ຫຼື ສູນກາງຊຸມຊົນ ດ້ວຍງານສິນລະປະກຳສິ່ງເສີມສຸຂະພາບ ໃນ ຊົ່ວໂມງຮຽນສິລະປະກຳ.

ໃນຂະນະທີ່ທ່ານສິ່ງເສີມຄວາມຕ້ອງການທີ່ຈຳເປັນ ເພື່ອນະໂຍບາຍ ແລະ ແຜນງານ/ ໂຄງການສິ່ງເສີມສຸຂະພາບໃນໂຮງຮຽນ, ໂດຍສະເພາະ ແມ່ນແນໃສ່ການແກ້ໄຂ ຄວາມຕ້ອງການ ທີ່ຈຳເປັນຂອງເດັກທີ່ມີພື້ນຖານຊ່ອຍເຫຼືອທ່ານ ແກ້ບັນຫາຄວາມບໍ່ເປັນເອກະພາບ ຫຼື ຄວາມເຂົ້າ ໃຈຜິດທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນກັບປະເດັດສຸຂະພາບທີ່ລະອຽດອ່ອນ ແລະ ພາລະບົດບາດຂອງໂຮງຮຽນ ໃນການຮັບມືແກ້ບັນຫາ. ການສ້າງຕັ້ງຄະນະກຳມະການ ທີ່ປຶກສາດ້ານສຸຂະພາບຊຸມຊົນ ທີ່ເປັນ ຕົວແທນແກ່ທຸກຂະແໜງການຂອງຊຸມຊົນ ກໍຈະຊ່ອຍ ໄດ້ຫຼາຍເຊັ່ນກັນ.

ສິ່ງທີ່ຄວນຈຳ

ນະໂຍບາຍສິ່ງເສີມສຸຂະພາບໃນໂຮງຮຽນຄວນໃຫ້ປະໂຫຍດແກ່ເດັກຍິງ ແລະ ເດັກຊາຍ ຈາກທຸກໆ ກຸ່ມ ຂອງສັງຄົມບໍ່ພຽງແຕ່ສະເພາະ ຜູ້ທີ່ມີພື້ນຖານ ແລະ ຄວາມສາມາດທີ່ແຕກຕ່າງ. ນະໂຍບາຍຕ່າງໆທີ່ກ່າວເຖິງຄວາມຕ້ອງການທີ່ຈຳເປັນຂອງເດັກທຸກຄົນ ຈະມີແນວໂນ້ມໄດ້ຮັບ ການສະໜັບສະໜູນຫຼາຍທີ່ສຸດ ແລະ ຈະປະສົບຜົນສຳເລັດທີ່ສຸດ. ການປະຕິບັດນະໂຍບາຍ ທີ່ແຍກເປັນປະເພດຂອງເດັກຈະເສຍເວລາ ແລະ ມີຄ່າໃຊ້ຈ່າຍແພງ ແລະ ມັນສາມາດເປັນຕົ້ນ ເຫດຂອງຄວາມຂັດແຍ່ງ.

5. ການປະເມີນຜົນ ແລະ ການຕິດຕາມສະຖານະພາບດ້ານນະໂຍບາຍ ສຸຂະພາບໃນໂຮງຮຽນ.

5.1 ການປະເມີນຜົນ ແລະ ຕິດຕາມນະໂຍບາຍຂອງໂຮງຮຽນ.

ຄໍາຖາມກວດກາຂ້າງລຸ່ມນີ້ ຖືກອອກແບບເພື່ອກຳນົດ:

- (ກ) ຖ້າວ່ານະໂຍບາຍສິ່ງເສີມສຸຂະພາບ ໃນໂຮງຮຽນໄດ້ປະກາດໃຊ້ແລ້ວ; ຖ້າຍັງ, ຈຳເປັນຕ້ອງປະກາດ;
- (ຂ) ຖ້ານະໂຍບາຍຫາກໄດ້ປະກາດໃຊ້ແລ້ວ, ໂຮງຮຽນມີ ຫຼື ບໍ່ມີ ແຜນງານ/ ໂຄງການທີ່ມີປະສິດທິຜົນເພື່ອປະຕິບັດ; ຖ້າຫາກບໍ່ມີປະຕິບັດການອັນໃໝ່ ຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ພັດທະນາຂຶ້ນ. ຄໍາຖາມກວດກາ ນີ້ບໍ່ໄດ້ ເປັນສິ່ງສົມບູນແລ້ວ, ທ່ານອາດຕ້ອງການເພີ່ມເຕີມກໍໄດ້

ໂຮງຮຽນຂອງພວກທ່ານມີນະໂຍບາຍຕໍ່ຕ້ານການຈຳແນກທີ່ຈະຮັບປະກັນເລື່ອງຕໍ່ໄປນີ້:

(ໃຫ້ກວດເບິ່ງ ຖ້າມີໃຫ້- ໝາຍ ✓)

- _____ ມີການເຄົາລົບສິດທິມະນຸດແລະໃຫ້ໂອກາດ ແລະ ປະຕິບັດຕໍ່ກັນຢ່າງສະເໝີພາບ ໂດຍບໍ່ຄຳນຶງເຖິງຄຸນລັກສະທາງເພດ, ຮ່າງກາຍ, ສະຕິປັນຍາ, ອາລົມຈິດ, ພາສາ ຫຼື ລັກສະນະອື່ນໆບໍ່?
- _____ ມີການປ້ອງກັນການລວນລາມ ຫຼື ທາລຸນທາງເພດຈາກນັກຮຽນຜູ້ອື່ນ ຫຼື ພະນັກງານ, ຄູ່ອາຈານ ແລະ ມີມາດຕະການທາງລະບຽບວິໄນທີ່ມີປະສິດທິຜົນຕໍ່ຜູ້ກະທຳຜິດບໍ່?
- _____ ມີສິ່ງອຳນວຍຄວາມສະດວກ ສຳລັບນັກຮຽນພິການ ເພື່ອໃຫ້ເຂົາສາມາດເຂົ້າເຖິງຫ້ອງຮຽນ ແລະ ອາຄານສະຖານທີ່ ທີ່ຈຳເປັນສຳລັບການຮຽນຮູ້ ກ່ຽວກັບສະພາບແວດລ້ອມທີ່ຖືກສຸຂະລັກສະນະບໍ່?
- _____ ເດັກທີ່ມີພື້ນຖານ ແລະ ຄວາມສາມາດແຕກຕ່າງໄດ້ຮັບການສຶກສາທີ່ມີຄຸນນະພາບ ເຊັ່ນ: ເດັກຍິງ, ເດັກກຳພ້າ, ເດັກຊົນເຜົ່າ ແລະ ເດັກທີ່ຢູ່ໃນພາວະວິກິດ ຫຼື ຄອນແຄນບໍ່?
- _____ ພະນັກງານ, ຄູ່ອາຈານເປັນຜູ້ມີຄວາມກຽມພ້ອມ, ໃຫ້ການສະໜັບສະໜູນແລະເອົາໃຈໃສ່ດູແລຢ່າງເທົ່າທຽມບໍ່?

ໂຮງຮຽນຂອງພວກທ່ານມີນະໂຍບາຍຕໍ່ຕ້ານ ຄວາມຮຸນແຮງ ແລະ ສິ່ງເສບຕິດທີ່ຮັບປະກັນເລື່ອງຕໍ່ໄປນີ້: (ໃຫ້ກວດເບິ່ງ ຖ້າມີ - ໝາຍ ✓)

- _____ ໂຮງຮຽນມີຄວາມປອດໄພ, ສິ່ງເສີມສຸຂະພາບ ແລະ ມີການປົກປ້ອງເຊິ່ງເປັນບ່ອນທີ່ມີສະພາບແວດລ້ອມທັງທາງກາຍະພາບ ແລະ ຈິດຕະ-ສັງຄົມທີ່ກະຕຸກຊຸກຍູ້ການຮຽນຮູ້ບໍ່?
- _____ ມີການລົງໂທດໜັກຕໍ່ຜູ້ໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງ ຫຼື ຂົ່ມເຫັງ; ຫ້າມມີອາວຸດໃດໆພາຍໃນໂຮງຮຽນບໍ່?
- _____ ມີສະພາບແວດລ້ອມທີ່ປອດຢາເສບຕິດ, ຂອງມືນເມົາ(ເຫຼົ້າ-ເບຍ) ແລະ ຢາສູບບໍ່?

ໂຮງຮຽນຂອງພວກທ່ານມີນະໂຍບາຍກ່ຽວກັບການຈັດການສະອາດ, ສຸຂະອະນາໄມ ແລະ ສະພາບແວດລ້ອມທີ່ຮັບປະກັນ ເລື່ອງຕໍ່ໄປນີ້: (ໃຫ້ກວດເບິ່ງ ຖ້າມີ - ໝາຍ ✓)

_____ ມີການສະໜອງນ້ຳສະອາດພຽງພໍ ແລະ ງ່າຍເພື່ອນຳໃຊ້ ແລະ ຖືກເກັບຮັກສາໄວ້ເປັນຢ່າງດີ (ໂດຍສະເພາະນ້ຳດື່ມ ແລະ ນ້ຳໃຊ້ລ້າງມື) ບໍ່?

_____ ມີວິດຖ່າຍທີ່ແຍກສຳລັບຄູຍິງແລະຄູຊາຍ ລວມທັງສຳລັບເດັກຍິງ ແລະ ເດັກຊາຍດ້ວຍບໍ່?

_____ ມີຈຳນວນວິດຖ່າຍພຽງພໍບໍ່?

_____ ມີການບໍລິຫານ ຈັດການກັບຂີ້ເຫຍື້ອ ແລະ ສິ່ງເສດເຫຼືອອື່ນໆຢ່າງເໝາະສົມບໍ່?

_____ ມີການບຳລຸງຮັກສາອາຄານສະຖານທີ່ເກັບຮັກສານ້ຳ ແລະ ການສຸຂະອະນາໄມຢ່າງເໝາະສົມບໍ່?

_____ ມີການໃຫ້ການ ສຶກສາ ແລະ ເຂົ້າໃຈກົນໄກການນຳສິ່ງເສດເຫຼືອ ຫຼື ສິ່ງທີ່ເປັນຂີ້ເຫຍື້ອກັບມາໃຊ້ຄືນໃໝ່ບໍ່?

ໂຮງຮຽນຂອງພວກທ່ານມີນະໂຍບາຍສົ່ງເສີມການໃຫ້ສຸຂະສຶກສາທີ່ອີງໃສ່ທັກສະພື້ນຖານທີ່ຮັບປະກັນເລື່ອງຕໍ່ໄປນີ້: (ໃຫ້ກວດເບິ່ງ ຖ້າມີ - ໝາຍ ✓)

_____ ມີການໃຫ້ການສຶກສາແກ່ເດັກຍິງ ແລະ ເດັກຊາຍທີ່ເໝາະສົມກັບສຳອາຍຸ, ທັກສະພື້ນຖານດ້ານສຸຂະພາບແລະການດຳລົງຊີວິດເປັນພາກສ່ວນປົກກະຕິພາກສ່ວນໜຶ່ງຂອງຫຼັກສູດການສຶກສາຂັ້ນພື້ນຖານບໍ່?

_____ ມີແຜນງານ/ໂຄງການຕ່າງໆເພື່ອປ້ອງກັນ ຫຼື ຫຼຸດຜ່ອນພຶດຕິກຳສ່ຽງຕໍ່ການຖືພາທີ່ບໍ່ເພິ່ງປາຖະໜາ, ເອັດໄອວີ/ເອດສ໌ ແລະ ອື່ນໆບໍ່?

_____ ມີການໃຫ້ການສະໜັບສະໜູນແລະການແນະແນວນັກຮຽນທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບຈາກເອັດໄອວີ/ເອດສ໌

_____ ມີການຈັດການບໍລິການໃຫ້ເຍົາວະຊົນຂ້າງນອກແບບເປັນເພື່ອນມິດ ແລະ ກັບທີ່ເພື່ອແກ້ບັນຫາດ້ານສຸຂະພາບຂອງໄວລຸ້ນ ແລະ ໂດຍສະເພາະສຳລັບຜູ້ຍິງບໍ່?

ໂຮງຮຽນຂອງພວກທ່ານມີນະໂຍບາຍສົ່ງເສີມການບໍລິການສຸຂະພາບ ແລະ ໂພຊະນາການທີ່ຮັບປະກັນເລື່ອງຕໍ່ໄປນີ້: (ໃຫ້ກວດເບິ່ງ ຖ້າມີ - ໝາຍ ✓)

_____ ມີການເກັບຮັກສາບັນທຶກກ່ຽວກັບສຸຂະພາບໃນໂຮງຮຽນຂອງນັກຮຽນແຕ່ລະຄົນບໍ່?

_____ ມີການກວດສະຖານະພາບດ້ານສຸຂະພາບທົ່ວໄປ, ແຂ້ວ ແລະ ໂພຊະນາການສະມຳສະເໝີບໍ່?

_____ ມີໂອກາດຢ່າງເທົ່າທຽມກັນໃນການເຝິກອອກກຳລັງກາຍ ແລະ ພັກຜ່ອນສຳລັບເດັກຍິງ ແລະ ເດັກຊາຍບໍ່?

_____ ມີການຊ່ອຍເຫຼືອສະໜັບສະໜູນແລະເຝິກອົບຮົມຄູເພື່ອສອນແລະສົ່ງຄວາມຮູ້ໃຫ້ເດັກຕໍ່ດ້ານ

- _____ ສຸຂະພາບແບບງ່າຍໆ ບໍ່?
- _____ ມີກິນໄກຕອບສະໜອງພາວະສຸກເສີນທີ່ທັນເວລາ ແລະ ມີປະສິດທິຜົນໃນກໍລະນີມີຜູ້ໄດ້ຮັບບາດເຈັບແລະ ເກີດໄພທຳມະຊາດ ບໍ່?
- _____ ເດັກດ້ອຍໂອກາດ ເຊັ່ນ: ເດັກທີ່ຂາດສານອາຫານເຂົ້າເຖິງອາຫານການກິນບໍ່?
- _____ ມີຂໍ້ກຳນົດກົດລະບຽບສຳລັບຜູ້ຂາຍອາຫານແລະມາດຕະຖານດ້ານຄຸນນະພາບ, ອະນາໄມຂອງອາຫານທີ່ບໍລິການຂາຍໃນໂຮງຮຽນບໍ່?
- _____ ມີການເຂົ້າຮ່ວມຂອງຊຸມຊົນໃນການພັດທະນາ ແລະ ໃຫ້ການການສຶກສາ ແລະບໍລິການດ້ານສຸຂະພາບທີ່ຕັ້ງເປົ້າໄປສູ່ເດັກກ່ອນໄວຮຽນ ແລະເດັກໃນໄວຮຽນ ບໍ່?

ສິ່ງທີ່ຄວນຈຳ:
ໃຫ້ດຳເນີນການແບບຄ່ອຍເປັນຄ່ອຍໄປ! ຈັງຫວະຂອງການຜັນຂະຫຍາຍນານະໂຍບາຍ ແລະ ການນຳເອົາຄວາມປ່ຽນແປງ ເຂົ້າມາຄວນຈະດຳເນີນໄປແບບຊ້າໆ ເພື່ອວ່າຄົນທີ່ເຂົ້າຮ່ວມມີຄວາມຮູ້ສຶກສະບາຍໃຈ ກັບການປ່ຽນແປງ ແລະ ເຂົ້າໃຈຕິເຖິງຄວາມຕ້ອງການທີ່ຈຳເປັນ ໃນການປ່ຽນແປງ.

6. ການແກ້ໄຂບັນຫາຄວາມຮຸນແຮງແລະ ການຫັນນະໂຍບາຍສູ່ການປະຕິບັດ

ເມື່ອເຂົ້າໂຮງຮຽນແລ້ວ, ເດັກທີ່ມີພື້ນຖານ ແລະ ຄວາມສາມາດທີ່ແຕກຕ່າງຈາກໝູ່ ມັກຈະເປັນຜູ້ທີ່ຖືກຈຳແນກ ແລະ ພົບກັບຄວາມຮຸນແຮງສະເໝີ. ສ່ວນໃຫຍ່ຈະຖືກເລັ່ງໃສ່ “ຄວາມແຕກຕ່າງ” ຂອງເຂົາຈາກຜູ້ອື່ນໆ ແລະ ຈະຫາທາງຜັກດັນໃຫ້ເຂົາອອກຫ່າງຈາກໝູ່ໃນໂຮງຮຽນ ແລະ ຢູ່ນອກໂຮງຮຽນເປັນບາງຄັ້ງ. ຮ້າຍແຮງໄປກວ່ານັ້ນ ສິ່ງດັ່ງກ່າວຈະພົວພັນກັບການລວນລາມທາງ ເພດ ແລະການທຳຮ້າຍ ຮ່າງກາຍເຊິ່ງສາມາດນຳໄປສູ່ການເສຍຊີວິດ.

ຄວາມຮຸນແຮງສາມາດປະຕິບັດໄດ້ໃນຫຼາຍຮູບແບບ ແລະ ຖືກເຂົ້າໃຈຢ່າງແຕກຕ່າງກັນ ໃນວັດທະນະທຳທີ່ແຕກຕ່າງກັນ. ຢູ່ໃນຊຸດເຄື່ອງມືເຫຼົ່ານີ້ ຄວາມຮຸນແຮງໝາຍເຖິງການໃຊ້ກຳລັງ ຫຼື ອຳນາດ ໂດຍເຈດຕະນາຂົ່ມຂູ່ຫຼືກະທຳຈິງຕໍ່ຕົນເອງ, ຜູ້ອື່ນຫຼືກຸ່ມຫຼືຊຸມຊົນໃດໜຶ່ງ. ມັນຈະມີຜົນໃຫ້ເກີດການບາດເຈັບ, ເສຍຊີວິດ, ທຳລາຍທາງຈິດໃຈ, ການພັດທະນາທາງຮ່າງກາຍຊຸດໂຊມ ຫຼື ສູນ ເສຍການ ພັດທະນາ.

6.1 ຮູບແບບຂອງຄວາມຮຸນແຮງທີ່ເປັນພື້ນຖານ.

ກ. ຮູບແບບຂອງຄວາມຮຸນແຮງ

- ຄວາມຮຸນແຮງຕໍ່ຕົນເອງ ໝາຍເຖິງພິດຕິກຳທີ່ມີເຈດຕະນາ ແລະ ທຳຮ້າຍຕົນເອງໂດຍກົງ. ສຳລັບເລື່ອງນີ້ການຂ້າຕົວຕາຍຈະນຳໄປສູ່ຜົນຮັບທີ່ເປັນຄວາມຕາຍ. ຮູບແບບອື່ນໆ ຈະປະກອບມີຄວາມພະຍາຍາມຂ້າຕົວຕາຍ ແລະ ພິດຕິກຳຕ່າງໆ ທີ່ຕັ້ງໃຈທຳລາຍຕົວເອງ, ແຕ່ບໍ່ເຖິງຕາຍ (ເຊັ່ນ: ການທຳລາຍອະໄວຍະວະຮ່າງກາຍຂອງຕົນ).

- **ຄວາມຮຸນແຮງລະຫວ່າງບຸກຄົນ** ແມ່ນພຶດຕິກຳຮຸນແຮງລະຫວ່າງບຸກຄົນ ແລະ ສາມາດແຍກປະເພດໄດ້ດີທີ່ສຸດ ໂດຍການພົວພັນລະຫວ່າງຜູ້ເປັນເຫຍື້ອ-ຜູ້ກະທຳຜິດ. ຮູບແບບຕ່າງໆຂອງຄວາມຮຸນແຮງ ລະຫວ່າງບຸກຄົນປະກອບມີການຂົ່ມເຫັງ ແລະ ການລວນລາມທຳຮ້າຍ.

- **ຄວາມຮຸນແຮງທີ່ມີການຈັດຕັ້ງ** ແມ່ນພຶດຕິກຳຮຸນແຮງທີ່ສະແດງອອກໂດຍກຸ່ມສັງຄົມ ຫຼື ການເມືອງທີ່ໄດ້ຮັບແຮງຈູງໃຈຈາກຈຸດມັງໝາຍ ສະເພາະໃດໜຶ່ງທາງການເມືອງ, ເສຖະກິດ ຫຼື ສັງຄົມ. ຕົວຢ່າງໃນທີ່ນີ້ປະກອບມີ ຄວາມຂັດແຍ່ງທາງຜິວພັນ ຫຼື ສາສະໜາທີ່ເກີດຂຶ້ນລະຫວ່າງກຸ່ມ, ແກ້ງ ຫຼື ກຸ່ມປະທ້ວງຕ່າງໆ.

ຂ. ສາເຫດຂອງຄວາມຮຸນແຮງ.

ສາເຫດຂອງຄວາມຮຸນແຮງຈະສະຫຼັບຊັບຊ້ອນ ແລະ ແຕກຕ່າງກັນໄປ ຢູ່ຂ້າງລຸ່ມນີ້ ຈະເປັນບັນດາປັດໄຈຕ່າງໆ ທີ່ຄິດວ່າເປັນຕົວຊ່ອຍໃຫ້ກໍ່ເກີດພຶດຕິກຳຮຸນແຮງ. ທ່ານສາມາດໃຊ້ປັດໄຈເຫຼົ່ານີ້ ແລະ ຂະຫຍາຍມັນກວ້າງອອກໄປໄດ້ອີກ ເພື່ອປະເມີນເບິ່ງວ່າເດັກ ໃນໂຮງຮຽນຂອງທ່ານ, ຄອບຄົວ ແລະ ຊຸມຊົນ ມີເງື່ອນໄຂຈູງໃຈໃຫ້ກະທຳຄວາມຮຸນແຮງໄດ້ຢ່າງໃດ ແລະ ນະໂຍບາຍໂຮງຮຽນ ລວມທັງ ແຜນງານ/ໂຄງການມີຄວາມຈຳເປັນ ເພື່ອຫຼຸດຜ່ອນ ຫຼື ກຳຈັດມັນ ຫຼືບໍ່?

ສາເຫດຕ່າງໆ ຂອງຄວາມຮຸນແຮງ: ສິ່ງເຫຼົ່ານີ້ ມີຢູ່ໃນໂຮງຮຽນຂອງພວກທ່ານ ຫຼືບໍ່? ¹ ຄຸນລັກສະນະລະດັບເດັກ

- ◆ ຍັງມີຂໍ້ຂາດຕິກປົກຜ່ອງດ້ານຄວາມຮູ້, ຫັດສະນະຄະຕິ, ຄວາມຄິດກ່ຽວກັບຄວາມຮຸນແຮງ ແລະ ທັກສະ ເຊັ່ນ - ທັກສະການສື່ສານໄດ້ຮັບການພັດທະນາຕໍ່າ
- ◆ ເສບສິ່ງເສບຕິດ ແລະ ຂອງມືນເມົາ (ເຫຼົ້າ/ເບຍ....)
- ◆ ເຄີຍເຫັນ ຫຼື ເຄີຍເປັນເຫຍື້ອຄວາມຮຸນແຮງລະຫວ່າງບຸກຄົນມາແລ້ວ
- ◆ ກ້າວເຂົ້າໄປເຖິງການນຳໃຊ້ບີນ ຫຼື ອາວຸດອື່ນໆ

ປັດໄຈທີ່ຊຸກຍູ້ສິ່ງເສີມໃນລະດັບຄອບຄົວ

- ◆ ຂາດຄວາມຮັກແພງ ແລະ ການສະໜັບສະໜູນຂອງພໍ່ແມ່ ຜູ້ປົກຄອງ
- ◆ ເຄີຍປະສົບພົບເຫັນຄວາມຮຸນແຮງໃນຄອບຄົວ
- ◆ ການລົງໂທດທາງດ້ານຮ່າງກາຍ ແລະ ການທາລຸນເດັກ
- ◆ ພໍ່ແມ່ ຜູ້ປົກຄອງ ຫຼື ອ້າຍເອື້ອຍນ້ອງມີສ່ວນຮ່ວມໃນພຶດຕິກຳທີ່ຜິດທາງອາຍາ

ປັດໄຈດ້ານຊຸມຊົນ ແລະ ສະພາບແວດລ້ອມອື່ນໆ ທີ່ສົ່ງເສີມຊຸກຍູ້ຄວາມຮຸນແຮງ

- ◆ ຄວາມບໍ່ເທົ່າທຽມກັນທາງເສດຖະກິດ - ສັງຄົມ, ການຫັນເປັນຕົວເມືອງ ແລະ

¹ ປັບຈາກ: World Health Organization (1998) WHO Information Series on School Health, Document Three-Violence Preventio : An Important Element of a Health- promoting School, Geneva

ຄວາມແອອັດຂອງປະຊາຊົນ

- ◆ ລະດັບການວ່າງງານສູງໃນໝູ່ຄົນໄວໜຸ່ມ
- ◆ ອິດທິພົນຂອງສື່
- ◆ ສະພາບແວດລ້ອມຂອງສັງຄົມທີ່ສະໜັບສະໜູນຄວາມຮຸນແຮງ
- ◆ ການມີພ້ອມຂອງອາວຸດຕ່າງໆ

ຄ. ການສ້າງແຜນທີ່ຂອງຄວາມຮຸນແຮງ

ພວກເຮົາຫຼາຍຄົນອາດຈະຄິດບໍ່ເຖິງວ່າໂຮງຮຽນ ແລະ ຊຸມຊົນຂອງພວກເຮົາເປັນສະຖານທີ່ ທີ່ມີຄວາມຮຸນແຮງ. ຖືວ່າເປັນໂຊກຮ້າຍທີ່ຄວາມຮຸນແຮງ ສ່ວນຫຼາຍເກີດຂຶ້ນ ໂດຍເຮົາສັງເກດບໍ່ໄດ້ ຍ້ອນວ່າ ໂດຍປົກກະຕິແລ້ວທັງຜູ້ເປັນເຫຍື້ອ ແລະ ຜູ້ກະທຳຜິດບໍ່ຢາກໃຫ້ຄູຂອງເຂົາຮູ້. ຍິ່ງໄປກວ່ານັ້ນ, ກໍລະນີຄວາມຮຸນແຮງອາດເກີດຂຶ້ນຢູ່ນອກໂຮງຮຽນ ເຊັ່ນ: ເມື່ອເດັກຖືກທາລຸນເມື່ອເວລາໄປໂຮງຮຽນ, ຜົນກະທົບຂອງມັນຈະສະທ້ອນເຂົ້າໄປໃນໂຮງຮຽນ ແລະ ຫ້ອງຮຽນຂອງທ່ານ.

ການກຳນົດລະດັບຂອງຄວາມຮຸນແຮງໃນໂຮງຮຽນ ສາມາດທີ່ຈະເຮັດໄດ້ດ້ວຍຫຼາຍແນວທາງ ເຊັ່ນ: ໂດຍການຂໍໃຫ້ນັກຮຽນຕອບແບບສອບຖາມ, ຕົງເຂົ້າເຂົ້າມາຮ່ວມກຸ່ມສົນທະນາ ຫຼື ໂດຍຜ່ານການສ້າງແຜນທີ່ ຂອງຄວາມຮຸນແຮງ.

ການສ້າງແຜນທີ່ໂຮງຮຽນມີຈຸດມຸ້ງໝາຍ ເພື່ອກຳນົດວ່າບ່ອນໃດ ແລະ ເມື່ອໃດມີຄວາມຮຸນແຮງເກີດຂຶ້ນພາຍໃນໂຮງຮຽນ, ຄວາມຮຸນແຮງປະເພດໃດທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ(ແບບກັບຕົນເອງ, ແບບລະຫວ່າງບຸກ ຄົນ ຫຼື ແບບຈັດຕັ້ງ), ແລະ ແມ່ນໃຜທີ່ເປັນເຫຍື້ອ ແລະ ເປັນຜູ້ກະທຳຜິດເປັນປະຈຳ. ຂະບວນການສ້າງແຜນທີ່ເປັນ ເຄື່ອງມືທີ່ມີຄຸນຄ່າ ສຳລັບການຕິດຕາມ ແລະ ຄວບຄຸມຄວາມຮຸນແຮງ ເພາະວ່າ ມັນສາມາດທີ່ຈະເຮັດໄດ້ດັ່ງນີ້:

1. ຊຸກຍູ້ນັກຮຽນ, ຄູ ແລະ ຜູ້ບໍລິຫານເພື່ອເລີ່ມການສົນທະນາ ກ່ຽວກັບ ຄວາມຮຸນແຮງໃນໂຮງຮຽນ ເຊິ່ງຈະນຳໄປສູ່ນະໂຍບາຍທີ່ມີປະສິດທິຜົນຫຼາຍຂຶ້ນ;
2. ຊ່ອຍໃນການປະເມີນຜົນແຜນງານ/ໂຄງການເຂົ້າແຊກແຊງແກ້ໄຂຄວາມຮຸນແຮງ ທີ່ຖືກສ້າງຂຶ້ນ ເພື່ອສະໜັບສະໜູນນະໂຍບາຍຕ້ານຄວາມຮຸນແຮງໃນໂຮງຮຽນ.
3. ເພີ່ມທະວີການເຂົ້າມີສ່ວນຮ່ວມຂອງໂຮງຮຽນ ໃນການແຊກແຊງເພື່ອແກ້ໄຂຄວາມຮຸນແຮງອື່ນໆ.

ເພື່ອສ້າງແຜນທີ່ຄວາມຮຸນແຮງໃນໂຮງຮຽນຂອງທ່ານ, ທ່ານສາມາດທີ່ຈະໃຊ້ຂະບວນການຄ້າຍຄືກັນກັບການສ້າງແຜນທີ່ໂຮງຮຽນຊຸມຊົນ ດັ່ງທີ່ໄດ້ສະເໜີມາກ່ອນແລ້ວ. ເລີ່ມຕົ້ນດ້ວຍການໃຫ້ແຜນທີ່ໂຮງຮຽນແກ່ຄູ ແລະ ນັກຮຽນ ຫຼື ພວກກ່ຽວສາມາດທີ່ຈະສ້າງແຜນທີ່ດ້ວຍຕົນເອງ ແລ້ວບອກໃຫ້ກຳນົດສະຖານທີ່ ທີ່ເຂົາຄິດວ່າມີຄວາມຮຸນແຮງເກີດຂຶ້ນ, ເມື່ອໃດ, ພາຍໃຕ້ເງື່ອນໄຂຫຍັງແດ່ ແລະ ແມ່ນໃຜໂດຍປົກກະຕິມັກຈະມີສ່ວນໄປກ່ຽວຂ້ອງ. ຈາກນັ້ນ, ທ່ານກໍສາມາດວິເຄາະແຜນທີ່ເຫຼົ່ານີ້ ເພື່ອກຳນົດຖິ່ນບັນຫາ ບ່ອນທີ່ເກີດຄວາມຮຸນແຮງ ຫຼື ໜ້າຈະເກີດຄວາມຮຸນແຮງຂຶ້ນ.

ນະໂຍບາຍ ແລະ ກິດຈະກຳແຊກແຊງທີ່ຄູເປັນຜູ້ລິເລີ້ມ ແລະ ໄດ້ຮັບການປະຕິບັດມີແນວໂນ້ມ ທີ່ຈະປະສົບຜົນ ສຳເລັດອັນຍິ່ງໃຫຍ່ ໃນການຫຼຸດຜ່ອນຄວາມຮຸນແຮງໃນໂຮງຮຽນ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ, ເດັກກໍຕ້ອງຖືກນຳເອົາເຂົ້າມີສ່ວນຮ່ວມເໝືອນກັນ. ການສົນທະນາກັບກຸ່ມ ຄວນຖືກນຳໄປສູ່ການສົນທະນາເຖິງບ່ອນໃດແດ່ທີ່ເປັນ “ຈຸດຮ້ອນແຮງ” ເຊິ່ງຕັ້ງຢູ່ໃນເຂດໂຮງຮຽນ, ເປັນຫຍັງເດັກຈຳນວນໜຶ່ງ ຈຶ່ງໄວຕໍ່ຄວາມ ຮຸນແຮງ ແລະ ຈະສາມາດເຮັດຫຍັງໄດ້ແດ່ ເພື່ອຫຼຸດຜ່ອນຄວາມຮຸນແຮງໃນພື້ນທີ່ດັ່ງກ່າວ ແລະ ໃນໝູ່ນັກຮຽນເຫຼົ່ານີ້.

ການເຝິກຫັດ ເພື່ອສ້າງແຜນທີ່ໂຮງຮຽນ-ຊຸມຊົນ ທີ່ໄດ້ນຳສະເໜີໃນເອກະສານເຫຼັ້ມກ່ອນ ສາມາດນຳໃຊ້ ໄດ້ໃນເອກະສານເຫຼັ້ມນີ້ເຊິ່ງເດັກໆ ຍັງສາມາດສະແດງໃຫ້ເຫັນທີ່ຕ່າງໆ ໃນຊຸມຊົນຂອງເຂົາວ່າມີບ່ອນໃດ ມັກເກີດຄວາມຮຸນແຮງຢູ່ເລື້ອຍໆ, ກຽວຂ້ອງກັບຄວາມຮຸນແຮງຊະນິດໃດ, ຜູ້ໃດມັກຖືກເປັນ ເຫຍື້ອ ແລະ ເປັນຜູ້ທຳຮ້າຍຫຼາຍກວ່າໝູ່ທີ່ສຸດ

6.2 ສັນຍານເຕືອນສຳລັບເດັກທີ່ຖືກທາລຸນ

ບາງຄັ້ງເດັກຍິງ ແລະ ເດັກຊາຍຈະບໍ່ບອກໃຫ້ພວກເຮົາຮູ້ວ່າເຂົາເປັນເຫຍື້ອຂອງຄວາມຮຸນແຮງ ຫຼື ຢູ່ໃນພາວະວິກິດ. ເຂົາຈະສະແດງອອກໃຫ້ເຮົາເຫັນຫຼາຍກວ່າ. ເຖິງວ່າການປ່ຽນແປງໃນພຶດຕິກຳຂອງເດັກສາມາດຂຶ້ນ ຢູ່ກັບຫຼາກຫຼາຍເຫດຜົນກໍຕາມ, ບາງຄັ້ງມັນກໍເກີດຂຶ້ນຈາກຄວາມກົດດັນຂອງການທາລຸນທາງຮ່າງກາຍ ຫຼື ຄວາມຮູ້ສຶກທາງຈິດໃຈ. ຄູ່ຜູ້ທີ່ຕົ້ນຕົວຕໍ່ການປ່ຽນແປງເຫຼົ່ານີ້ ມັກຈະສາມາດເຂົ້າຊ່ອຍເຫຼືອສະຖານະການທີ່ມີການທາລຸນໄດ້. ຢູ່ຂ້າງລຸ່ມນີ້ຈະເປັນບັນຊີລາຍການຂອງຄຸນລັກສະນະພາຍນອກເຊິ່ງເດັກທີ່ຖືກທາລຸນອາດສະແດງ ².

ເດັກທີ່ຖືກທາລຸນດ້ານຄວາມຮູ້ສຶກທາງຈິດໃຈ, ທາງຮ່າງກາຍ ມັກຈະສະແດງອອກ ດັ່ງນີ້:

- ◆ ຫວາດກົວທີ່ຈະພົວພັນກັບຜູ້ອື່ນ ຫຼື ເປັນຄົນໂອນອ່ອນຕາມຄຳສັ່ງຈົນເກີນໄປ
- ◆ ຖອນຕົວ, ກ້າວລ້າວ ຫຼື ຫ້າວຫັນຜິດປົກກະຕິ (ຢູ່ນຶ່ງບໍ່ເປັນ) (hyperactive), ທຸກໆທຸກໆ ຫຼື ເສີຍເມີຍຕະຫຼອດ, ແຍກຕົວອອກທ່າໆ
- ◆ ບໍ່ສະແດງຄວາມມັກຄວາມຊອບ ຫຼື ສະແດງຄວາມມັກຄວາມຊອບເກີນປົກກະຕິ (ເຮັດໃຫ້ ເຂົ້າໃຈຜິດ ເມື່ອຖືກຍຸໂຍງໃຫ້ຫຼົງໄຫຼ)

ອາການທາງຮ່າງກາຍ

- ◆ ຟັກຊຳ້, ຮອຍລວກໃໝ່, ຮອຍແຜແປ້ວ, ຮອຍຖືກຂູ່ນຕີ, ກະດູກຫັກ, ບາດເຈັບຕໍ່ເນື່ອງ ຫຼື ບໍ່ສາມາດອະທິບາຍໃຫ້ເຂົ້າໃຈໄດ້
- ◆ ເປັນພະຍາດຕິດຕໍ່ທາງເພດສຳພັນ
- ◆ ເປັນຮອຍໄຄ່ບວມທີ່ອະໄວຍະວະເພດ ຫຼື ຮູກິ້ນ, ມີເລືອດໄຫຼ ຫຼື ຄັນ

² ທີ່ມາ: National Center for Assault Prevention (NCAP). Education, Information and Resource Center, Sewell, New Jersey, 2000. <http://www.ncap.org/identity.htm>. NCAP also has an international division with some materials translated in Spanish, French, Vietnamese, Cantonese, Romanian, Russian, and Japanese. Learn more about this at: http://ncap.org/cap_international.htm.

ຮ່ອງຮອຍເງື່ອນງົ່ງທາງກົດຈະກຳ ແລະ ຄວາມເຄີຍຊົນຈົນເປັນນິໄສ

- ◆ ຝັນຮ້າຍ
- ◆ ຍ້ານກົວທີ່ຈະກັບເມືອເຮືອນ ຫຼື ໄປບາງສະຖານທີ່
- ◆ ຍ້ານກົວທີ່ຈະຢູ່ກັບບາງຄົນ
- ◆ ແລ່ນໜີ
- ◆ ຫຼີກລ້ຽງການປະຕິບັດໜ້າທີ່ (ມີພຶດຕິກຳຜິດໆທີ່ຄົນບໍ່ຍອມຮັບ)
- ◆ ຂີ້ຕົວະ

ພຶດຕິກຳບໍ່ເໝາະສົມກັບສຳອາຍຸ

- ◆ ດູດຫົວໄປ້ມີ
- ◆ ຮູ້ດີ ຫຼື ມີກົດຈະກຳທາງເພດສຳພັນ ລວມທັງ ການສຳສ່ອນທາງເພດ
- ◆ ຢຽວໃສ່ບ່ອນ
- ◆ ເສບສິ່ງມືນເມົາ ຫຼື ສິ່ງເສບຕິດອື່ນໆ
- ◆ ການທຳຮ້າຍເດັກທີ່ອ່ອນກວ່າ
- ◆ ເອົາວຽກທີ່ຜູ້ໃຫຍ່ຮັບຜິດຊອບໄປເຮັດ

ບັນຫາກ່ຽວຂ້ອງກັບການສຶກສາ

- ◆ ມີຄວາມຢາກຮູ້ຢາກເຫັນ, ມີຈົນຕະນາການສູງເກີນໄປ
- ◆ ຫຼີ້ມເຫຼວທາງການສຶກສາ ຫຼື ວິຊາການ
- ◆ ນອນຫຼັບໃນຫ້ອງ
- ◆ ບໍ່ສາມາດທຳສະມາທິໄດ້ຕົວ

ຊັບອກດ້ານຄວາມຮູ້ສຶກທາງຈິດໃຈ

- ◆ ມີຄວາມເສົ້າໃຈ
- ◆ ຫວາດກົວ, ຍ້ານຄວາມມືດ, ຍ້ານຫ້ອງນຳສາທາລະນະ ແລະ ອື່ນໆ
- ◆ ເຈັບປ່ວຍຊຳເຮື້ອ
- ◆ ບາດເຈັບຍ້ອນທຳລາຍຕົວເອງ
- ◆ ເຮັດໃຫ້ສັດບາດເຈັບ ຫຼື ຂ້າສັດ
- ◆ ມີຄວາມຍ້ານກົວເກີນເຫດ
- ◆ ຂາດຄວາມຄ່ອງແຄ້ວ ແລະ ຂາດຫົວຄິດປະດິດສ້າງ

6.3 ສັນຍານເຕືອນສຳລັບເດັກທີ່ມີຄວາມສ່ຽງ

ເດັກຄົນອື່ນໆອາດຕົກຢູ່ໃນພາວະວິກິດໃນຄອບຄົວ, ຊຸມຊົນ ຫຼື ໂຮງຮຽນ. ໃນຂະນະທີ່ບໍ່ຖືກທາລຸນໂດຍກົງ ພວກເຂົາອາດມີຄວາມຕ້ອງການ ການປົກປ້ອງພິເສດຈາກການພົວພັນລະຫວ່າງບຸກຄົນ ທີ່ມີການກົດດັນຫຼືການໃຊ້ສິ່ງເສບຕິດ. ສະພາວະຮອບຕົວສາມາດທີ່ຈະຊ່ອຍ ທ່ານກຳນົດເດັກເຫຼົ່ານີ້ໄດ້. ຍິ່ງໄປກວ່ານັ້ນ ການໃຊ້ເຄື່ອງມືອື່ນໆ ກໍອາດມີຄຸນຄ່າເໝືອນກັນ ເຊັ່ນ:

ຊີວະປະຫວັດຂອງເດັກ ທີ່ນຳສະໜີໄວ້ກ່ອນໜ້າ ຈະໃຫ້ຂໍ້ມູນແກ່ທ່ານກ່ຽວກັບນັກຮຽນ ແລະ ສະພາບຄອບຄົວຂອງເຂົາລວມທັງ ບັນທຶກກ່ຽວກັບການສັງເກດພຶດຕິກຳຂອງນັກຮຽນ. ຢູ່ຂ້າງລຸ່ມ ນີ້ຈະເປັນຄຸນລັກສະນະບາງຢ່າງຂອງເດັກ ທີ່ຢູ່ໃນຄວາມສ່ຽງ ແລະ ເຮົາຈະສາມາດເຮັດສິ່ງໃດແດ່ ເພື່ອຊ່ອຍເຂົາ.³

ວິທີກຳນົດ/ລະບຸ ແລະ ຊ່ອຍເຫຼືອເດັກທີ່ມີຄວາມສ່ຽງ

ເດັກນັກຮຽນອາດຢູ່ໃນພາວະສ່ຽງ ຖ້າມີການປະສົມປະສານຂອງບັນດາປັດໄຈ ດັ່ງລຸ່ມນີ້ເກີດຂຶ້ນ:

- ◆ ຄອບຄົວບໍ່ປະພຶດປະຕິບັດໜ້າທີ່ປົກກະຕິ.
- ◆ ພໍ່ແມ່ຕາຍ ຫຼື ພໍ່ແມ່ແຍກກັນຢູ່/ຢ່າຮ້າງ
- ◆ ພໍ່ແມ່ ຜູ້ປົກຄອງເສບສານເສບຕິດ ຫຼື ທໍລະມານຍ້ອນການປ່ວຍທາງຈິດ ມີພຶດຕິກຳ ທີ່ບໍ່ ເໝາະສົມ ຫຼືກ້າວລ້າວໃນຫ້ອງຮຽນ
- ◆ ມີຄວາມຫຼົ້ມເຫຼວ ຫຼື ຂາດຄວາມຕັ້ງໃຈໄປໂຮງຮຽນ ມັກຂາດໂຮງຮຽນ, ຮຽນບໍ່ໄດ້.
- ◆ ມີຫັກສະທາງດ້ານສັງຄົມຈຳກັດ, ບໍ່ຢາກອາຫານ , ມັກນອນ.
- ◆ ມີໝູ່ເພື່ອນທີ່ໃຊ້ສິ່ງມືນເມົາ ຫຼື ສິ່ງເສບຕິດ ຫຼື ເຂົ້າຮ່ວມໃນພຶດຕິກຳທີ່ມີຄວາມສ່ຽງ ອື່ນໆອີກ
- ◆ ຖານະທາງເສດຖະກິດ-ສັງຄົມຕ່ຳ
- ◆ ທົດລອງໃຊ້ສານເສບຕິດແຕ່ຍັງເຍົາໄວ
- ◆ ມີທັດສະນະຄະຕິທີ່ຢາກໃຊ້ຢາເສບຕິດ,ສິ່ງມືນເມົາຫຼືຢາສູບສັນຍານຫຼືອາການດັ່ງຕໍ່ໄປ

ນີ້ອາດຊີ້ບອກວ່າມີການຫຍຸ້ງກ່ຽວກັບສານເສບຕິດ:

- ◆ ມີການປ່ຽນແປງບຸຄະລິກພາບຢ່າງເຫັນໄດ້ຊັດເຈນ, ອາລົມຜັນຜວນ
- ◆ ມີການປ່ຽນແປງດ້ານຮ່າງກາຍ ເຊັ່ນ : ນ້ຳໜັກລົດ ຫຼື ເພີ່ມ, ການເວົ້າບໍ່ແຈ້ງ, ການຢ່າງໂຊເຊ, ປະຕິກິລິຍາຕອບໂຕ້ເຊື້ອຊ້າ, ຍິ່ງຜະຫຍອງ, ເຫື່ອຕົກ, ເວົ້າຫຼາຍເກີນໄປ, ມີອາການເຄີບເຄັມ(ດີໃຈເກີນເຫດ), ຄົນໄສ້ ແລະ ຮາກ.
- ◆ ມີການປ່ຽນແປງໄປໃນຜົນການຮຽນ
- ◆ ລະມັດລະວັງໃນການຕິດຕໍ່ພົວພັນກັບຄົນອື່ນທາງໂທລະສັບ ຫຼື ລະມັດລະວັງໃນການນັດພົບ
- ◆ ມີຄວາມຈຳເປັນທີ່ກົດດັນດ້ານການເງິນ

ປັດໄຈບວກເຫຼົ່ານີ້ອາດຈະຊ່ອຍຫຼຸດຜ່ອນຜົນກະທົບຂອງປັດໄຈສ່ຽງ:

- ◆ ຄວາມຮຽກຮ້ອງໃກ້ຊິດທີ່ແຂງແຮງ, ການເຂົ້າກ່ຽວພັນຂອງຄອບຄົວກັບຊີວິດຂອງເດັກ
- ◆ ຜົນສຳເລັດໃນໂຮງຮຽນ
- ◆ ຫັກສະດ້ານສັງຄົມດີ

³ ທີ່ມາ : Education Queensland. Identifying At Risk Students. http://education.gld.gov.au/health_safety/promotion/drug_education/html/m_risk.html

- ◆ ການເຂົ້າມີສ່ວນຮ່ວມໃນກິດຈະກຳຕ່າງໆຂອງຊຸມຊົນ
- ◆ ການພົວພັນທີ່ເປັນການເບິ່ງແຍງດູແລໂດຍຢ່າງນ້ອຍຈາກຜູ້ໃຫຍ່ໜຶ່ງຄົນ ເຊັ່ນ - ຄູ

ໂຮງຮຽນອາດສາມາດຊ່ອຍເຫຼືອໂດຍການເຮັດບາງຢ່າງ ຫຼື ເຮັດທັງໝົດທຸກຢ່າງ ດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້:

- ◆ ຊຸກຍູ້ການພົວພັນທີ່ໃຫ້ການສະໜັບສະໜູນ ແລະ ມີຄວາມປອດໄພ
- ◆ ຮັບປະກັນການມາເຂົ້າໂຮງຮຽນປົກກະຕິ ແລະ ໄດ້ຮຽນຢ່າງມີຄວາມໝາຍ
- ◆ ພັດທະນາທັກສະສ່ວນບຸກຄົນ ແລະ ທັກສະດ້ານສັງຄົມ
- ◆ ພັດທະນາທັກສະດ້ານວິຊາການ
- ◆ ກໍ່ສ້າງເຄືອຂ່າຍສັງຄົມທີ່ສະໜັບສະໜູນ
- ◆ ຊຸກຍູ້ການມີຄຳນິຍົມທາງບວກ
- ◆ ສອນໃຫ້ເຂົ້າໃຈວິທີເຂົ້າເຖິງຂໍ້ມູນຄວາມຮູ້
- ◆ ສົ່ງຄວາມຮູ້ຄວາມເຂົ້າໃຈວິທີຖ່ວງເວລາເພື່ອທີ່ຈະບໍ່ເຂົ້າຫຍຸ້ງກ່ຽວກັບສານເສບຕິດ ຫຼື ພິດຕິ ກຳສ່ຽງຕ່າງໆ.
- ◆ ໃຫ້ຄວາມສະດວກ ເພື່ອເຂົ້າເຖິງການແນະແນວ.
- ◆ ສ້າງກຸ່ມສົນທະນາຢູ່ໃນໂຮງຮຽນ ກ່ຽວກັບອັນຕະລາຍຕໍ່ຊີວິດໃນການໃຊ້ສານເສບຕິດ.

7. ແນວທາງເພື່ອປ້ອງກັນຄວາມຮຸນແຮງໃນໝູ່ເດັກ

ທ່ານສາມາດນຳໃຊ້ປະຕິບັດການຕ່າງໆ ດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້ ເພື່ອຊ່ອຍການປ້ອງກັນຄວາມຮຸນແຮງໃນໂຮງຮຽນຂອງທ່ານ.⁴

1. ວາງຂອບເຂດຈຳກັດທີ່ແນ່ນອນ, ໝັ້ນຄົງ ກ່ຽວກັບ ພິດຕິກຳກ້າວລ້າວ ແລະ ໃຊ້ກຳລັງ ບັງຄັບຊູ່ເຂັ້ມ.
2. ສອນເດັກເຍົາໄວໃຫ້ມີສຸຂະພາບດີ ແລະ ແບບແຜນພິດຕິກຳທີ່ບໍ່ໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງ.
3. ຮຽນຮູ້ແລະນຳໃຊ້ແບບແຜນການນັບຖືລະບຽບວິໄນທີ່ມີປະສິດທິຜົນ, ບໍ່ໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງ ແລະ ເມື່ອເດັກປະພຶດປະຕິບັດຜິດພາດກໍຕັກເຕືອນແກ້ໄຂຢ່າງສະມຳສະເໝີ.
4. ທ່ານເອງ ແລະ ຜູ້ອື່ນໆ ຕ້ອງເປັນແບບຢ່າງທີ່ດີມີປະສິດທິຜົນ ໃນການແກ້ບັນຫາ ໂດຍບໍ່ ໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງ.
5. ປັບບຸກການສື່ສານກັບເດັກ (ເຊັ່ນ: ໃຫ້ເວລາແກ່ເດັກເພື່ອຮັບຟັງ).
6. ແນະນຳຊ່ອຍເຫຼືອການເຂົ້າມີສ່ວນຮ່ວມກັບສິ່ງຕ່າງໆ, ໂຮງຮຽນ, ກຸ່ມເພື່ອນດ້ວຍກັນ ແລະ ການ ຈັດຕັ້ງຂອງຊຸມຊົນ.
7. ຕັ້ງຄວາມຄາດຫວັງທີ່ເໝາະສົມສຳລັບເດັກທຸກຄົນ
8. ຊຸກຍູ້ ແລະ ຊົມເຊີຍເດັກເພື່ອຊ່ອຍເຫຼືອກັນ ແລະ ແກ້ບັນຫາໂດຍບໍ່ໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງ.

⁴ ປັບມາຈາກ: World Health Organization (1998) WHO Information Series on School Health, Document Three- Violence Prevention: An important Element of a Health-Promoting School. Geneva.

9. ກຳນົດ / ລະບຸບັນຫາ ກ່ຽວກັບສານສ້າງຄວາມມືນເມົາ, ສານເສບຕິດ ແລະ ສານອັນຕະລາຍອື່ນໆ.
10. ສອນກົນໄກການຮັບມືກັບບັນຫາທີ່ເໝາະສົມເພື່ອແກ້ພາວະວິກິດຕ່າງໆ
11. ຂໍ້ຄວາມຊ່ອຍເຫຼືອຈາກຜູ້ຊ່ຽວຊານມືອາຊີບ (ກ່ອນທີ່ຈະສາຍເກີນໄປ)
12. ຊື້ນຳນຳພາຄວາມພະຍາຍາມຂອງຊຸມຊົນ ເພື່ອດຳເນີນການວິເຄາະຄວາມຮຸນແຮງໃນໂຮງຮຽນ ແລະ ຊຸມຊົນ (ເຊັ່ນ: ດຳເນີນການໂດຍຜ່ານການເຝິກເຮັດແຜນທີ່) ແລະ ເພື່ອພັດທະນາ, ປະສານງານ ແລະ ປະຕິບັດການໃຫ້ບໍລິການທີ່ສະໜັບສະໜູນໂຮງຮຽນ - ຊຸມຊົນ ຢ່າງມີປະສິດທິຜົນ.
13. ໃຫ້ໂອກາດເດັກໄດ້ເຝິກປະຕິບັດທັກສະຊີວິດ, ໂດຍສະເພາະວິທີແກ້ໄຂບັນຫາ ໂດຍບໍ່ໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງ.

ບົດທີ 2

ການສອນທັກສະຕ່າງໆແກ່ເດັກເພື່ອການດຳລົງຊີວິດ

1. ການສອນທັກສະພື້ນຖານດ້ານສຸຂະສິກສາ.

ເດັກທຸກຄົນໂດຍສະເພາະເດັກທີ່ມີພື້ນຖານ ແລະ ຄວາມສາມາດແຕກຕ່າງຫຼາກຫຼາຍ ມີຄວາມຕ້ອງການທັກສະຕ່າງໆທີ່ຈຳເປັນ ເພື່ອຈະສາມາດໃຊ້ຄວາມຮູ້ ກ່ຽວກັບສຸຂະພາບຂອງເຂົາປະຕິບັດໃຫ້ ເປັນນິໄສເຄີຍຊົນ ແລະ ຫຼີກລ້ຽງຄວາມເຄີຍຊົນທີ່ທຳລາຍສຸຂະພາບ. ແນວທາງໜຶ່ງ ເພື່ອສອນທັກສະ ເຫຼົ່ານີ້ ແມ່ນ “ການໃຫ້ສຸຂະສິກສາທີ່ອີງໃສ່ທັກສະພື້ນຖານ”.⁵

ໂຮງຮຽນສ່ວນໃຫຍ່ຈະສອນບາງຮູບແບບ ກ່ຽວກັບ ສຸຂະສິກສາ. ແຕ່ວ່າ ການສອນສຸຂະສິກສາ ທີ່ອີງໃສ່ທັກສະພື້ນຖານມີຄວາມແຕກຕ່າງຈາກວິທີການອື່ນໆ ເພື່ອສອນສຸຂະສິກສາຄືແນວໃດ?

- ◆ ການສອນສຸຂະສິກສາທີ່ອີງໃສ່ທັກສະພື້ນຖານຈະເນັ້ນໃສ່ການປ່ຽນແປງພຶດຕິກຳທີ່ຖືກສຸຂະ ລັກສະນະອັນສະເພາະເຈາະຈົງ ໃນແງ່ຂອງຄວາມຮູ້, ທັດສະນະຄະຕິ ແລະ ທັກສະ. ສິ່ງເຫຼົ່ານີ້ ຈະຊ່ວຍເດັກເພື່ອຄັດເລືອກ ແລະ ເຝິກປະຕິບັດ (ບໍ່ແມ່ນຮຽນແບບເຜີນໆ) ພຶດຕິກຳທີ່ຖືກສຸຂະລັກສະນະ.
- ◆ ແຜນງານ/ໂຄງການການສອນສຸຂະສິກສາທີ່ອີງໃສ່ທັກສະພື້ນຖານຖືກວາງແຜນຕາມຄວາມຕ້ອງການທີ່ຈຳເປັນແລະສິດທິຂອງນັກຮຽນ. ສະນັ້ນ, ມັນຈຶ່ງສອດຄ່ອງກັບຊີວິດປະຈຳວັນ ຂອງຄົນໜຸ່ມທັງຫຼາຍ.
- ◆ ມີ ຄວາມດຸ່ນດ່ຽງ ໃນຫຼັກສູດ:
 1. ຄວາມຮູ້ ແລະ ຂໍ້ມູນຂ່າວສານ.
 2. ທັດສະນະຄະຕິ ແລະ ຄຳນິຍົມ
 3. ທັກສະຊີວິດ.ຈຸດມັ່ງໝາຍກໍ ເພື່ອແນໃສ່ການຫັນຄວາມຮູ້ເຂົ້າໃນການກະທຳທີ່ນິຍົມໃດ.
- ◆ ແທນທີ່ຈະເປັນຜູ້ຮັບຂໍ້ມູນຄວາມຮູ້ແບບບໍ່ມີສ່ວນຮ່ວມ(ແບບເມີນເສີຍ), ເດັກມີສ່ວນຮ່ວມຢ່າງຫ້າວຫັນ ໃນການຮຽນຮູ້ ໂດຍຜ່ານວິທີການສົດສອນ ແລະ ການຮຽນຮູ້ແບບມີສ່ວນຮ່ວມ.
- ◆ ແຜນງານເຊັ່ນນີ້ ຈະຕອບສະໜອງບົດບາດຍິງ-ຊາຍ, ໝາຍຄວາມວ່າມັນຈະກ່າວເຖິງຄວາມຕ້ອງການ ແລະ ບັນຫາຂໍ້ຈຳກັດຂອງເດັກຍິງ ແລະ ເດັກຊາຍ.

⁵ ພາກນີ້ແມ່ນໄດ້ດັດຂ້າມຈາກ: www.unicef.org/programme/lifeskills/whatwhy/distinguish.html

ຢູ່ໃນການສອນສຸຂະສິກສາທີ່ອີງໃສ່ທັກສະພື້ນຖານນີ້, ເດັກຈະເຂົ້າຮ່ວມໃນການຈັດກຸ່ມ ປະສົບຂອງການຮຽນຮູ້ ເພື່ອພັດທະນາຄວາມຮູ້, ທັດສະນະຄະຕິ ແລະ ທັກສະຊີວິດ. ທັກສະ ເຫຼົ່ານີ້ຈະຊ່ວຍ ໃຫ້ເດັກຮຽນຮູ້ວິທີການຕັດສິນໃຈທີ່ຖືກຕ້ອງ ແລະ ດຳເນີນການໃນທາງທີ່ຖືກຕ້ອງ ເພື່ອຮັກສາຕົນເອງ ໃຫ້ມີສຸຂະພາບດີ ແລະ ມີຄວາມປອດໄພ. ທັກສະເຫຼົ່ານີ້ສາມາດເຝິກປະຕິ ບັດໄດ້, ທັກສະ“ທີ່ໃຊ້ກະທຳ” ເຊັ່ນ: ການຮູ້ຈັກວິທີປະຖົມພະຍາບານ. ມັນຍັງສາມາດເປັນແນວ ທາງຂອງການຄົ້ນຄິດເຊັ່ນ: ວິທີຄົ້ນ ຫາ ຫຼື ແກ້ໄຂບັນຫາຕ່າງໆ ຫຼື ແນວທາງການສື່ສານ, ແນວ ທາງການສະແດງຄວາມຮູ້ສຶກ ແລະ ແນວ ທາງການປະພຶດປະຕິບັດ ທີ່ຊ່ວຍ ໃຫ້ເດັກໄດ້ເຮັດວຽກ ຮ່ວມກັນກັບຜູ້ອື່ນ ໂດຍສະເພາະກັບເດັກທີ່ມີພື້ນ ຖານ ແລະ ຄວາມສາມາດທີ່ແຕກຕ່າງ.

ທັກສະເຫຼົ່ານີ້ມັກຈະເອີ້ນກັນວ່າ **ທັກສະຊີວິດ** ຍ້ອນວ່າມັນມີຄວາມສຳຄັນ ສຳລັບການ ດຳລົງຊີວິດຢູ່ ໂດຍປາສະຈາກໂລກໄພໄຂ້ເຈັບ ແລະ ມີຄວາມສຸກ. ການສອນທັກສະຊີວິດເຫຼົ່ານີ້ ບາງຄັ້ງ ກໍເອີ້ນວ່າ “ການໃຫ້ສຸຂະສິກສາທີ່ອີງໃສ່ທັກສະພື້ນຖານ” ມັນເປັນຄຳເວົ້າທີ່ມັກໃຊ້ ສະຫຼັບກັນກັບ ການສອນສຸຂະສິກສາ ທີ່ອີງໃສ່ທັກສະພື້ນຖານ. ຄວາມແຕກຕ່າງ ລະຫວ່າງ ສອງ ຄຳເວົ້າ ແມ່ນຕ່າງກັນ ຢູ່ບ່ອນຊະນິດຂອງເນື້ອໃນ ຫຼື ຫົວຂໍ້ທີ່ມັນກວມເອົາ. ບໍ່ແມ່ນທຸກໆເນື້ອໃນ ຈະເປັນ “ເນື້ອໃນກ່ຽວຂ້ອງກັບ ສຸຂະພາບ”, ຕົວຢ່າງ: ທັກສະຊີວິດພື້ນຖານກ່ຽວກັບການຮຽນຮູ້ ໜັງສື ແລະ ການຄຳນວນ ຫຼື ທັກສະ ຊີວິດ ພື້ນຖານ ກ່ຽວກັບ ການສຶກສາດ້ານສັນຕິພາບ.⁶

ຄຳວ່າ “ທັກສະຊີວິດ” ຈະໝາຍເຖິງກຸ່ມໃຫຍ່ໆຂອງບັນດາທັກສະດ້ານຈິດຕະ-ສັງຄົມ ແລະ ການພົວພັນລະຫວ່າງຄົນ ທີ່ສາມາດຊ່ວຍໃຫ້ເດັກສ້າງການຕັດສິນໃຈແບບໃຊ້ຂໍ້ມູນຄວາມ ຮູ້, ສື່ສານຢ່າງມີປະສິດທິຜົນ ແລະ ພັດທະນາທັກສະການແກ້ບັນຫາ ແລະ ບໍລິຫານຕົນເອງ ທີ່ຈະສາມາດຊ່ວຍ ໃຫ້ພວກເຂົາເຈົ້າດຳລົງຊີວິດທີ່ຖືກສຸຂະລັກສະນະ ແລະ ມີການຜະລິດ ທີ່ໄດ້ຜົນດີ. ທັກສະຊີວິດ ອາດມີຈຸດມັ່ງໝາຍແນໃສ່ການພັດທະນາການປະຕິບັດງານ ສ່ວນບຸກ ຄົນ ແລະ ການປະຕິບັດງານກັບຜູ້ອື່ນໆ ລວມທັງ ການປະຕິບັດງານ ເພື່ອປ່ຽນແປງສະພາບ ແວດລ້ອມອ້ອມຂ້າງ ເພື່ອສ້າງສຸຂະພາບ ໃຫ້ແຂງແຮງດີ.

ທັກສະຊີວິດຍັງເຊື່ອມສຳພັນກັບການພັດທະນາທັດສະນະຄະຕິທີ່ດີ. ຕົວຢ່າງ: ໜຶ່ງ ໃນ ບັນດາທັກສະທີ່ສຳຄັນທີ່ສຸດເຊິ່ງເດັກໆ ຄວນຮຽນຮູ້ແມ່ນທັກສະຂອງການຮັບຟັງຄົນອື່ນ. ເມື່ອ ທ່ານຮັບຟັງພວກເຂົາ, ທ່ານຈະສະແດງອອກຄວາມນັບຖືເຂົາ ເຊິ່ງມັນເປັນທັດສະນະຄະຕິອັນ ໜຶ່ງ. 4 ທັດສະນະຄະຕິ ທີ່ສຳຄັນທີ່ສຸດ ເຊິ່ງຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ຮັບການພັດທະນາ ໂດຍຜ່ານການ ໃຫ້ສຸຂະສິກສາທີ່ອີງໃສ່ທັກສະພື້ນ ຖານປະກອບມີສິ່ງດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້:⁷

1. ການເຄົາລົບຕົນເອງ ເຊັ່ນ - ຢາກເປັນຄົນສະອາດ ແລະ ສຸຂະພາບດີ.

⁶ ພາກນີ້ແມ່ນໄດ້ຕັດປັບມາຈາກ: [www.unicef.org/programme/lifeskills/ whatwhy/define.html](http://www.unicef.org/programme/lifeskills/whatwhy/define.html)

⁷ Son V, Pridmore P, Nga B, My D and Kick P (2002) Renovating the Teaching of Health in Multigrade Primary Schools, A teacher's Guide to Health in Natural and Social Science (Grades 1,2,3) and Science (Grade 5). British Council and the National Institute of Educational Sciences: Hanoi, Vietnam

2. ມີຄວາມພາກພູມໃຈ ແລະ ເຊື່ອໝັ້ນຕົນເອງເຊັ່ນ: ສາມາດເຮັດໃຫ້ສຸຂະພາບຂອງຄອບຄົວຕົນ ເອງດີຂຶ້ນກວ່າເກົ່າ ເຖິງວ່າຕົວເອງຈະຍັງເປັນເດັກຢູ່.
3. ນັບຖືຄົນອື່ນ ເຊັ່ນ: ຈຳເປັນຕ້ອງຟັງຜູ້ອື່ນໆ, ນັບຖືເຂົາ, ແລະ ຂະນົບທຳນຽມຂອງເຂົາ ເຖິງວ່າເຂົາຈະມີຄວາມແຕກຕ່າງຈາກຕົນເອງ ຫຼື ເມື່ອຕົນເອງບໍ່ສາມາດເຫັນດ້ວຍກັບເຂົາກໍຕາມ.
4. ເປັນຫ່ວງເປັນໄຍຜູ້ອື່ນ ເຊັ່ນ: ຈະພະຍາຍາມ ເພື່ອຊ່ອຍຜູ້ອື່ນໃຫ້ກາຍເປັນຄົນມີສຸຂະພາບດີຂຶ້ນ, ໂດຍສະເພາະຜູ້ທີ່ຕ້ອງການຄວາມຊ່ອຍເຫຼືອຈາກຕົນເອງ. ການພັດທະນາທັດສະນະຄະຕິທີ່ສິ່ງ ເສີມຄວາມສະເໝີພາບທາງເພດ ແລະ ນັບຖືກັນໃນໝູ່ເດັກຍິງ ແລະ ເດັກຊາຍລວມທັງການພັດທະນາທັກສະສະເພາະເຊັ່ນ: “ການແກ້ໄຂບັນຫາຄວາມກົດດັນໃນໝູ່ເພື່ອນດ້ວຍກັນ, ອັນເປັນຈຸດສູນກາງຂອງການໃຫ້ສຸຂະສິກສາທີ່ອີງໃສ່ທັກສະພື້ນຖານທີ່ມີປະສິດທິຜົນ. ເມື່ອເດັກໄດ້ຮຽນຮູ້ທັກສະເຊັ່ນ ນັ້ນແລ້ວ ພວກເຂົາຈະມີແນວໂນ້ມ ທີ່ຈະໃຊ້ ແລະ ເຮັດໃຫ້ແບບແຜນດຳລົງ ຊີວິດຢືນຍົງໃນຊ່ວງເວລາຂອງການ ເຂົ້າໂຮງຮຽນ ແລະ ຕະຫຼອດຊີວິດຫຼັງການຮຽນຈົບ.

2. ທັກສະທີ່ຈຳເປັນໃນການຮຽນຮູ້

ບໍ່ມີບັນຊີລາຍການທັກສະຊີວິດທີ່ກຳນົດແນ່ນອນ. ຢູ່ຕາຕະລາງຂ້າງລຸ່ມຈະມີບັນຊີລາຍການທັກສະຊີວິດທີ່ໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວເຫັນວ່າສຳຄັນ⁸. ທັກສະໃດກໍຕາມທີ່ຖືກຄັດເລືອກ ແລະ ຖືກເນັ້ນໜັກຈະຂຶ້ນ ຢູ່ກັບຫົວຂໍ້, ສະຖານະພາບຂອງໂຮງຮຽນ ແລະ ຊຸມຊົນຂອງທ່ານ ແລະ ສຳຄັນທີ່ສຸດແມ່ນຂຶ້ນກັບຄວາມ ຈຳເປັນຂອງນັກຮຽນ. ເຖິງວ່າປະເພດຕ່າງໆ ຂອງທັກສະທີ່ລົງບັນຊີໄວ້ໃນຕາຕະລາງໄດ້ແຍກກັນກໍຕາມ, ທີ່ຈິງ ແລ້ວມັນຊຳຊ້ອນກັນ. ຕົວຢ່າງ: ການເຮັດການຕັດສິນໃຈ ມັກຈະກ່ຽວໂຍງກັບການຄົ້ນຄິດແບບປະດິດສ້າງ ແລະ ແບບວິເຄາະວິຈານ (“ອັນໃດຄືທາງເລືອກຂອງຂ້ອຍ?”) ແລະ ການເຮັດໃຫ້ຄຳນິຍົມ ຫຼື ຄຸນຄ່າມີຄວາມ ແຈ່ມແຈ້ງ (“ອັນໃດສຳຄັນ ສຳລັບຂ້ອຍ?”). ໃນທີ່ສຸດເມື່ອທັກສະເຫຼົ່ານີ້ດຳເນີນຮ່ວມກັນ, ການປ່ຽນແປງໃນພຶດຕິກຳທີ່ມີພະລັງຈະສາມາດເກີດຂຶ້ນໄດ້, ໂດຍສະເພາະ ເມື່ອໄດ້ຮັບການສະໜັບສະໜູນຈາກຍຸດທະສາດດ້ານອື່ນໆ ເຊັ່ນ: ນະໂຍບາຍໂຮງຮຽນ, ການບໍລິການສຸຂະພາບ ແລະ ສີ່ຕ່າງໆ.

ທັກສະການສື່ສານ ແລະ ການພົວພັນລະຫວ່າງຄົນ	ທັກສະໃນການຕັດສິນໃຈ ແລະ ການຄົ້ນຄິດແບບວິພາກວິຈານ	ທັກສະໃນການແກ້ໄຂ ແລະ ບໍລິຫານຈັດການດ້ວຍຕົນເອງ
ທັກສະການສື່ສານ ແລະ ການພົວພັນລະຫວ່າງຄົນ • ການສື່ສານທາງປາກ ຫຼື ບໍ່	ທັກສະໃນການຕັດສິນໃຈ ແລະ ການຄົ້ນຄິດແບບວິພາກວິຈານ • ທັກສະໃນການເກັບກຳຂໍ້ມູນ	ທັກສະໃນການແກ້ໄຂ ແລະ ບໍລິຫານຈັດການດ້ວຍຕົນເອງ • ທັກສະໃນການສ້າງຄວາມ

⁸ ສ່ວນນີ້ພັດທະນາຈາກ: www.unicef.org/programme/lifeskills/whatwhy/skills.html

<p>ແມ່ນທາງປາກ</p> <ul style="list-style-type: none"> ການພັງແບບຕັ້ງໜ້າ ການສະແດງອອກຄວາມຮູ້ສຶກ; ການສ່ອງແສງປາສະຈາກການກ່າວຫາ) ແລະ ຮັບ ເອົາການສ່ອງແສງ <p>ທັກສະໃນການເຈລະຈາ/ ການປະຕິເສດ</p> <ul style="list-style-type: none"> ການເຈລະຈາຕໍ່ລອງ ແລະ ບໍລິຫານຂໍ້ຂັດ ແຍ່ງ ທັກສະໃນການຍືນຍັນ ທັກສະໃນການປະຕິເສດ <p>ເຂົ້າໃຈຄວາມຮູ້ສຶກຂອງ ຄົນອື່ນ</p> <ul style="list-style-type: none"> ມີຄວາມສາມາດຟັງ ແລະ ເຂົ້າໃຈສະພາວະ ແວດລ້ອມ ແລະ ຄວາມຕ້ອງການ ທີ່ຈຳເປັນຂອງຄົນອື່ນ ແລະ ສະແດງອອກຄວາມເຂົ້າໃຈໃນສິ່ງນັ້ນ <p>ການຮ່ວມມື ແລະການເຮັດວຽກ ເປັນທີມ</p> <ul style="list-style-type: none"> ການສະແດງອອກເຖິງ ຄວາມ ເຄົາລົບຕໍ່ການປະກອບສ່ວນ ແລະ ການທີ່ມີແບບແຜນທີ່ແຕກຕ່າງ ຂອງຜູ້ອື່ນ ການປະເມີນຄວາມສາມາດ ຂອງຕົນ ແລະ ການປະກອບ ສ່ວນໃນກຸ່ມ <p>ທັກສະໃນການໂຄສະນາ ຂົນຂວາຍ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ການປະເມີນຜົນທີ່ຈະເກີດຂຶ້ນໃນອະນາຄົດຈາກການກະທຳໃນປະຈຸບັນສຳລັບຕົນເອງ ແລະ ຜູ້ອື່ນ ກຳນົດການແກ້ໄຂບັນຫາ ແບບມີຫຼາຍທາງເລືອກ ທັກສະໃນການວິເຄາະ ອິດທິພົນຂອງຄຳນິຍົມ ແລະ ທັດສະນະຄະຕິຂອງຕົນ ແລະ ຜູ້ອື່ນ ກ່ຽວກັບສິ່ງກະຕຸ້ນຈູງໃຈ <p>ທັກສະໃນການຄົ້ນຄິດແບບວິ ພາກວິຈານ</p> <ul style="list-style-type: none"> ການວິເຄາະສີ່ຕ່າງໆ ການວິເຄາະທັດສະນະຄະຕິ, ຄຳນິຍົມ, ກົດຂອງສັງຄົມ ແລະ ຄວາມເຊື່ອ ແລະ ປັດໄຈຕ່າງໆທີ່ ກະທົບຕໍ່ສິ່ງເຫຼົ່ານີ້ ການກຳນົດ/ລະບຸຂໍ້ມູນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ເຊື່ອມໂຍງ ແລະ ແຫຼ່ງທີ່ມາຂອງຂໍ້ມູນ 	<p>ພາກພູມໃຈໃນຕົນເອງ ແລະ ຄວາມເຊື່ອໝັ້ນ</p> <ul style="list-style-type: none"> ທັກສະສ້າງຄວາມຮັບຮູ້ດ້ວຍຕົນເອງປະກອບມີຄວາມຮັບຮູ້ສິດທິ, ອິດທິພົນ, ຄຳນິຍົມ, ທັດສະນະຄະຕິ, ສິດທິ, ຈຸດແຂງ ແລະ ຈຸດອ່ອນ. ທັກສະໃນການຕັ້ງເປົ້າໝາຍ ທັກສະໃນການປະເມີນຕົນເອງ, ການປະເມີນຕົນເອງແບບຕໍ່ເນື່ອງ ແລະ ການຕິດຕາມຕົນເອງ. <p>ທັກສະເພື່ອບໍລິຫານຄວາມຮູ້ສຶກ</p> <ul style="list-style-type: none"> ການບໍລິຫານຄວາມໂກດແຄ້ນ ເພື່ອແກ້ໄຂກັບຄວາມທຸກໂສກ ແລະ ຄວາມກັງວົນໃຈ ທັກສະໃນການແກ້ໄຂເພື່ອຮັບມືກັບ ຄວາມສູນເສຍ, ການທາລຸນ ແລະ ຄວາມເຈັບປວດ <p>ທັກສະໃນການບໍລິຫານຄວາມກົດດັນ</p> <ul style="list-style-type: none"> ການບໍລິຫານເວລາ ການຄົ້ນຄິດໃນທາງບວກ ເຕັກນິກການຄາຍຄວາມຄຽດ
---	---	--

<ul style="list-style-type: none"> • ທັກສະໃນການໃຊ້ອິດທິພົນ • ທັກສະໃນການໂນ້ມ ນ້າວ ຊັກຊວນ • ທັກສະໃນການສ້າງເຄືອຂ່າຍ ແລະ ຈູງໃຈ 		
---	--	--

ຢູ່ໃນເຄື່ອງມືທີ່ແລ້ວ, ພວກເຮົາໄດ້ສຳຫຼວດຂົງເຂດຕ່າງໆ ເຊິ່ງໂຮງຮຽນຂອງ ທ່ານ ອາດຈຳເປັນ ຕ້ອງມີນະໂຍບາຍທີ່ມີປະສິດທິຜົນກວ່າເດີມ ເຊັ່ນ: ການປ້ອງກັນຄວາມຮຸນແຮງ ແລະ ການເສບສິ່ງ ເສບຕິດ, ປັບປຸງລະບົບນໍ້າ ແລະ ສຸຂາພິບານອື່ນໆ, ລວມທັງ ບັນຫາຕ່າງໆ ດ້ານສຸຂະພາບທີ່ອາດມີ ໃນຊຸມຊົນຂອງທ່ານ. ພາກສ່ວນທີ່ສຳຄັນຂອງການປະຕິບັດ, ຕິດຕາມນະໂຍບາຍເຫຼົ່ານີ້ກໍ ເພື່ອໃຫ້ເດັກ ໄດ້ມີຄວາມຮູ້, ທັດສະນະຄະຕິ ແລະ ທັກສະຕ່າງໆ ເພື່ອນຳໃຊ້ພຶດຕິກຳທີ່ຖືກສຸຂະລັກສະນະຢ່າງຖືກ ຕ້ອງໃນ ພື້ນທີ່ເຫຼົ່ານີ້.

ໂດຍນຳໃຊ້ຂໍ້ມູນຈາກການວິເຄາະນະໂຍບາຍໃນເຄື່ອງມືທີ່ຜ່ານມາ, ໃຫ້ທ່ານຮ່ວມເຮັດວຽກ ກັບ ເພື່ອນຮ່ວມງານ ເພື່ອກຳນົດວ່າມີທັກສະອັນໃດແດ່ຢູ່ໃນຕາຕະລາງ ສຳຄັນທີ່ສຸດສຳລັບນັກຮຽນ ຂອງທ່ານທີ່ຈະຕ້ອງຮຽນຮູ້ອີງໃສ່ນະໂຍບາຍ ແລະ ສະຖານະພາບດ້ານສຸຂະພາບທີ່ປະກົດມີຢູ່ໃນໂຮງ ຮຽນ ແລະ ຊຸມຊົນຂອງທ່ານ. ຈາກນັ້ນ, ໃຫ້ພັດທະນາແນວທາງ ເພື່ອສັງລວມບັນດາທັກສະຕ່າງໆ ເຂົ້າ ໄປໃນວິຊາຕ່າງໆ ທີ່ທ່ານສິດສອນ. ແນວຄວາມຄິດ ຈາກພາກສ່ວນເອັດໄອວີ/ເອດສ໌ ທີ່ນຳສະເໜີໃນ ຕອນທ້າຍເອກະສານເຫຼົ່ານີ້ຈະຊ່ວຍທ່ານໄດ້. ຢ່າລືມວ່າເດັກ ຄວນຈະເຂົ້າຮ່ວມຢ່າງຕັ້ງໜ້າໃນຂະ ບວນການນີ້.

3. ການນຳໃຊ້ທັກສະໃນການຮຽນຮູ້

ດ້ວຍການສອນທັກສະຕ່າງໆ ທີ່ຈຳເປັນເຫຼົ່ານີ້ໃຫ້ແກ່ເດັກ ເຊັ່ນ: ບັນດາທັກສະທີ່ຂຽນໄວ້ ໃນຕາຕະລາງຂ້າງເທິງນັ້ນ, ເຂົາຈະສາມາດຮັບມືກັບຂໍ້ຫຍຸ້ງຍາກທີ່ທ້າທາຍຫຼາຍຢ່າງ ທີ່ກະທົບຕໍ່ສຸຂະ ພາບຂອງເຂົາ ແລະ ຂອງຄົນອ້ອມຂ້າງໃນການດຳລົງຊີວິດ. ຕໍ່ລົງໄປນີ້ຈະເປັນບາງແນວທາງເຊິ່ງການ ໃຫ້ສຸຂະສຶກສາ ທີ່ອີງທັກສະພື້ນຖານສາມາດຖືກນຳໃຊ້ ໃນໂຮງຮຽນຂອງທ່ານ ເພື່ອປ້ອງກັນບັນຫາ ສຸຂະພາບທີ່ສຳຄັນ. ໃຫ້ສົນທະນາກັບເພື່ອນຮ່ວມງານຂອງ ທ່ານ ກ່ຽວກັບບັນຫາເຫຼົ່ານີ້ວ່າມັນກຳລັງ ກະທົບຕໍ່ນັກຮຽນຂອງ ທ່ານ ຫຼື ບໍ່ ແລະ ຖ້າທັກສະຕ່າງໆ ທີ່ຂຽນໄວ້ຢູ່ໃຕ້ແຕ່ລະບັນຫາຄວນຈະກາຍ ເປັນຈຸດເນັ້ນຂອງແຜນງານ/ ໂຄງການສຸຂະສຶກສາ ທີ່ອີງທັກສະເປັນ ພື້ນຖານ. ຖ້າເປັນເຊັ່ນນັ້ນ, ບັນ ດາກິດຈະກຳຕ່າງໆ ທີ່ໄດ້ກ່າວເຖິງໃນຕອນທ້າຍກ່ຽວກັບເອັດໄອວີ/ເອດສ໌ ກໍສາມາດທີ່ຈະນຳມາ ປັບໃຊ້ເພື່ອແກ້ໄຂປະເດັນບັນຫາເຫຼົ່ານີ້ໄດ້ເຊັ່ນກັນ.

3.1 ການປ້ອງກັນການໃຊ້ສິ່ງເສບຕິດ

ການເສບສິ່ງເສບຕິດ ຫຼື ການໃຊ້ສານເສບຕິດ ໝາຍເຖິງການໃຊ້ທີ່ບໍ່ຈຳເປັນບັນດາ ສານເສບຕິດ ເຊັ່ນ: ຢາເສບຕິດ, ຢາສູບ ແລະ ຂອງມືນເມົາ (ເຫຼົ້າ, ເບຍ...). ເພື່ອທີ່ຈະ

ລະບຸໄດ້ວ່າແມ່ນນັກຮຽນຄົນໃດ ທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບຈາກສານເສບຕິດນັ້ນ, ທ່ານຈຳເປັນຕ້ອງສັງເກດພຶດຕິກຳຂອງເຂົາຢ່າງໃກ້ຊິດ ແລະ ພັດທະນາການພົວພັນທີ່ດີກັບຄອບຄົວເຂົາດ້ວຍ. ຈາກນັ້ນ, ເຂົາຈະມີຄວາມຮູ້ສຶກໝັ້ນໃຈ ໃນການແລກປ່ຽນບັນຫາທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບເດັກຂອງເຂົາ. ເພື່ອຈະປ້ອງກັນການໃຊ້ສິ່ງເສບຕິດໄດ້ນັ້ນມີໜຶ່ງ ຫຼື ຫຼາຍໆທັກສະຊີວິດ ທີ່ເຮົາສາມາດ ທີ່ຈະເຮັດໃຫ້ນັກຮຽນໄດ້ ເຊັ່ນ:

- ◆ ຕ້ານທານຄວາມກົດດັນຂອງເພື່ອນທີ່ຈະໃຫ້ເສບສິ່ງເສບຕິດ (ທັກສະການເຮັດການຕັດສິນ ໃຈ, ທັກສະການສື່ສານ, ທັກສະໃນການຄວບຄຸມອາລົມຈິດ);
- ◆ ຕ້ານທານຄວາມກົດດັນທີ່ຈະໃຫ້ເສບສິ່ງເສບຕິດໂດຍບໍ່ຕ້ອງເສຍໜ້າ ຫຼື ເສຍເພື່ອນ (ທັກສະການເຮັດການຕັດສິນໃຈ, ທັກສະການສື່ສານ, ທັກສະການພົວພັນລະຫວ່າງບຸກຄົນ)
- ◆ ກຳນົດ/ລະບຸປັດໄຈທາງສັງຄົມທີ່ອາດເປັນສາເຫດໃຫ້ເຂົາໃຊ້ສານເສບຕິດ ແລະ ຕັດສິນໃຈວ່າຈະເຮັດວິທີໃດໂດຍສ່ວນຕົວ ເພື່ອຮັບມືແກ້ໄຂສາເຫດເຫຼົ່ານັ້ນ (ທັກສະການຄົ້ນຄິດແບບວິພາກວິຈານ, ທັກສະການແກ້ໄຂບັນຫາ, ທັກສະການເຮັດການຕັດສິນໃຈ);
- ◆ ບອກໃຫ້ຜູ້ອື່ນຮູ້ເຖິງຄວາມເປັນອັນຕະລາຍ ແລະ ເຫດຜົນສ່ວນຕົວໃນການບໍ່ໃຊ້ສານເສບຕິດ (ທັກສະໃນການສື່ສານ, ທັກສະໃນການຮັບຮູ້ດ້ວຍຕົນເອງ, ທັກສະການພົວພັນ ລະຫວ່າງບຸກຄົນ);
- ◆ ມີການຮ້ອງຂໍທີ່ມີປະສິດທິຜົນ ເພື່ອໃຫ້ມີສະພາບແວດລ້ອມທີ່ປາສະຈາກການສູບຢາ, ຢາເສບຕິດ, ສິ່ງມືນເມົາ ແລະ ອື່ນໆ
- ◆ ກຳນົດ ແລະ ຕ້ານຂ່າວສານທີ່ຈູງໃຈຊັກຊວນໃນການໂຄສະນາຕ່າງໆ ແລະ ວັດຖຸສິ່ງຂອງທີ່ຈູງໃຈ(ທັກສະການຄົ້ນຄິດແບບວິພາກວິຈານ, ທັກສະໃນການສື່ສານ, ທັກສະໃນການຮັບຮູ້ດ້ວຍຕົນເອງ)
- ◆ ສະໜັບສະໜູນຄົນທີ່ພະຍາຍາມຍຸດຕິການໃຊ້ສານເສບຕິດ(ທັກສະການຄົ້ນຄິດແບບວິພາກວິຈານ, ທັກສະໃນການຄວບຄຸມອາລົມຈິດ, ທັກສະໃນການຮັບມືກັບຄວາມກົດດັນ, ທັກສະໃນການແກ້ໄຂບັນຫາ).

3.2 ການປ້ອງກັນຄວາມຮຸນແຮງ

ເພື່ອປ້ອງກັນຄວາມຮຸນແຮງ, ນັກຮຽນຕ້ອງມີໜຶ່ງ ຫຼື ຫຼາຍທັກສະຈິ່ງຈະເຮັດສິ່ງຕ່າງໆດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້ໄດ້:

- ◆ ກຳນົດ/ລະບຸ ການດຳເນີນການແກ້ໄຂບັນຫາແບບສັນຕິເພື່ອແກ້ຂໍ້ຂັດແຍ່ງ (ທັກສະໃນການແກ້ໄຂບັນຫາ, ທັກສະໃນການເຮັດການຕັດສິນໃຈ, ທັກສະການຄົ້ນຄິດແບບວິພາກວິຈານ, ທັກສະໃນການຮັບມືກັບຄວາມກົດດັນ, ທັກສະໃນການຄວບຄຸມອາລົມຈິດ, ທັກສະໃນ ການສື່ສານ, ທັກສະໃນການພົວພັນລະຫວ່າງບຸກຄົນ);

- ◆ ກຳນົດ/ລະບຸ ແລະ ຫຼີກລ້ຽງສະຖານະການອັນຕະລາຍ (ທັກສະການຄົ້ນຄິດແບບວິພາກວິຈານ, ທັກສະໃນການແກ້ໄຂບັນຫາ, ທັກສະໃນການເຮັດການຕັດສິນໃຈ);
- ◆ ປະເມີນແນວທາງ ເພື່ອຫຼີກລ້ຽງຄວາມຮຸນແຮງ ທີ່ປະກົດໃຫ້ເຫັນໃນສິ່ງຕ່າງໆ ວ່າມັນໄດ້ຮັບ ຜົນ ສຳເລັດ (ທັກສະການຄົ້ນຄິດແບບວິພາກວິຈານ);
- ◆ ຕ້ານການກົດດັນຈາກເພື່ອນ ແລະ ຜູ້ໃຫຍ່ເພື່ອໃຫ້ໃຊ້ພຶດຕິກຳຮຸນແຮງ (ທັກສະໃນການແກ້ໄຂບັນຫາ, ທັກສະໃນການເຮັດການຕັດສິນໃຈ, ທັກສະການຄົ້ນຄິດແບບວິພາກວິຈານ, ທັກສະໃນການຮັບມືກັບຄວາມກົດດັນ, ທັກສະໃນການຄວບຄຸມອາລົມຈິດ, ທັກສະໃນການສື່ສານ, ທັກສະໃນການພົວພັນລະຫວ່າງບຸກຄົນ);
- ◆ ກາຍເປັນຜູ້ໄກ່ເກ່ຍ ແລະ ເຮັດໃຫ້ຜູ້ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບຄວາມຮຸນແຮງສະຫງົບລົງ (ທັກສະໃນການຮັບຮູ້ດ້ວຍຕົນເອງ, ທັກສະໃນການແກ້ໄຂບັນຫາ, ທັກສະໃນການເຮັດການຕັດສິນໃຈ, ທັກສະການຄົ້ນຄິດແບບວິພາກວິຈານ, ທັກສະໃນການຮັບມືກັບຄວາມກົດດັນ, ທັກສະໃນການຄວບຄຸມອາລົມຈິດ, ທັກສະໃນການສື່ສານ, ທັກສະໃນການພົວພັນລະຫວ່າງບຸກຄົນ);
- ◆ ຊ່ອຍປ້ອງກັນການກະທຳຜິດທີ່ຮ້າຍແຮງໃນຊຸມຊົນ (ທັກສະໃນການແກ້ໄຂບັນຫາ, ທັກສະໃນການເຮັດການຕັດສິນໃຈ, ທັກສະໃນການສື່ສານ, ທັກສະໃນການຄວບຄຸມອາລົມຈິດ);
- ◆ ຫຼຸດຜ່ອນຄວາມລຳອຽງ ແລະ ເພີ່ມທະວີຄວາມໃຈກວ້າງ ສຳລັບຄວາມແຕກຕ່າງຫຼາກຫຼາຍ (ທັກສະການຄົ້ນຄິດແບບວິພາກວິຈານ, ທັກສະໃນການຮັບມືກັບຄວາມກົດດັນ, ທັກສະໃນການຄວບຄຸມອາລົມຈິດ, ທັກສະໃນການສື່ສານ, ທັກສະໃນການພົວພັນລະຫວ່າງບຸກຄົນ);

3.3 ການໂພຊະນາການທີ່ຖືກສຸຂະລັກສະນະ

ສຳລັບການໂພຊະນາການທີ່ຖືກສຸຂະລັກສະນະ, ນັກຮຽນຕ້ອງມີໜຶ່ງ ຫຼື ຫຼາຍທັກສະຈຶ່ງຈະເຮັດສິ່ງຕ່າງໆດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້ໄດ້:

- ◆ ກຳນົດ/ລະບຸຄວາມມັກເປັນສ່ວນບຸກຄົນໃນໝູ່ອາຫານ ແລະ ອາຫານວ່າງ ທີ່ມີໂພຊະນາການດີ, ຈາກນັ້ນ, ໃຫ້ຄັດເລືອກເບິ່ງອາຫານ ແລະ ອາຫານວ່າງທີ່ມີຄຸນຄ່າທາງໂພຊະນາການໜ້ອຍ.(ທັກສະໃນການຮັບຮູ້ດ້ວຍຕົນເອງ, ທັກສະໃນການເຮັດການຕັດສິນໃຈ);
- ◆ ກຳນົດການຕໍ່ຕ້ານຄວາມກົດດັນຂອງສັງຄົມ ທີ່ມີພຶດຕິກຳການກິນ ທີ່ບໍ່ຖືກສຸຂະລັກສະນະ (ທັກສະການຄົ້ນຄິດແບບວິພາກວິຈານ, ທັກສະໃນການສື່ສານ);
- ◆ ຊັກຊວນພໍ່ແມ່ ຜູ້ປົກຄອງໃຫ້ເຮັດອາຫານ ແລະ ເລືອກລາຍການອາຫານ ທີ່ຖືກສຸຂະລັກສະນະ (ທັກສະການຄົ້ນຄິດແບບວິພາກວິຈານ, ທັກສະການສື່ສານ)

- ◆ ປະເມີນຄຳກ່າວອ້າງທາງໂພຊະນາການຈາກການໂຄສະນາ ແລະ ບົດເລື່ອງຂ່າວ ຄາວທີ່ ກ່ຽວຂ້ອງ ກັບໂພຊະນາການ (ທັກສະການຄົ້ນຄິດແບບວິທາກວິຈານ).

3.4 ການປັບປຸງການອະນາໄມ ແລະ ສຸຂະອະນາໄມ.

ການປັບປຸງການອະນາໄມ, ການສະໜອງນ້ຳທີ່ປອດໄພ ລວມທັງການອະນາໄມສ່ວນບຸກ ຄົນ ແລະ ອາຫານສາມາດຫຼຸດຜ່ອນຄວາມເຈັບເປັນ ແລະ ພະຍາດຕ່າງໆໄດ້ຢ່າງໃຫຍ່ຫຼວງ. ອີງ ປະກອບໜຶ່ງທີ່ສຳຄັນຂອງແຜນງານ/ໂຄງການປັບປຸງສຸຂະອະນາໄມກໍຄືສຸຂະອະນາໄມສຶກສາ(hy gieneducation). ແທນທີ່ຈະສະໜອງໃຫ້ພຽງຂໍ້ມູນຄວາມຮູ້ນັ້ນ, ດ້ວຍນຳໃຊ້ສຸຂະສຶກສາ ທີ່ອີງ ໃສ່ທັກສະພື້ນຖານ, ຈະສາມາດທີ່ຈະຊ່ວຍນັກຮຽນ:

- ◆ ກຳນົດ/ລະບຸແລະຫຼີກລ້ຽງພຶດຕິກຳ ແລະ ເງື່ອນໄຂສະພາບແວດລ້ອມທີ່ໜ້າຈະເປັນ ສາເຫດໃຫ້ເກີດພະຍາດທີ່ພົວພັນກັບນ້ຳ-ສຸຂະອະນາໄມ(ທັກສະການແກ້ໄຂບັນຫາ, ທັກສະໃນການເຮັດການຕັດສິນໃຈ);
- ◆ ສື່ສານຂ່າວຄາວກ່ຽວກັບພະຍາດຕ່າງໆ ແລະ ການຕິດຕໍ່ພະຍາດສູ່ຄອບຄົວ, ໝູ່ ເພື່ອນ ແລະ ສະມາຊິກຊຸມຊົນ (ທັກສະໃນການສື່ສານ, ທັກສະໃນການພົວພັນລະ ຫວ່າງບຸກຄົນ);
- ◆ ຊຸກຍູ້ຜູ້ອື່ນໆ (ເຊັ່ນ: ໝູ່ເພື່ອນ, ອ້າຍເອື້ອຍນ້ອງ ແລະ ສະມາຊິກຄອບຄົວ) ຫັນປ່ຽນ ນິໄສ ຄວາມຊົນເຄີຍ ທີ່ບໍ່ຖືກສຸຂະລັກສະນະ (ທັກສະໃນການຄົ້ນຄິດແບບວິທາກວິ ຈານ, ທັກສະ ໃນການສື່ສານ, ທັກສະໃນການພົວພັນລະຫວ່າງບຸກຄົນ).

3.5 ການສົ່ງເສີມສຸຂະພາບຈິດ

ສຳລັບການສົ່ງເສີມສຸຂະພາບຈິດ, ສຸຂະສຶກສາທີ່ອີງໃສ່ທັກສະພື້ນຖານ ສາມາດເປັນພາກສ່ວນ ໜຶ່ງຂອງຄວາມພະຍາຍາມທີ່ກວ້າງຂວາງ ເພື່ອສ້າງສະພາບແວດລ້ອມດ້ານຈິດຕະ-ສັງຄົມ ທີ່ຖືກ ສຸຂະລັກສະນະໃນໂຮງຮຽນ. ສະພາບແວດລ້ອມຂອງໂຮງຮຽນ ທີ່ຖືກສຸຂະລັກສະນະ ຈະປັບປຸງ ຄວາມອຸດົມຮັ່ງມີທາງ ດ້ານຈິດຕະ-ສັງຄົມ,ອາລົມຈິດ ແລະ ຜົນຂອງການຮຽນຮູ້ ເຊັ່ນ:

- ◆ ສົ່ງເສີມການຮ່ວມມື ແທນທີ່ຈະເປັນການແຂ່ງຂັນ;
- ◆ ໃຫ້ຄວາມສະດວກການສື່ສານທີ່ມີລັກສະນະສະໜັບສະໜູນ, ເປີດເຜີຍ;
- ◆ ເຫັນການສະໜອງໂອກາດແບບປະດິດສ້າງເປັນສິ່ງສຳຄັນ.
- ◆ ປ້ອງກັນການລົງໂທດທາງຮ່າງກາຍ, ການຂົ່ມເຫັງ, ການລວນລາມ ແລະ ຄວາມ ຮຸນແຮງ.

4. ສຸຂະສຶກສາທີ່ອີງໃສ່ທັກສະພື້ນຖານເພື່ອປ້ອງກັນເອັດໄອວີ/ເອດສ໌

ໃນພາກນີ້ ຈະພັນລະນາເຖິງວິທີການໃຫ້ສຸຂະສຶກສາ ທີ່ອີງໃສ່ທັກສະພື້ນຖານ ຈະສາມາດ ນຳໃຊ້ ເພື່ອປ້ອງກັນເອັດໄອວີ/ເອດສ໌ ແລະ ຫຼຸດຜ່ອນການປະນາມ ຜູ້ທີ່ມີຜົນກະທົບຈາກ

ພະຍາດ. ຍິ່ງໄປກວ່ານີ້, ກິດຈະກຳຕ່າງໆ ໃນພາກນີ້ສາມາດນຳໄປປັບໃຊ້ ໃນການແກ້ໄຂບັນຫາ ສຸຂະພາບອື່ນໆ ດັ່ງທີ່ກ່າວມາ ຂ້າງເທິງ. ການສຶກສາ ແມ່ນຂໍ້ກຸນແຈເພື່ອຫຼຸດຜ່ອນການປະນາມ ແລະ ສິ່ງເສີມໃຫ້ເຂົ້າໃຈເຖິງຜົນກະທົບຂອງ ເອັດໄອວີ/ ເອດສ໌ ດີຂຶ້ນ. ໂຮງຮຽນຂອງທ່ານ ເປັນອົງການການຈັດຕັ້ງທີ່ສຳຄັນສຳລັບການສຶກສາ ກ່ຽວກັບ ເອັດໄອວີ/ ເອດສ໌ ລວມທັງ ການຢຸດ ຍັ້ງການແຜ່ກະຈາຍການຕິດເຊື້ອເອັດໄອວີ. ຄວາມສຳເລັດ ໃນການປະຕິບັດ ສິ່ງນີ້ ຂຶ້ນກັບວ່າ ເຮົາສາມາດເຂົ້າເຖິງເດັກ ແລະ ໄວໜຸ່ມສາວຕົງເວລາສຳໃດ ເພື່ອສິ່ງເສີມພຶດຕິກຳສຸຂະພາບ ທີ່ຖືກຕ້ອງ ແລະ ປ້ອງກັນພຶດຕິກຳທີ່ນຳຄືນໄວໜຸ່ມໄປສູ່ຄວາມສ່ຽງ.

ຄວາມຮັບຜິດຊອບທີ່ສຳຄັນຂອງພວກເຮົາ ກໍຄື ສອນຊາວໜຸ່ມກ່ຽວກັບວິທີຫຼີກລ້ຽງການ ຈະໄປສຳຜັດການຕິດເຊື້ອ ຫຼື ແຜ່ເຊື້ອສູ່ຄົນອື່ນ ລວມທັງ ສິ່ງເສີມການພັດທະນານະໂຍບາຍໂຮງ ຮຽນ ທີ່ກ່ຽວ ຂ້ອງກັບເຊື້ອເອັດໄອວີ. ດ້ວຍແນວທາງນີ້ ພວກເຮົາຈະສາມາດເຮັດການປັບປຸງ ທີ່ສຳຄັນ ໃນດ້ານຄຸນນະພາບຂອງສຸຂະສຶກສາທີ່ຈັດໃຫ້ຊາວໜຸ່ມ ໃນໂຮງຮຽນຂອງພວກເຮົາ ແລະ ຈະສາມາດດຳເນີນຂຶ້ນ ຕອນທີ່ສຳຄັນ ເພື່ອການປັບປຸງສຸຂະພາບຂອງຊຸມຊົນຂອງເຮົາ.

ວິທີການແບບອົງໃສ່ທັກສະພື້ນຖານ ເພື່ອຕ້ານເອັດໄອວີ/ເອັດສ໌ ຈະນຳໃຊ້ເຕັກນິກການ ຮຽນຮູ້ ແບບມີສ່ວນຮ່ວມ(ແບບຕັ້ງໜ້າ) ເພື່ອ:

- ◆ ຊ່ອຍເຫຼືອສ່ວນບຸກຄົນເພື່ອປະເມີນລະດັບຄວາມສ່ຽງຂອງຕົນ;
- ◆ ກວດສອບຄຳນິຍົມ ແລະ ຄວາມເຊື່ອຂອງເຂົາ;
- ◆ ຕັດສິນໃຈວ່າຈະໃຊ້ປະຕິບັດການອັນໃດແດ່ ເພື່ອປ້ອງກັນຕົນເອງ ແລະ ຜູ້ອື່ນຈາກ ເຊື້ອເອັດໄອວີ.
- ◆ ໄດ້ຮັບທັກສະຕ່າງໆທີ່ຈະຊ່ອຍພວກເຂົາສືບຕໍ່ປະຕິບັດສິ່ງທີ່ເຂົາໄດ້ຕັດສິນໃຈ.

ສຸຂະສຶກສາທີ່ອົງໃສ່ທັກສະພື້ນຖານ ເພື່ອປ້ອງກັນເອັດໄອວີ/ເອດສ໌ ສາມາດທີ່ຈະເຊື່ອມ ສຳພັນກັບປະເດັນບັນຫາທີ່ກ່ຽວຂ້ອງອື່ນໆ ທີ່ໄດ້ກ່າວມາໃນຫຼາຍໆ ໂຮງຮຽນຂອງພວກເຮົາລວມ ທັງການຖືພາ ແລະ ສຸຂະພາບຈະເລີນພັນ, ປະຊາກອນສຶກສາ, ການສຶກສາກ່ຽວກັບຄອບຄົວ ແລະ ການປ້ອງກັນ ການໃຊ້ສານເສບຕິດ. ມີແນວທາງໃດແດ່ທີ່ທ່ານ ຈະສາມາດເລີ່ມຕົ້ນໂຄງ ການພັດທະນາທັກສະພື້ນຖານ ເພື່ອປ້ອງກັນເອັດໄອວີ/ເອດສ໌ໃນໝູ່ເດັກ?. ພວກເຮົາມາເບິ່ງບາງ ແນວທາງເຫຼົ່ານີ້ໃນແງ່ຂອງກິດຈະກຳຕ່າງໆ ທີ່ທ່ານ ແລະ ໂຮງຮຽນສາມາດເຮັດ ລວມທັງ ສິ່ງທີ່ທ່ານສາມາດເຮັດໄດ້ກັບເດັກ.

ກິດຈະກຳປະຕິບັດ: ຄູ ແລະ ໂຮງຮຽນສາມາດເຮັດຫຍັງໄດ້ແດ່? ⁹

1. ຮັບຂໍ້ມູນຂ່າວສານ ແລະ ມີຄວາມຕັ້ງໜ້າສະເໝີ

- ◆ ໄດ້ຮັບຂໍ້ມູນຂ່າວສານ ກ່ຽວກັບເອັດໄອວີ/ເອດສ໌ທີ່ເປັນປະຈຸບັນ, ຮູບແບບຕ່າງໆ ຂອງ ການຕິດເຊື້ອ ແລະ ການປ້ອງກັນ ແລະ ຜົນທີ່ຕາມມາຂອງມັນ.

⁹ ປັບມາຈາກ: Schenker II, Nyirenda JM. (2002) Preventing HIV/AIDS in Schools. International Academy of Education and the International Bureau of Education. Educational Practices Series 9. Paris.

- ◆ ເຂົ້າໃຈທັດສະນະຄະຕິ, ຄ່ານິຍົມ ແລະ ຄວາມເຊື່ອຂອງທ່ານເອງກ່ຽວກັບ ເອັດໄອວີ/ເອດສ ແລະ ພັດທະນາຄວາມໝັ້ນໃຈ ໃນການສື່ສານຂໍ້ມູນຂ່າວສານ ທີ່ທ່ານປາຖະໜາຈະສົ່ງໃຫ້ ນັກຮຽນຂອງທ່ານ.

2. ສ້າງຕັ້ງການຮ່ວມງານກັນ

- ◆ ພັດທະນາການຮ່ວມງານ ຢ່າງນ້ອຍກັບເພື່ອນຜູ້ໃດຜູ້ໜຶ່ງໃນໂຮງຮຽນຂອງທ່ານ. ການເຮັດວຽກເປັນທີມແມ່ນສິ່ງທີ່ສໍາຄັນທີ່ສຸດ
- ◆ ຄົ້ນຫາອົງການຈັດຕັ້ງ ແລະ ອົງກອນບໍລິການຕ່າງໆ ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບການປ້ອງກັນ ແລະ ດູແລ ເລື່ອງ ເອັດໄອວີ/ເອດສ ໃນຊຸມຊົນຂອງທ່ານ. ຂໍເຂົ້າພົບຕົວແທນຂອງອົງກອນດັ່ງກ່າວ ແລະ ຮຽນຮູ້ວ່າເຂົາສາມາດທີ່ຈະຊ່ວຍເຫຼືອ ທ່ານຢ່າງໃດໃນເລື່ອງຂໍ້ມູນຄວາມຮູ້, ອຸປະກອນ ການສອນ ແລະ ຊັບພະຍາກອນອື່ນໆ.

3. ນຳໃຊ້ການສື່ສານແບບເປີດເຜີຍ

- ◆ ກຽມຕົວທ່ານເອງ ເພື່ອຈະສົນທະນາອະພິປາຍຢ່າງເປີດເຜີຍຈັກຫ້າ ເຖິງ ສິບປະເດັນ ບັນຫາ ໃນຫ້ອງຮຽນເຊິ່ງທ່ານພິຈາລະນາແລ້ວ ເຫັນວ່າເປັນເລື່ອງລະອຽດອ່ອນທີ່ສຸດ. ກຳນົດ ແລະ ອະພິປາຍ ປະເດັນບັນຫາ, ສຳຫຼວດຈຸດເດັ່ນ ແລະ ຈຸດດ້ອຍ ແລະ ສົນທະນາບັນຫາກັບ ເພື່ອນຮ່ວມງານ ຂອງທ່ານ.

4. ໃຊ້ວິທີການສົດສອນແບບມີສ່ວນຮ່ວມ

- ◆ ໄດ້ຮັບປະສົບການ ແລະ ຄວາມຮູ້ໃນການໃຊ້ວິທີການຮຽນຮູ້ແບບຕັ້ງໜ້າ ແລະ ແບບມີສ່ວນຮ່ວມ. ໃຫ້ເຝິກປະຕິບັດວິທີການເຫຼົ່ານີ້ກັບບາງກຸ່ມນັກຮຽນ ກ່ອນທີ່ທ່ານຈະໃຊ້ໝົດໃນຫ້ອງ.
- ◆ ຫຼີກລ້ຽງວິທີການແບບບັນຍາຍກັບນັກຮຽນຂອງທ່ານ; ໃຫ້ເຂົາສະແດງບົດບາດໃນຫ້ອງຮຽນ. ຊ່ວຍນັກຮຽນຂອງທ່ານ ໃຫ້ກາຍເປັນຜູ້ຮ່ວມງານ ໃນການຊອກຫາຂໍ້ມູນຂ່າວສານ, ວິເຄາະຂໍ້ມູນ, ສົນທະນາກ່ຽວກັບການຕິດແປດ ແລະ ກຳນົດແນວທາງເພື່ອປ້ອງກັນການຕິດເຊື້ອ.
- ◆ ກະຕຸກຊຸກຍູ້ການຖາມ, ສົນທະນາ ແລະ ສົ່ງເສີມແນວຄວາມຄິດໃໝ່ໆ.

5. ນຳໃຊ້ການສອນທີ່ເປັນນະວັດຕະກຳໃໝ່

- ◆ ໃຊ້ຫຼັກສູດທີ່ໃຊ້ສື່ຫຼາກຫຼາຍ ໃນການສົດສອນ. ເຮັດໃຫ້ຫ້ອງຮຽນທີ່ສອນເອັດໄອວີ/ເອດສ ມີ ລັກສະນະພິເສດ, ສອດຄ່ອງ ແລະ ໜ້າສົນໃຈ ສຳລັບ ນັກຮຽນຂອງທ່ານ.
- ◆ ວາງແຜນພາກການສອນແບບຫຼາຍຮູບແບບ, ຢ່າງນ້ອຍ ໃຫ້ມີສື່ຫ້ອງຮຽນກະຈາຍອອກໄປຕະຫຼອດເວລາ.

- ◆ ໂດຍຜ່ານການສິດສອນແບບມີສ່ວນຮ່ວມ, ຂໍ້ມູນຄວາມຮູ້ກ່ຽວກັບການປ້ອງກັນ ເອັດໄອວີ/ເອດສ໌ ຈະສາມາດນຳໄປເຜີຍແຜ່ຕໍ່ໃຫ້ແກ່ຄອບຄົວໂດຍນັກຮຽນ. ຄວນສ້າງບັດຄຳ ແລະ ໜັງ ສືຂໍ້ມູນຄວາມຮູ້ “ນຳເມື່ອເຮືອນ” ແລະ ແນະນຳໃຫ້ພໍ່ແມ່ຜູ້ປົກຄອງໄດ້ໂອ້ລົມກັບເດັກ ກ່ຽວ ກັບເອັດໄອວີ/ເອດສ໌.
- ◆ ດົງດູດເອົາພໍ່ແມ່ ຜູ້ປົກຄອງເຂົ້າມີສ່ວນຮ່ວມ ແລະ ຖ້າພໍ່ເປັນໄປໄດ້ ໃຫ້ລວມເອົາຂະແໜງ ການຕ່າງໆ ໃນຊຸມຊົນດ້ວຍ. ຈັດຕັ້ງກິດຈະກຳການສອນການຮຽນຕ່າງໆ ຫາກສຳລັບ ພໍ່ແມ່ຜູ້ ປົກຄອງ ຊຶ່ງມັນອາດສາມາດປ່ຽນການສື່ສານຂອງເຂົາ ກັບລູກຫຼານຂອງເຂົາເຈົ້າ ກ່ຽວກັບ ບັນຫາ ການປ້ອງກັນເຊື້ອເອັດໄອວີ.

6. ໃຊ້ວິທີການແບບຕອບສະໜອງບົດບາດຍິງ-ຊາຍ

- ◆ ກ່າວເຖິງຄວາມຕ້ອງການທີ່ຈຳເປັນຂອງເດັກຍິງ ແລະ ເດັກຊາຍ ແລະ ສົ່ງເສີມການຮຽນຮູ້ກ່ຽວກັບເອັດໄອວີ/ເອດສ໌ ໃນທັງ 2 ກຸ່ມເພດດ່ຽວ ແລະ ກຸ່ມເພດປະສົມ.
- ◆ ກ່ຽວໂຍງການສິດສອນຂອງທ່ານ ໃສ່ຄວາມດຸ່ນດ່ຽງທາງອຳນາດ ລະຫວ່າງເດັກຊາຍ ແລະ ເດັກຍິງ ແລະ ສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງດ້ານທັກສະ ໃນການເຈລະຈາຕໍ່ລອງຂອງເດັກຍິງ.
- ◆ ນຳສະເໜີເລື່ອງລາວ ກ່ຽວກັບສະຖານະການ ທີ່ຊັດເຈນດ້ວຍຄວາມລະມັດລະວັງ ເພື່ອເສີມຂະຫຍາຍທັກສະຂອງເດັກຍິງ ແລະ ກ້າທີ່ຈະເວົ້າຄຳວ່າ “ບໍ່”

7. ແກ້ບັນຫາເມື່ອໃນທີ່ລະອຽດອ່ອນດ້ານວັດທະນະທຳ

- ◆ ໂຄງການປ້ອງກັນທີ່ພັດທະນາຂຶ້ນ ໃນທ້ອງຖິ່ນຈະມີປະສິດທິຜົນທີ່ສຸດ ຖ້າຫາກມີການນຳເອົາປະເພນີທ້ອງຖິ່ນ, ວິທີສິດສອນ ແລະ ມາດຖານການສອດແຊກ.
- ◆ ກຳນົດ/ລະບຸຄວາມຮູ້, ທັດສະນະຄະຕິ, ຄວາມເຊື່ອ, ທັກສະ ແລະ ການບໍລິການຕ່າງໆ ທີ່ມີ ອິດທິພົນແບບທາງບວກ ຫຼື ທາງລົບຕໍ່ພຶດຕິກຳ ແລະ ສະພາບເງື່ອນໄຂທີ່ກ່ຽວຂ້ອງທີ່ສຸດ ຕໍ່ກັບ ການຕິດຊື່ອເອັດໄອວີ/ເອດສ໌ ໃນຊຸມຊົນຂອງທ່ານ
- ◆ ໃຫ້ຕົວຢ່າງທີ່ເປັນຮູບປະທຳຈາກວັດທະນະທຳຂອງເຂົາ ເມື່ອສົນທະນາວິທີປ້ອງກັນເຊື້ອເອັດໄອ ວິກັບນັກຮຽນ.

8. ຄຸນຄ່າຂອງການສະໜັບສະໜູນພື້ນຖານຂອງເພື່ອນດ້ວຍກັນ

- ◆ ພັດທະນາພື້ນທີ່ທີ່ປອດໄພເພື່ອການສົນທະນາໃນທ້ອງຮຽນ. ຊຸກຍູ້ນັກຮຽນ ໃຫ້ສະໜັບສະໜູນເຊິ່ງກັນ ແລະ ກັນ ໃນການຮຽນຮູ້ ກ່ຽວກັບການປ້ອງກັນເຊື້ອເອັດໄອວີ ແລະ ໃນການໂອ້ລົມ ກ່ຽວກັບການສ່ຽງໄພ.

- ◆ ຮັບຮູ້ກົດຂອງກຸ່ມທີ່ປະກົດມີຢູ່. ຊື່ນຳທິດທາງ ເພື່ອທີ່ຈະໃຫ້ເຂົາສະໜັບສະໜູນຍຸດທະສາດ ທີ່ມີປະສິດທິຜົນ ສຳລັບ ການມີເພດສຳພັນທີ່ປອດໄພ ແລະ ການປ້ອງກັນໂລກເອດສ໌ ແລະ ການໃຊ້ຢາເສບຕິດ.
- ◆ ນຳໃຊ້ຄວາມເປັນຜູ້ນຳຂອງທ່ານ ເພື່ອດຶງເອົາເພື່ອນຂອງເດັກ ຫຼື ຜູ້ທີ່ຕິດເຊື້ອເອັດໄອວີ ມາເປັນຜູ້ໃຫ້ການຂໍ້ມູນເພີ່ມເຕີມ ໃນຊົ່ວໂມງສິດສອນຂອງທ່ານ.

9. ນຳໃຊ້ສຸຂະສິກສາທີ່ອີງໃສ່ທັກສະພື້ນຖານຢ່າງຕັ້ງໜ້າ

ສິ່ງເສີມສຸຂະສິກສາທີ່ອີງໃສ່ທັກສະພື້ນຖານເພື່ອແນໃສ່:

- ◆ ທັກສະຊີວິດ (ການເຈລະຈາ, ການຢືນຢັນ, ການປະຕິເສດ, ການສື່ສານ);
- ◆ ທັກສະການຮັບຮູ້ (ການແກ້ໄຂບັນຫາ, ການຄົ້ນຄິດແບບວິພາກວິຈານ, ການເຮັດການຕັດ ສິນໃຈ);
- ◆ ທັກສະການແກ້ບັນຫາ (ການບໍລິຫານຄວາມກົດດັນ, ການເພີ່ມທະວີເຂດຄວບຄຸມພາຍໃນ)
- ◆ ທັກສະໃນການປະຕິບັດ (ການໃຊ້ຖົງຢາງອະນາໄມ).

ກິດຈະກຳປະຕິບັດ: ເຮົາຈະສາມາດເຮັດຫຍັງໄດ້ແຕ່ກັບເດັກຂອງພວກເຮົາ? ¹⁰

ເດັກໃນໂຮງຮຽນເປັນອະນາຄົດຂອງຊຸມຊົນ ແລະ ຕ້ອງຮຽນຮູ້ເພື່ອຮັບຜິດຊອບຄົນອື່ນ ລວມທັງຕົວເຂົາເອງ. ດ້ວຍການນຳພາຂອງຄູ, ພະນັກງານແພດ ແລະ ຜູ້ນຳກຸ່ມຊຸມຊົນ, ເດັກສາມາດທີ່ຈະຮຽນຮູ້ວິທີປ້ອງກັນຄອບຄົວຂອງເຂົາ, ຄູ່ຮ່ວມງານ ແລະ ຕົວເຂົາເອງຈາກເຊື້ອໂລກເອດສ໌. ເດັກ ແລະ ຄົນໜຸ່ມ ສາວ ສາມາດທີ່ຈະຕັດສິນໃຈ ກ່ຽວກັບ ພຶດຕິກຳຂອງຕົນ ແລະ ມອບແບບແຜນພຶດຕິກຳທາງເພດທີ່ ປອດໄພ ໃຫ້ຊຸມຊົນ.

ສິ່ງທີ່ເດັກແຕ່ລະຄົນຄວນຮູ້

ໂຮງຮຽນຄວນມີນະໂຍບາຍສິ່ງເສີມສຸຂະພາບໃນໂຮງຮຽນ ເຊິ່ງເດັກແຕ່ລະຄົນ ເມື່ອອອກຈາກໂຮງຮຽນໄປຕ້ອງຮູ້ຂໍ້ເທັດຈິງທີ່ສຳຄັນເຫຼົ່ານີ້. ພະນັກງານແພດ ແລະ ຜູ້ນຳກຸ່ມຊາວໜຸ່ມສາມາດທີ່ຈະປະຕິບັດ ພັນທະ ທີ່ຄ້າຍຄືກັນເພື່ອຖ່າຍທອດຕໍ່ຄວາມຮູ້ທີ່ສຳຄັນຕໍ່ຊີວິດນີ້.

ໂລກເອດສ໌ແມ່ນຫຍັງ? ເອດສ໌ ແມ່ນພະຍາດທີ່ເກີດມາຈາກເຊື້ອຈຸລິນຊີ, ຈຸລາໂລກເອັດໄອວີ. ເອດສ໌ ເຮັດໃຫ້ຄົນເຮົາບໍ່ສາມາດປ້ອງກັນຕົນເອງຈາກໂລກພະຍາດຫຼາຍຢ່າງ ເຊັ່ນ ຖອກທ້ອງ, ວັນນະໂລກ ແລະ ປອດບວມ. ເນື່ອງຈາກ ເອດສ໌, ພະຍາດເຫຼົ່ານີ້ສາມາດ ທີ່ຈະເຮັດໃຫ້ຄົນ

¹⁰ ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: Baily D, Hawes Hand Bonati B. (1994) Child-to-Child: A Resource Book. Part 2: The Child-to-Child Activity Sheets. London: The Child-to-Child Trust.
ນີ້ເປັນແຫຼ່ງຂໍ້ມູນທີ່ຕິດເລິດ ສຳລັບການເພີ່ມທະວີການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງເດັກໃນເລື່ອງເອັດໄອວີ/ເອດສ໌ ລວມທັງ ປະເດັ່ນ ບັນຫາກ່ຽວກັບສຸຂະພາບ ແລະ ການພັດທະນາການຂອງເດັກທີ່ສຳຄັນ. ສະໜັບສະໜູນ ໃຫ້ຜູ້ອ່ານນຳໃຊ້ຢ່າງຈິງຈັງ.

ເກີດເຈັບປ່ວຍໜັກ ແລະ ເສຍຊີວິດ.ເພາະປະຈຸບັນຍັງບໍ່ທັນມີຢາຊະນິດໃດບິນປົວໃຫ້ຫາຍຂາດໄດ້.

ໂລກເອດສ໌ ແຜ່ກະຈາຍໄດ້ຢ່າງໃດ?

- ເຊື້ອໂລກເອດສ໌ ແຜ່ກະຈາຍຈາກຄົນໜຶ່ງ ໄປຍັງອີກຄົນໜຶ່ງແລ້ວໄປສູ່ອີກຄົນອື່ນໆ:
- ໂດຍການມີເພດສຳພັນກັບຄົນທີ່ຕິດເຊື້ອ ເອັດສ໌ໄອວີ;
- ເມື່ອເລືອດທີ່ບັນຈຸດ້ວຍເຊື້ອເອດສ໌ ທີ່ໄດ້ຮັບມາຈາກຮ່າງກາຍຂອງຄົນໜຶ່ງສູ່ອີກຄົນໜຶ່ງ ເຊັ່ນ ລະຫວ່າງການຖ່າຍເລືອດ ຫຼື ເຂັມ ແລະ ເຄື່ອງມືທີ່ແຫຼມຄົມປັກໃສ່.
- ຈາກແມ່ທີ່ຕິດເຊື້ອ, ຖືພາໄປທາງສາຍແຫ່ ສູ່ລູກທີ່ບໍ່ທັນເກີດ.

ເຊື້ອໄວຣັດ ໂລກເອດສ໌ ຈະບໍ່ແຜ່ເຊື້ອດ້ວຍການຖືກແມງໄມ້ກັດ, ການສຳຜັດ ຫຼື ການດູແລຄົນທີ່ຕິດເອດສ໌.

ຄູທຸກຄົນຕ້ອງມີຄວາມຮັບຜິດຊອບເພື່ອບັນຈຸການສິດສອນ ກ່ຽວກັບ ໂລກເອດສ໌, ການມີເພດສຳພັນ ແລະ ການຕິດເຊື້ອເອັດໄອວີເຂົ້າໃນບົດຮຽນ. ນອກນີ້ຍັງມີຫຼາຍໂອກາດ ສຳລັບ ການສອນ ກ່ຽວກັບ ໂລກເອດສ໌ ເມື່ອເດັກ ແລະ ຊາວໜຸ່ມຮວມຕົວກັນ ເຊັ່ນ: ໃນສະໂມ ສອນ, ກອງປະຊຸມທາງ ສາສະໜາ, ຊາວໜຸ່ມ ແລະ ເຍົາວະຊົນ ຫຼື ກຸ່ມນຳພາທ່ອງທ່ຽວ. ຜູ້ໃຫຍ່ທີ່ນຳພາພາກການສຶກສາເຫຼົ່ານີ້ ຄວນຄັດເລືອກກິດຈະກຳທີ່ເໝາະສົມ. (ຢູ່ໃນຕົວຢ່າງຕໍ່ໄປນີ້ ຄຳວ່າ “ຄູ” ສາມາດໃຊ້ກັບຜູ້ໃຫຍ່ທັງໝົດທີ່ ເຮັດວຽກກັບເດັກ).

ບົດທີ 3

ແນວຄວາມຄິດກ່ຽວກັບການສ້າງສະພາບແວດລ້ອມໂຮງຮຽນທີ່ສະອາດ ແລະ ສິ່ງອຳນວຍຄວາມສະດວກຕ່າງໆ

ສະພາບແວດລ້ອມຂອງໂຮງຮຽນ ອາດຈະເປັນໄພອັນຕະລາຍຕໍ່ພາວະສຸຂະພາບຂອງ ເດັກໃນໂຮງຮຽນ, ໂດຍສະເພາະ ຖ້າມີ ການເພີ່ມທະວີການເປີດໂປງຄວາມສ່ຽງອັນຕະລາຍ ເຊັ່ນ: ພະຍາດຕິດຕໍ່. ເດັກທີ່ມີພື້ນຖານ ແລະ ຄວາມສາມາດທີ່ແຕກຕ່າງຫຼາກຫຼາຍ ຈະມີຄວາມອ່ອນ ໄຫວງ່າຍເປັນພິເສດ ຕໍ່ບັນຫາ ສຸຂະພາບທີ່ອ່ອນແອ ບໍ່ແຂງແຮງ ແລະ ການຂາດໂພຊະນາການ. ການບໍລິການສິ່ງອຳນວຍ ຄວາມສະດວກສາມາດທີ່ຈະໃຫ້ເປັນປະໂຫຍດ ແກ່ເດັກເຫຼົ່ານີ້ຫຼາຍທີ່ ສຸດ ໂດຍຜ່ານການຊຸກຍູ້ສິ່ງເສີມ ຄວາມຊົນເຄີຍກັບສຸຂະອະນາໄມທີ່ຖືກຕ້ອງ ແລະ ການເຮັດ ວຽກຮ່ວມກັບ ພໍ່ແມ່ ຜູ້ປົກຄອງ ແລະ ຄອບຄົວ ເພື່ອປັບປຸງການມີນ້ຳ ທີ່ສະອາດ.

ສະພາບແວດລ້ອມໂຮງຮຽນທີ່ຖືກສຸຂະລັກສະນະ ໂດຍສະເພາະດ້ານກາຍະພາບ ເປັນອີງ ປະກອບໜຶ່ງໃນນະໂຍບາຍສິ່ງເສີມສຸຂະພາບໃນໂຮງຮຽນ (ເບິ່ງລາຍລະອຽດໃນນະໂຍບາຍແຫ່ງ ຊາດວ່າດ້ວຍການສິ່ງເສີມສຸຂະພາບໃນໂຮງຮຽນ). ໂຮງຮຽນສາມາດທີ່ຈະຈັດໃຫ້ມີສະພາບແວດ ລ້ອມທີ່ມີປະສິດ ທີ່ຜົນໄດ້ ແບບ ລັກສະນະໆໆ ແລະ ປອດໄພ. ໃນເອກະສານທີ່ຜ່ານມາ ພວກເຮົາໄດ້ຮຽນຮູ້ ກ່ຽວກັບຄວາມສຳຄັນຂອງທັກສະຊີວິດໃນການສຶກສາເດັກ ເພື່ອນຳໃຊ້ຄວາມ ຊົນເຄີຍທີ່ຖືກສຸຂະລັກສະນະ. ແຕ່ການສຶກສານີ້ ຈະໄດ້ຮັບຄວາມເຊື່ອຖືໜ້ອຍລົງ ຖ້າໂຮງຮຽນ ເຮົາບໍ່ມີນ້ຳສະອາດ ແລະ ບໍ່ມີສິ່ງ ອຳນວຍຄວາມສະດວກ ດ້ານສຸຂະພາບທີ່ເໝາະສົມ.

ດັ່ງນັ້ນ, ເປົ້າໝາຍທີ່ເປັນຈິງກໍຄື ຮັບປະກັນໃຫ້ໄດ້ວ່າ ໂຮງຮຽນຂອງເຮົາໄດ້ສະເໜີ ໃຫ້ມີ ການສະໜອງນ້ຳສະອາດ ແລະ ສິ່ງອຳນວຍຄວາມສະດວກດ້ານສຸຂະພາບ. ດ້ວຍການສະໜອງ ບໍລິການຕ່າງໆ ແລະ ສິ່ງອຳນວຍຄວາມສະດວກເຫຼົ່ານີ້, ພວກເຮົາຈຶ່ງຈະສາມາດເພີ່ມກຳລັງ ການສ້າງທັກສະຊີວິດດ້ານສຸຂະພາບ ແລະ ສຸຂະພາບ ແລະ ຂ່າວສານທີ່ພວກເຮົາພວມສື່ສານຢູ່, ແລະ ທາງໂຮງຮຽນ ກໍຈະສາມາດປະຕິບັດການເປັນຕົວຢ່າງ ສຳລັບນັກຮຽນ ແລະ ຊຸມຊົນທີ່ກວ້າງ ຂວາງ. ໃນທາງກັບກັນ, ມັນຈະນຳໄປສູ່ຄວາມຮຽກຮ້ອງ ຕ້ອງການການບໍລິການ ແລະ ສິ່ງອຳນວຍ ຄວາມສະດວກ ທີ່ເໝືອນກັນ ຂອງຊຸມຊົນ. ຍິ່ງໄປກວ່ານີ້, ຖ້າ ພວກເຮົາປະສົບຜົນສຳເລັດແລ້ວ ຊຸມຊົນຈະເບິ່ງໂຮງຮຽນ ແລະ ພວກເຮົາ ໃນທາງບວກຫຼາຍຂຶ້ນ ແລະ ພວກເຮົາຈະຮູ້ສຶກຕົວເອງ ວ່າມີບົດບາດທີ່ສຳຄັນທັງ ພາຍໃນ ແລະ ພາຍນອກໂຮງຮຽນຂອງເຮົາ.

1. ແນວທາງເພື່ອຈັດຕັ້ງປະຕິບັດນະໂຍບາຍ.

ກ່ອນທີ່ພວກເຮົາຈະສາມາດຕັ້ງຈຸດປະສົງ ແລະ ຮ່າງແຜນປະຕິບັດ, ພວກເຮົາຈຳເປັນຕ້ອງປະ ເມີນເບິ່ງສະພາບບັນຫາ ໃນປະຈຸບັນຂອງໂຮງຮຽນເຮົາ. ຂະບວນການນີ້ ຈະມີລາຍລະອຽດ 3 ບາດກ້າວຫຼັກດັ່ງນີ້:

1. ຕົ້ມບັນຊີກວດກາດັ່ງລຸ່ມນີ້ໃຫ້ສົມບູນ (ຫຼື ສາມາດນຳໃຊ້ບັນຊີກວດກາໃນເອກະສານຍຸດທະສາດໃນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດວຽກງານສົ່ງເສີມສຸຂະພາບໃນໂຮງຮຽນ, 2005). ຢ່າລືມກະຕຸກຊຸກຍູ້ ການເຂົ້າຮ່ວມຂອງສະມາຊິກຊຸມຊົນ, ພະນັກງານແພດ, ພໍ່ແມ່ ຜູ້ປົກຄອງ ແລະ ເດັກໆ ໃນຂະບວນການປະເມີນຜົນ ແລະ ວາງແຜນປະຕິບັດ. ບາງກິດຈະກຳແບບມີສ່ວນຮ່ວມເພີ່ມເຕີມທີ່ທ່ານ ສາມາດເຮັດໄດ້ປະກອບດ້ວຍ:
 - ◆ ເຮັດວຽກຮ່ວມກັນເພື່ອສຳເລັດດ້ານຕ່າງໆ ຂອງການປະເມີນຜົນນະໂຍບາຍໂຮງຮຽນ;
 - ◆ ແຕ້ມແຜນທີ່ໂຮງຮຽນ ແລະ ຊຸມຊົນ ທີ່ຊື່ໃຫ້ເຫັນບ່ອນໃຫ້ບໍລິການດ້ານສຸຂະພາບ, ແຫຼ່ງ ນ້ຳ, ວິດຖ່າຍ ແລະ ພື້ນທີ່ທີ່ເດັກ ແລະ ຜູ້ໃຫຍ່ ໂດຍປົກຄຸມໄປຖ່າຍໜັກ ຫຼື ຖ່າຍເບົາ (ນີ້ອາດເປັນສ່ວນໜຶ່ງ ຫຼື ເປັນສ່ວນເພີ່ມເຕີມ ໃສ່ກິດຈະກຳການສ້າງແຜນທີ່ໂຮງຮຽນ- ຊຸມຊົນ ທີ່ໄດ້ສົນທະນາກັນໃນເອກະສານເຫຼັ້ມກ່ອນ;
 - ◆ ພັດທະນາບົດເລື່ອງຕ່າງໆ ທີ່ນຳສະເໜີສະຖານະພາບດ້ານສຸຂະພາບ ໃນຊີວິດຈິງທີ່ບໍ່ທັນ ເຮັດສຳເລັດໃນໂຮງຮຽນ ຫຼື ຊຸມຊົນຂອງທ່ານ;
 - ◆ ໃຫ້ເດັກແຕ້ມຮູບ ຫຼື ແຕ່ງບົດເລື່ອງທີ່ວາດໃຫ້ເຫັນເຖິງ “ໂຮງຮຽນ ແລະ ຊຸມຊົນທີ່ສະອາດ ແລະ ໃນຝັນຂອງເຮົາ.”
2. ຫຼັງຈາກນັ້ນ, ຈັດບູລິມະສິດການບໍລິການ ແລະ ສິ່ງອຳນວຍຄວາມສະດວກເຫຼົ່ານັ້ນ ຕາມທີ່ເຫັນວ່າ ມີຄວາມຈຳເປັນຮີບດ່ວນທີ່ສຸດ ເມື່ອພິຈາລະນາເບິ່ງສະຖານະພາບດ້ານສຸຂະພາບ ຂອງໂຮງຮຽນ ແລະ ຊຸມຊົນ.
3. ພັດທະນາແຜນປະຕິບັດງານ ເພື່ອໃຫ້ໄດ້ມີການບໍລິການ ແລະ ສິ່ງອຳນວຍຄວາມສະດວກເຫຼົ່ານີ້, ໝາຍວ່າຕ້ອງປັບປຸງສະຖານະພາບດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມຂອງໂຮງຮຽນ. ທ່ານສາມາດທີ່ຈະນຳ ໃຊ້ຂະບວນການວາງແຜນປະຕິບັດງານ ໃນເອກະສານເຫຼັ້ມທີ່ຜ່ານມາ ເພື່ອເປັນແນວທາງໃນການ ພັດທະນາແຜນຂອງທ່ານ.

ຕົວຢ່າງການປະເມີນສະພາບດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມກາຍະພາບ:

ໂຮງຮຽນຂອງພວກທ່ານມີສິ່ງອຳນວຍຄວາມສະດວກທີ່ສະໜອງຕໍ່ໄປນີ້:(ກວດເບິ່ງຖ້າມີ ໝາຍ✓)

- _____ ມີການສະໜອງນ້ຳທີ່ປອດໄພສຳລັບດື່ມ, ໃຊ້ລ້າງມື ແລະ ການໃຊ້ວິດຖ່າຍທີ່ເໝາະສົມ ແລະ ສະດວກ;
- _____ ມີການຕິດຕາມກວດກາ ແລະ ປົກປັກຮັກສາການສະໜອງນ້ຳຢູ່ສະເໝີ;
- _____ ມີວິດຖ່າຍແຍກສຳລັບເດັກຍິງ ແລະ ເດັກຊາຍ ລວມທັງສຳລັບຄູຊາຍ ແລະ ຄູຍິງດ້ວຍ;

_____ ມີຈຳນວນວິດຖ່າຍເໝາະສົມທີ່ກຽມພ້ອມໃນໂຮງຮຽນສຳລັບທຸກຄົນໄດ້ເຂົ້າເຖິງ;

_____ ມີການໃຊ້ນ້ຳສຳລັບລ້າງມື (ພ້ອມດ້ວຍຜ້າເຊັດມື) ຢ່າງສະມຳສະເໝີ ແລະ ມີປະສິດທິຜົນ;

_____ ມີການອະນາໄມຫ້ອງນ້ຳເປັນປະຈຳ ແລະ ມີເຄື່ອງມືອະນາໄມພຽບພ້ອມ;

_____ ມີທີ່ລະບາຍນ້ຳເສຍທີ່ຖືກຫຼັກສຸຂາພິບານ;

_____ ມີການກຳຈັດອາຈົມທີ່ປອດໄພ, ມີປະສິດທິຜົນ ແລະ ມີສຸຂະອະນາໄມ;

_____ ມີການກຳຈັດ ແລະ / ຫຼື ກົນໄກນຳມາໃຊ້ໃໝ່ ບັນດາສິ່ງຂອງເສດເຫຼືອ (ເຊັ່ນ-ສິ່ງຂອງທີ່ຖິ້ມ ແລະ ຂີ້ເຫຍື້ອ)

ມີສະອາດ ແລະ ນ້ຳສະອາດສາມາດເຮັດໄປຄຽງຄູ່ກັນ ໃນການປ້ອງກັນພະຍາດໃນໂຮງຮຽນ ແລະ ໃນຄອບຄົວເດັກ. ໃນຂະນະທີ່ສິ່ງດັ່ງກ່າວອາດເໝືອນກັບວ່າມັນເປັນສາມັນສຳນຶກ ແຕ່ມັນກໍມັກ ຈະເປັນ ສິ່ງທ້າທາຍຫຼັກ ສຳລັບຫຼາຍໆໂຮງຮຽນ. ບາງຄັ້ງ ການຈູງໃຈໃນທີ່ນີ້ກໍບໍ່ມີ, ຄູ່ກໍບໍ່ຄ່ອຍໝັ້ນໃຈເຖິງວິທີສິດສອນ ກ່ຽວກັບ ສຸຂະອະນາໄມ ແລະ ສຸຂາພິບານຢ່າງມີປະສິດທິຜົນ ລວມທັງວິທີປຸກລະດົມຊັບພະຍາກອນ ທີ່ ຈຳເປັນ ເຊິ່ງມັກໄດ້ມາຈາກຊຸມຊົນທີ່ວ່າ ຂໍໃຫ້ມີການກໍ່ສ້າງວິດຖ່າຍ ແລະ ການ ສະໜອງນ້ຳ. ຍຸດທະສາດທີ່ມີ ປະສິດທິຜົນທີ່ພວມໃຊ້ໃນປະຈຸບັນກໍຄື ການສຶກສາແບບເດັກຕໍ່ເດັກ ແລະ ເດັກຕໍ່ຜູ້ໃຫຍ່ ກ່ຽວກັບ ສຸຂະອະນາໄມ ແລະ ນ້ຳທີ່ປອດໄພ. ນີ້ຄືບາງກິດຈະກຳ ທີ່ທ່ານອາດນຳໄປພິຈາລະນາ ນຳໃຊ້ເພື່ອສົ່ງເສີມສຸຂະອະນາໄມ ແລະ ການສະໜອງນ້ຳທີ່ປອດໄພໃນໂຮງຮຽນ.

2. ກິດຈະກຳເພື່ອປະຕິບັດ: ການນຳເອົາເດັກເຂົ້າມີສ່ວນຮ່ວມໃນວຽກສຸຂະອະນາໄມສຶກສາ

ພະຍາດຖອກທ້ອງ, ແມ່ທ້ອງ, ອະຫິວາ, ໄທຟອຍ, ໂປລີໂອ ແລະ ພະຍາດອື່ນໆ ມີສາເຫດມາຈາກຈຸລິນຊີ (Germs). ຈຸລິນຊີເຫຼົ່ານີ້ ສາມາດຜ່ານຈາກຄົນໜຶ່ງໄປສູ່ຄົນອື່ນ ໂດຍຜ່ານທາງມື, ຂີ້ຝຸ່ນ, ອາຫານ ແລະ ເຄື່ອງດື່ມ. ນີ້ແມ່ນບາງກິດຈະກຳທີ່ທ່ານສາມາດສອດເຂົ້າໃນໂຄງການສຸຂະສຶກສາ ທີ່ອີງໃສ່ທັກສະພື້ນຖານ ໃນໂຮງຮຽນຂອງທ່ານ ເພື່ອປັບປຸງຄວາມຊື່ນເຄີຍດ້ານສຸຂະອະນາໄມຂອງເດັກ.

- ◆ **ສົນທະນາກຸ່ມ.** ເປັນຫຍັງເດັກບາງຄົນ - ໂດຍສະເພາະເດັກຍິງ-ບໍ່ຢາກໃຊ້ວິດຖ່າຍ ? ມີເດັກ ທີ່ບໍ່ຢາກມາໂຮງຮຽນຍ້ອນບໍ່ມີຫ້ອງນ້ຳ/ວິດຖ່າຍທີ່ເໝາະສົມສຳລັບເຂົາຫຼືບໍ່ ? ໃຫ້ສົນທະນາ ກັນ ກ່ຽວກັບເຫດຜົນເຫຼົ່ານີ້ **ແລ້ວຕົກລົງແນວທາງ** ການຊຸກຍູ້ໃຫ້ໃຊ້ວິດຖ່າຍ. ນີ້ເປັນປະເດັນບັນຫາທີ່ສຳຄັນ ຍ້ອນວ່າ ການຂາດສິ່ງອຳນວຍຄວາມສະດວກດ້ານສຸຂາພິບານ (ວິດຖ່າຍ) ສຳລັບເດັກຍິງ ຫຼື ຖ້າມີ, ກໍແຍກອອກຈາກເດັກຊາຍ ເປັນເຫດຜົນສຳຄັນສຳລັບ ເດັກຍິງ ທີ່ບໍ່ຢາກມາໂຮງຮຽນ (ໂດຍສະເພາະໃນເຂດ

ອາຊີໃຕ້). ເດັກຍິງບໍ່ຢາກໃຊ້ວິດຖ່າຍ ຮ່ວມກັບ ເດັກຊາຍ (ດ້ວຍເຫດຜົນທັງທາງດ້ານຄວາມສຸພາບ ແລະ ຄວາມປອດໄພ). ອັດຕາການຕິດເຊື້ອທາງປັດສະວະເກີດທີ່ກັບເດັກຍິງມີສູງ ອີງຕາມການລາຍງານໃນປະເທດໜຶ່ງຂອງ ທະວີບອາຊີໃຕ້ ຍ້ອນວ່າເຂົາບໍ່ສາມາດໃຊ້ວິດຖ່າຍໃນຊ່ວງເຂົ້າໂຮງຮຽນໝົດມື້.

- ◆ **ສົນທະນາກຸ່ມ.** ເວົ້າລົມ ກ່ຽວກັບ ແນວທາງການສິດສອນເດັກໝູ່ ເດັກຊາຍ ແລະ ເດັກຍິງ ໃຫ້ ໃຊ້ວິດຖ່າຍ ແລະ ຮັກສາຄວາມສະອາດ, ແລະ ເຫດຜົນທີ່ມັນມີຄວາມສໍາຄັນ. ເດັກທີ່ໃຫຍ່ກວ່າ ສາມາດທີ່ຈະສົນທະນາບາງຢ່າງທີ່ຊ່ວຍໃຫ້ຈຸລິນຊີ ແຜ່ກະຈາຍ. ຕົວຢ່າງ: ອາດຈະນໍາເອົາເສດ ເສື້ອຜ້າຈັກໜຶ່ງຊິ້ນມາຄູພີ້ນ ແລ້ວປະຖິ້ມໄວ້ແຖວໆນັ້ນ ຫຼື ພຽງແຕ່ດຶງ ເດັກປະຕິນເປົ່າອອກມາ ຢຽບພີ້ນ.
- ◆ **ຫຼິ້ນບົດບາດສົມມຸດກ່ຽວກັບການປະຕິບັດສຸຂະອະນາໄມທີ່ດີ.**
ເຝິກຫັດຄວາມຊື່ນເຄີຍທີ່ດີໃນໂຮງຮຽນກັບເດັກ; ຕົວຢ່າງ: ການໃຊ້ວິດຖ່າຍ; ການຮັກສາຄວາມສະອາດ; ຮັກສາມືໃຫ້ສະອາດຫຼັງຈາກໃຊ້ວິດຖ່າຍ; ລ້າງມືກ່ອນກິນອາຫານ. ຊຸກຍູ້ໃຫ້ນັກຮຽນ ສະແດງອອກໃຫ້ເຫັນການປະຕິບັດທີ່ເປັນນິໄສເຄີຍຊື່ນທີ່ຖືກສຸຂະອະນາໄມທີ່ດີ.
- ◆ **ບົດເລື່ອງຕ່າງໆ.** ໃຫ້ເດັກຂຽນບົດເລື່ອງຕ່າງໆກ່ຽວກັບ: ເມື່ອໃດ, ເຮັດແນວໃດ ແລະ ຍ້ອນ ຫຍັງ ເຂົາຈຶ່ງຄວນປະຕິບັດສຸຂະອະນາໄມທີ່ດີ.
- ◆ **ການເຮັດວຽກເປັນທີມງານ.** ສ້າງຕັ້ງກຸ່ມເພື່ອເຮັດການກວດກາວິດຖ່າຍປົກກະຕິ. ກຸ່ມດັ່ງກ່າວ ສາມາດກວດເຊັກວ່າ ຮູວິດໄດ້ຖືກປິດໄວ້ ແລະ ສະອາດ. ຖ້າມັນບໍ່ສະອາດ, ກຸ່ມສາມາດ ລາຍງານ ໃຫ້ຄູ ຫຼື ພະນັກງານແພດຮັບຊາບ ແລະ ຂໍຄໍາແນະນໍາກ່ຽວກັບ ວິທີທໍາຄວາມສະອາດວິດຖ່າຍ. ກິດຈະກຳນີ້ຈະຊ່ວຍ ໃຫ້ພວກເຂົາພັດທະນາທັກສະຊີວິດທີ່ສໍາຄັນ ເຊັ່ນ ທັກສະການຕັດສິນໃຈ, ການສື່ສານ ແລະ ການພົວພັນລະຫວ່າງບຸກຄົນ.
- ◆ **ການສາທິດສ້າງວິດຖ່າຍໃນໂຮງຮຽນ ຫຼື ຊຸມຊົນ.**
ເດັກທີ່ໃຫຍ່ກວ່າ ສາມາດທີ່ຈະສ້າງວິດຖ່າຍຂະໜາດ ສໍາລັບ ເດັກໃນບໍລິເວນໂຮງຮຽນ ຕົວຢ່າງ: ວັດແທກຫູມ ແລ້ວເຮັດຊ່ອງ ສໍາລັບໃສ່ແຜ່ນຮອງຢຽບ. ຄູ ຫຼື ຜູ້ໃຫຍ່ຄວນແນະນໍາຊ່ວຍເຫຼືອເດັກ ທີ່ເຮັດການກໍ່ສ້າງດ້ວຍເຂົາເອງ. ພໍ່ແມ່ຜູ້ປົກຄອງສາມາດຊ່ວຍເຫຼືອດ້ວຍ ການສະໜອງວັດຖຸດິບ ເຊັ່ນ ຊາຍ, ຊິມັງ, ໄມ້ ແລະ ອື່ນໆ. ເດັກສາມາດຈັດກັນເປັນກຸ່ມອີງຕາມສະຖານທີ່ທີ່ເຂົາມາ. ໃນຫ້ອງຮຽນ, ເຂົາສາມາດທີ່ຈະພັດທະນາແຜນ ເພື່ອຊ່ວຍ ເຫຼືອກັນສ້າງວິດຖ່າຍຂະໜາດເດັກທີ່ເຮືອນຂອງເຂົາ. ແຜນພູມທີ່ສະແດງຄວາມກ້າວໜ້າ ໃນຫ້ອງຮຽນສາມາດສະແດງໃຫ້ແຕ່ລະເຮືອນທີ່ມີເດັກນ້ອຍໄດ້ເບິ່ງ. ໃຫ້ໝາຍຕົກ (✓) ໃສ່ເມື່ອວິດຖ່າຍຖືກສ້າງຂຶ້ນທີ່ເຮືອນ ແລະ

ຕຶກ (✓) ອີກ ເມື່ອເດັກນ້ອຍນັ້ນໄດ້ຮຽນຮູ້ ວິທີໃຊ້ມັນແລ້ວ. ສິ່ງນີ້ອາດສາມາດເຮັດ ແຍກກັນ ລະຫວ່າງເດັກຊາຍ ແລະ ເດັກຍິງ.

- ◆ **ຕິດຕາມການຮຽນຮູ້.** ຢູ່ໃນການສົນທະນາກຸ່ມ ຫຼື ໂດຍຜ່ານການຂຽນບົດ ບອກໃຫ້ ເດັກ ອະທິບາຍດັ່ງນີ້:
 - ✓ ອັນໃດເປັນສາເຫດຂອງພະຍາດຖອກທ້ອງ ແລະ ພະຍາດຖອກທ້ອງສາມາດປ້ອງ ກັນໄດ້ຢ່າງໃດ;
 - ✓ ເປັນຫຍັງຈຶ່ງເປັນສິ່ງສຳຄັນ ໃນການລະວັງກ່ຽວກັບອາຈົມຂອງເດັກ;
 - ✓ ມີສຸຂະພິໄສທີ່ອັນໃດແດ່ທີ່ສາມາດຊ່ອຍຢຸດຢັ້ງການແຜ່ກະຈາຍຂອງເຊື້ອຈຸລິນຊີ;
 - ✓ ປະຈຸບັນມີວິດຖ່າຍ ແລະ ບ່ອນລ້າງມືຢູ່ໂຮງຮຽນບໍ່;
 - ✓ ມີຈັກຄອບຄົວທີ່ມີວິດຖ່າຍພິເສດ ຫຼືມີທີ່ພິເສດສຳລັບເດັກອ່ອນຖ່າຍ;
 - ✓ ເດັກໄດ້ຊ່ອຍເຫຼືອການເຮັດວິດຖ່າຍພິເສດແນວໃດ;
 - ✓ ເດັກໄດ້ຊ່ອຍນຳອັງຊາຍ ຫຼື ນ້ອງສາວຮຽນຮູ້ການສຸຂະອະນາໄມທີ່ດີຄືແນວໃດ. ບອກ ໃຫ້ເຂົາ ພັນລະນາສິ່ງທີ່ເຂົາໄດ້ເຮັດ.

- ◆ **ຊຸກຍູ້ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງຊຸມຊົນ.** ຄູ ແລະ ພະນັກງານແພດສາມາດ ທີ່ຈະເນັ້ນ ໜັກໃສ່ຄວາມສຳຄັນຂອງການຮັກສາຄວາມສະອາດ ແລະ ການໃຊ້ວິດຖ່າຍ ເພື່ອ ປ້ອງກັນ ການແຜ່ກະຈາຍຂອງພະຍາດຖອກທ້ອງ. ບົດຮຽນກ່ຽວກັບວິທະຍາສາດ ສາມາດນຳໃຊ້ ລັບການຮຽນຮູ້ ກ່ຽວກັບຈຸລິນຊີເພີ້ມ; ຕົວຢ່າງ: ຈຸລິນຊີແມ່ນຫຍັງ ແລະ ມັນແຜ່ກະຈາຍພະຍາດໄດ້ຢ່າງໃດ. ຄູ ແລະ ພໍ່ແມ່ ຜູ້ປົກຄອງສາມາດເຮັດວຽກຮ່ວມ ກັບເດັກທີ່ໃຫຍ່ກວ່າ ເພື່ອວາງ ແຜນ ແລະ ສ້າງວິດຖ່າຍໃຫ້ເໝາະສົມກັບເດັກ.

- ◆ ຊຸກຍູ້ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງເດັກ. ເດັກໃນໂຮງຮຽນ, ໂດຍຜ່ານອົງການເຍົາວະຊົນ, ກຸ່ມນຳທ່ຽວ ແລະ ສາດສະໜາ ສາມາດເຜີຍແຜ່ແນວຄວາມຄິດສຸຂະອະນາໄມທີ່ດີ, ອາຫານມີປະໂຫຍດ, ນ້ຳສະອາດ ແລະ ການຮັກສາຄວາມສະອາດ ໂດຍຜ່ານ ຕົວຢ່າງທີ່ດີຂອງເຂົາ. ພວກເຂົາສາມາດທີ່ຈະສອນເດັກທີ່ນ້ອຍກວ່າ ກ່ຽວກັບວິທີໃຊ້ ວິດຖ່າຍ ແລະ ການຮັກສາອະນາໄມຕົນເອງ ແລະ ຊ່ອຍສ້າງວິດຖ່າຍຂະໜາດ ທີ່ເໝາະສົມກັບເດັກ ໃນບ່ອນທີ່ຕ້ອງການ.

ຕົວຢ່າງແຜນການສອນບົດຮຽນ - ພະຍາດຖອກທ້ອງ

ຈຸດປະສົງຂອງການຮຽນຮູ້:

ເພື່ອໃຫ້ນັກຮຽນສາມາດອະທິບາຍສາເຫດຂອງການເປັນພະຍາດຖອກທ້ອງໄດ້.

ອຸປະກອນການສອນ: ຮູບພາບ (ວິດຖ່າຍ, ບໍ່ປ້ອງກັນແມງວັນ, ສະແດງໃຫ້ເຫັນແມງວັນ, ອາຫານທີ່ແມງວັນຕອມ, ເດັກກິນອາຫານ, ເຈັບທ້ອງ/ເຈັບກະເພາະ, ທຽວຖ່າຍ).

ກິດຈະກຳການສອນ/ການຮຽນ:

1. ບອກໃຫ້ນັກຮຽນເບິ່ງທີ່ຮູບພາບໃນກຸ່ມ ແລ້ວໃຫ້ຕອບຄຳຖາມດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້:

ກ. ເຈົ້າເຫັນຫຍັງແດ່?

ຂ. ມີຫຍັງເກີດຂຶ້ນກັບເດັກໃນຮູບ? ຍ້ອນຫຍັງ?

2. ບອກໃຫ້ນັກຮຽນຮູ້ວ່າເດັກທີ່ຢູ່ໃນຮູບພາບນັ້ນເຈັບຫ້ອງ, ທຽວໄປຖ່າຍເລື້ອຍໆ ແລະ ຮາກເປັນບາງຄັ້ງ. ບອກໃຫ້ນັກຮຽນວ່າ ນີ້ເອີ້ນວ່າພະຍາດຖອກຫ້ອງ.

3. ສືບຕໍ່ອະທິບາຍວ່າ ການເກີດພະຍາດຖອກຫ້ອງມີສາເຫດມາຈາກ:

ກ. ການກິນອາຫານດ້ວຍມືເປື້ອນ (ມືບໍ່ລ້າງ)

ຂ. ການກິນອາຫານທີ່ບໍ່ຖືກອະນາໄມ(ອາຫານສຶກກະປົກ)

ຄ. ການກິນອາຫານທີ່ແມງວັນຕອມ

ງ. ການກິນອາຫານທີ່ບໍ່ສົດ (ບູດເໝົາ)

ຈ. ການດື່ມນ້ຳທີ່ບໍ່ສະອາດ ແລະ ບໍ່ປອດໄພ.

ທີ່ມາ: Zarchin J., Aung T.M. and Jenkins J. (2001) Skills-based Health Education and Life Skills - The Myanmar Experience SHAPE Project, UNICEF Country Office for Myanmar.

3. ການນຳເອົາເດັກເຂົ້າມີສ່ວນຮ່ວມໃນການສະໜອງນ້ຳທີ່ປອດໄພ

ໃນການສິດສອນເດັກ ກ່ຽວກັບ ນ້ຳ ແລະ ສຸຂະອະນາໄມນັ້ນ, ສິ່ງສຳຄັນ ກໍຄື ຕ້ອງສື່ສານວ່າທຸກໆສິ່ງ ທີ່ມີຊີວິດຕ້ອງການນ້ຳ, ແຕ່ທາກເປັນນ້ຳສຶກກະປົກ ມັນສາມາດທີ່ຈະເຮັດໃຫ້ເຮົາເຈັບປ່ວຍ. ພວກເຮົາຕ້ອງມີ ຄວາມລະມັດລະວັງ ໃນການຮັກສານ້ຳໃຫ້ສະອາດ ແລະ ປອດໄພ ໂດຍສະເພາະ ໃນບ່ອນທີ່ຄົນພົບ, ເມື່ອພວກເຮົານຳເອົາເມື່ອເຮືອນ, ເມື່ອພວກເຮົາເກັບຮັກສາໄວ້ ແລະ ເມື່ອພວກເຮົານຳໃຊ້. ໃນທີ່ນີ້ມີບາງກິດຈະກຳ ທີ່ທ່ານສາມາດສອດແຊກເຂົ້າ ໃນແຜນງານດ້ານສຸຂະສຶກສາທີ່ ອີງໃສ່ທັກສະພື້ນຖານຂອງໂຮງຮຽນ ເພື່ອປັບປຸງນ້ຳໃຫ້ມີຄວາມປອດໄພ.

◆ **ເດັກສາມາດສົນທະນາອະພິປາຍ:** ເປັນຫຍັງນ້ຳຈຶ່ງມີຄວາມສຳຄັນ?. ໃຫ້ຂຽນເປັນບັນຊີລາຍການ ທັງໝົດທີ່ເຈົ້າສາມາດເຮັດໄດ້ກັບນ້ຳທີ່ເຮືອນ, ໃນຊຸມຊົນ, ໃນໂຮງໝໍ, ໃນຟາມ, ແລະ ໃນປະເທດທັງໝົດ. ໃນບັນດາບັນຊີລາຍການທີ່ຂຽນມານັ້ນມີອັນໃດແດ່ທີ່ ພວກເຮົາມັກໃຊ້ ນ້ຳສະອາດ? ນ້ຳທີ່ໄສ ແລະ ມີລົດຊາດຕີ ເປັນນ້ຳດື່ມທີ່ ປອດໄພ ແລະ ສະອາດສະໝີໄປບໍ່? (ຄຳຕອບກໍຄືບໍ່. ຍ້ອນຫຍັງ?). ຈຸລິນຊີເຂົ້າໄປໃນນ້ຳໄດ້ຢ່າງໃດ? ນ້ຳສາມາດຊ່ອຍພວກເຮົາໃນທາງໃດແດ່? ນ້ຳສາມາດຫາຮ້າຍເຮົາໃນທາງໃດແດ່? ເດັກບາງ

ຄົນມັກເຈັບທ້ອງ ຫຼື ເປັນ ພະຍາດຖອກທ້ອງບໍ່? ມີຄົນໃນຄອບຄົວເປັນ ເຊັ່ນດຽວກັນນີ້ບໍ່? ເດັກອ່ອນເດ? ເຈົ້າຄິດວ່າ ອັນໃດເປັນສາເຫດໃຫ້ເກີດການເຈັບປ່ວຍນີ້?

- ◆ **ການເຮັດວຽກເປັນກຸ່ມໃນຊຸມຊົນ.** ຢູ່ໃນກຸ່ມນ້ອຍ, ອະນຸຍາດໃຫ້ເດັກໄປເບິ່ງແຫຼ່ງນ້ຳຢູ່ ໃນຊຸມຊົນແລ້ວສ້າງແຜນທີ່ ເພື່ອສະແດງໃຫ້ເຫັນແຫຼ່ງນ້ຳມີຢູ່ໃສແດ່ (ໃຫ້ໃຊ້ປະໂຫຍດ ຈາກແຜນທີ່ໂຮງຮຽນ-ຊຸມຊົນ ຖ້າທ່ານໄດ້ພັດທະນາແລ້ວ). ຈາກນັ້ນ, ຄົ້ນເບິ່ງວ່າແຫຼ່ງນ້ຳ ໃດສະອາດດີ ແລະ ແຫຼ່ງນ້ຳໃດສົກກະປົກ. ໃຫ້ບັນທຶກສິ່ງເຫຼົ່ານີ້ລົງໃສ່ແຜນທີ່. ຖ້າແຫຼ່ງນ້ຳ ສົກກະປົກ, ແມ່ນຫຍັງເຮັດໃຫ້ມັນສົກກະປົກ? ໃຫ້ເຝົ້າເບິ່ງວິທີເອົານ້ຳ ແລະ ຂົນນ້ຳເມື່ອ ເຮືອນຂອງປະຊາຊົນ. ນ້ຳຖືກເກັບຮັກສາໃຫ້ສະອາດ ແລະ ປອດໄພບໍ່? ໃຫ້ສົນທະນາ ອະພິປາຍສິ່ງທີ່ເຈົ້າໄດ້ເຫັນກັບຜູ້ອື່ນໆ.
- ◆ **ການເຮັດວຽກເປັນກຸ່ມທີ່ໂຮງຮຽນ.** ໃຫ້ຂຽນເປັນບັນຊີລາຍການຂອງຄວາມເຈັບປ່ວຍ ທີ່ສາມາດ ແຜ່ກະຈາຍຜ່ານທາງນ້ຳທີ່ບໍ່ປອດໄພ ແລະ ຄົ້ນເບິ່ງເພີ່ມອີກກ່ຽວກັບມັນ. ໃຫ້ ສຳຫຼວດແຫຼ່ງນ້ຳ ຂອງໂຮງຮຽນ. ນ້ຳນີ້ມາຈາກໃສ? ວິດຖ່າຍຕັ້ງຢູ່ໃກ້ກັບແຫຼ່ງນ້ຳບໍ່? ຖ້າ ບັນຈຸນ້ຳໄດ້ຖືກທຳຄວາມສະອາດເລື້ອຍສ່ຳໃດ? ໄດ້ໃຊ້ຈອກ/ໂອບໍ່? ມີກະບວຍ/ໂອມີ ກ້ານຈັບບໍ່? ຈອກ ແລະ ກະບວຍ ຖືກລ້າງກ່ອນ ແລະ ຫຼັງໃຊ້ບໍ່? ມີບ່ອນລ້າງມື ກ່ອນກິນ ແລະ ດື່ມບໍ່? ນັກຮຽນໃຊ້ມັນເປັນປະຈຳບໍ່?
- ◆ **ການເຮັດວຽກເປັນລາຍບຸກຄົນທີ່ບ້ານ.** ເດັກເຮັດເປັນບັນຊີລາຍການຖ້າບັນຈຸນ້ຳທັງໝົດທີ່ໃຊ້ຢູ່ເຮືອນ. ເຮັດລາຍການບັນຊີຄົນ ໃນຄອບຄົວທີ່ເຄີຍເຈັບປ່ວຍ ຍ້ອນມີສາເຫດມາຈາກນ້ຳສົກກະປົກ. ໃຜເປັນຜູ້ຕັກນ້ຳ/ ຂົນນ້ຳມາໃຊ້ໃນເຮືອນ? ທ່ານສາມາດຊ່ອຍເຂົາໄດ້ບໍ່? ໃຜເປັນຜູ້ເກັບຮັກສານ້ຳໃຫ້ ສະອາດ ແລະ ປ້ອງກັນ? ຖ້າບັນຈຸນ້ຳຖືກປົກປິດໄວ້ບໍ່? ມີກະບວຍຕັກນ້ຳບໍ່? ພວກເຂົາ ລ້າງມືຫຼັງໃຊ້ວິດຖ່າຍ ແລະ ກ່ອນກິນ ແລະ ດື່ມບໍ່? ໃຫ້ຄົ້ນຄວ້າຮຳຮຽນ ຈາກພະນັກ ງານແພດ ເພື່ອຫາແນວທາງທີ່ດີທີ່ສຸດ ເພື່ອຈະໄດ້ນ້ຳດື່ມທີ່ສະອາດໃນຊຸມຊົນ.

4. ເດັກສາມາດຊ່ອຍເຫຼືອໄດ້

ເດັກສາມາດທີ່ຈະຊ່ອຍດູແລຮັກສານ້ຳໃຫ້ສະອາດ, ພວກເຂົາສາມາດທີ່ຈະຄົ້ນພົບບັນດາກິດຈະກຳ ທີ່ເໝາະສົມກັບອາຍຸຂອງເຂົາ ແລະ ສາມາດ ເຮັດຜູ້ດຽວ ຫຼື ເປັນທີມ ຫຼື ເປັນຄູ່. ໃນທີ່ນີ້ຈະມີບາງ ຕົວຢ່າງຂອງສິ່ງທີ່ເຂົາສາມາດເຮັດໄດ້.

- ◆ ທີ່ແຫຼ່ງນ້ຳ, ເດັກສາມາດຊ່ອຍຮັກສາແຫຼ່ງສະໜອງນ້ຳໃຫ້ສະອາດ. ອະພິປາຍໃຫ້ເດັກ ນ້ອຍຟັງ ວ່າເຂົາບໍ່ຄວນຖ່າຍເບົາລົງໃນນ້ຳ ຫຼື ຖ່າຍໜັກໃກ້ແຫຼ່ງນ້ຳ. ເກັບຂີ້ເຫຍື້ອ ແລະ ສິ່ງເສດເຫຼືອອື່ນໆ ອອກຈາກແຄມແຫຼ່ງນ້ຳ ແລະ ເອົາໄປຖິ້ມທີ່ອື່ນ ເພື່ອກຳຈັດ. ຮັກສາ

ສັດໃຫ້ຢູ່ຫ່າງຈາກແຫຼ່ງນ້ຳ. ບ່ອນໃດທີ່ມີກ້ອນນ້ຳ, ກໍໃຫ້ຊ່ອຍປະຊາຊົນນຳໃຊ້. ນີ້ອາດ ໝາຍເຖິງການຊ່ອຍເຫຼືອຜູ້ເຖົ້າຕັກ ແລະ ຂົນນ້ຳ. ຮັບປະກັນວ່າ ກ້ອນນ້ຳຕ້ອງໄດ້ປົດຫຼັງ ຈາກໃຊ້. ບ່ອນທີ່ມີນ້ຳສ້າງ, ທີ່ອ້ອມແອ້ມ ນ້ຳສ້າງຕ້ອງຮັກສາຄວາມສະອາດສະເໝີ. ຖ້າມີກ້ອນຫີນ, ໃຫ້ຊ່ອຍກໍ່ຝາມ້ອຍໆອ້ອມນ້ຳສ້າງ. ກວດເບິ່ງວ່າ ເຊືອກ ແລະ ຖັງ/ຄູ ບັນຈຸນ້ຳສະອາດ ຫຼືບໍ່. ຊ່ອຍສ້າງສິ່ງສະໜັບສະໜູນ (ເຊັ່ນຂໍ້ເກາະ ເພື່ອຫ້ອຍຄູ/ເຊືອກ) ບໍ່ໃຫ້ວາງໄວ້ພື້ນດິນ. ຖ້າບໍ່ມີ ຝາປົດສ້າງ ກໍຊ່ອຍເຮັດ ຖ້າເປັນໄປໄດ້. ຖ້າມີຄູຕັກນ້ຳ ສະເພາະໄວ້ໃຫ້, ຕ້ອງແນ່ໃຈວ່າປະຊາຊົນບໍ່ໄດ້ຮັບອະນຸຍາດ ໃຫ້ໃຊ້ຄູ/ພາຊະນະ ຂອງ ຕົນຕັກນ້ຳສ້າງ. ຖ້າມີເຄື່ອງຈັກປັ່ນນ້ຳ ກໍຕ້ອງແນ່ໃຈວ່າ ປະຊາຊົນໃຊ້ມັນດ້ວຍຄວາມ ລະມັດລະວັງ. ບໍ່ຄວນໃຊ້ມັນແບບຮຸນແຮງເກີນໄປ ແລະ ບໍ່ຄວນໃຊ້ເປັນການຫຼິ້ນ.

- ◆ **ເມື່ອປະຊາຊົນໄປຕັກນ້ຳ ແລະ ເອົາເມືອເຮືອນ.** ໃຫ້ອະທິບາຍວ່າຄູ/ຖັງບັນຈຸນ້ຳ ຕ້ອງ ໃຫ້ມັນສະອາດສະເໝີ. ຖ້ານ້ຳໃນສ້າງບໍ່ສະອາດ, ໃຫ້ອະທິບາຍຕໍ່ປະຊາຊົນ ໃຫ້ເຂົາເອົາ ໄປຕອງ ຫຼື ຕົ້ມໃຫ້ສຸກ ກ່ອນໃຊ້.
- ◆ **ທີ່ເຮືອນ.** ໃຫ້ອະທິບາຍໃຫ້ເດັກນ້ອຍຮູ້ວ່າ: ບໍ່ຄວນຈຸ່ມມື, ສິ່ງຂອງເປື້ອນເປີ, ຫຼື ສິ່ງອື່ນໆ ລົງໃນນ້ຳ, ຄວນໃຊ້ກະບວຍ/ໂອຕັກນ້ຳ. ຊ່ອຍຮັກສາຖັງບັນຈຸນ້ຳ ເພື່ອເກັບຮັກສານ້ຳໃຫ້ ສະອາດ. ຊ່ອຍເດັກທີ່ນ້ອຍກວ່າ ໃນການໃຊ້ກະບວຍ ເພື່ອຕັກນ້ຳຈາກຖັງເກັບນ້ຳ. ສອນ ໃຫ້ເຂົາວາງຝາປົດຖັງເກັບນ້ຳເມື່ອເອົານ້ຳແລ້ວ. ຢ່າວາງຝາປົດໃສ່ພື້ນເວລາເອົານ້ຳອອກ ຈາກຖັງບັນຈຸ. ຫຼືກລົງງານເຮັດໃຫ້ນ້ຳເຟືອດໃສ່ພື້ນ ແລະ ເກັບກະບວຍ ຫຼື ພາຊະນະ ໃຊ້ຕັກນ້ຳໄວ້ບ່ອນທີ່ສະອາດ. ຄວນວາງໄວ້ບ່ອນທີ່ສັດບໍ່ສາມາດຈະເຂົ້າເຖິງ ແລະ ບໍ່ວາງ ໄວ້ພື້ນ.

5. ການຕິດຕາມ

ຫຼັງຈາກຫຼາຍອາທິດ ຫຼື ຫຼາຍເດືອນ, ແນະນຳໃຫ້ເດັກສົນທະນາຮ່ວມກັບເດັກຜູ້ອື່ນໆ ໃນສິ່ງ ທີ່ເຂົາໄດ້ຈຳມາ; ພວກເຂົາໄດ້ເຮັດຫຍັງແດ່ເພື່ອເຮັດໃຫ້ນ້ຳສະອາດ ແລະ ປອດໄພຂຶ້ນ; ແລະ ມີຫຍັງອີກທີ່ເຂົາສາມາດເຮັດໄດ້. ສະຖານທີ່ ທີ່ນຳໃຊ້ນ້ຳ ສະອາດຂຶ້ນບໍ່? ຂີ້ເຫຍື້ອ ສິ່ງເສດ ເຫຼືອ ໄດ້ຖືກອະນາໄມບໍ່? ຖັງເກັບນ້ຳສະອາດຢູ່ສະເໝີບໍ່ ໂດຍສະເພາະ ແມ່ນທາງຂ້າງນອກ? ເດັກລ້າງມືຫຼາຍຂຶ້ນຫຼັງຈາກຖ່າຍໜັກ ແລະ ກ່ອນກິນອາຫານ ບໍ່ ? ຍັງມີຄົນເຈັບປ່ວຍຫຼາຍປານ ໃດ ຈາກນ້ຳທີ່ບໍ່ສະອາດ ?

ຂໍ້ແນະນຳພິເສດເພື່ອປັບປຸງສະພາບແວດລ້ອມຂອງໂຮງຮຽນຂອງທ່ານ
 (ຂໍ້ມູນຄວາມຮູ້ດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້ ຖືກພັດທະນາໂດຍ ທ່ານ ກາຣິນ ເມແຕລ, ກ່າວເຖິງແນວທາງ ທີ່ຈະຊ່ອຍສ້າງ ສະພາບແວດລ້ອມຂອງໂຮງຮຽນທີ່ຖືກສຸຂະອະນາໄມ ແລະ ສິ່ງເສີມສຸຂະພາບ)

1. ປະເມີນສະພາບແວດລ້ອມຂອງໂຮງຮຽນ.
ທ່ານຈະສາມາດເຮັດໃຫ້ມັນມີລັກສະນະເປັນເພື່ອນມິດ ໃນການຮຽນຮູ້, ປອດໄພ ແລະ ສິ່ງເສີມສຸຂະພາບໄດ້ຢ່າງໃດ? ກຳນົດ/ລະບຸຫ້າຂົງເຂດເພື່ອການ ປັບປຸງແບບງ່າຍໆ ແລະ ສ້າງແຜນປະຕິບັດຮ່ວມກັບເດັກ
2. ປະເມີນຮ່ວມກັນ ນິໄສຄວາມຊື່ນເຄີຍດ້ານສຸຂະອະນາໄມຂອງເດັກ ແລະ ພໍ່ແມ່ ຜູ້ປົກຄອງຂອງເຂົາ ໃນໂຮງຮຽນ ແລະ ຄອບຄົວ. ກຳນົດ/ລະບຸ 5 ພຶດຕິກຳ ທີ່ບໍ່ຖືກຕ້ອງ ທີ່ມີຜົນກະທົບຕໍ່ສຸຂະພາບ ຂອງ ເດັກ ແລະ ຕັ້ງເປົ້າໝາຍ ເພື່ອປ່ຽນແປງ.
3. ຕ້ອງແນ່ໃຈວ່າ ເດັກມີນ້ຳທີ່ປອດໄພສຳລັບດື່ມໃນໂຮງຮຽນ!
4. ຈັດຕັ້ງເປັນປະຈຳ “ວັນໂຮງຮຽນສະອາດ ແລະ ສິ່ງເສີມສຸຂະພາບ”. ຕົວຢ່າງ: ນັກຮຽນທຸກຄົນສາມາດທຳຄວາມສະອາດບໍລິເວນໂຮງຮຽນຂອງເຂົາ ອາທິດລະຄັ້ງ.
5. ຄັດເລືອກ “ເດັກຜູ້ຕິດຕາມເລື່ອງສຸຂະພາບ” ຜູ້ທີ່ຈະລາຍງານການເກີດມີພະຍາດ ໃນຊຸມຊົນຂອງເຂົາ. ເຊື່ອມໂຍງການຕິດຕາມໃສ່ປະຕິບັດການດ້ານສະພາບແວດລ້ອມ.
6. ເຊີນຊວນເດັກສ້າງແຜນທີ່ສະພາບແວດລ້ອມຂອງຊຸມຊົນ ເພື່ອກຳນົດ/ລະບຸ ຊັບພະຍາກອນ ແລະ ພື້ນທີ່ ທີ່ຈຳເປັນຕ້ອງປົກປັກຮັກສາ ແລະ ປັບປຸງ. ປະຕິບັດການໄດ້ເລີຍ!
7. ນຳເອົາພໍ່ແມ່ ຜູ້ປົກຄອງເຂົ້າຮ່ວມ ໃນກິດຈະກຳທີ່ເປັນຮູບປະທຳ ເພື່ອປັບປຸງສິ່ງອຳນວຍຄວາມສະ ດວກດ້ານສຸຂະອະນາໄມທີ່ໂຮງຮຽນ ເຊັ່ນ: ການກໍ່ສ້າງວິດຖ່າຍ.
8. ດຳເນີນບາດກ້າວແຕ່ເນື່ອງ ເພື່ອເຮັດໃຫ້ໂຮງຮຽນທີ່ມີສະພາບແວດລ້ອມທີ່ເປັນເພື່ອນມິດ ໂດຍການດັດແປງຂອງເກົ່າມາໃຊ້ໃໝ່, ຕິດຕັ້ງຖັງເຮັດປຸ້ຍໝັກ, ຈັດສວນຄົວ, ປູກຕົ້ນໄມ້ ແລະ ຕ້ອງໃຫ້ ແນ່ໃຈວ່າ ມັນບໍ່ເຮັດໃຫ້ເກີດມົນລະສານ.
9. ຈັດສິ່ງອຳນວຍຄວາມສະດວກສຳລັບລ້າງມືດ້ວຍສະບູ ຫຼື ຂີ້ເຖົ້າໃກ້ກັບວິດຖ່າຍ. ຕ້ອງແນ່ໃຈວ່າມັນ ຖືກນຳໃຊ້ ແລະ ຖືກປະຕິບັດຕະຫຼອດໄປ!

ຈາກ: *Exploring Ideas. UNICEF Web site: Teachers Talking About Learning.*
www.unicef.org/teachers